

AS “Latvijas valsts meži”

Meža apsaimniekošanas plāns

publiskā daļa

Rīga 2024

Stabilitāte • Izaugsme • Atbildība

Saturs

levads.....	4
1. Apsaimniekojamās teritorijas un resursu raksturojums	5
1.1. Apsaimniekojamās teritorijas un apstākļu raksturojums	5
1.1.1. Zemes lietošanas un īpašuma tiesības	5
1.1.2. Kopējā teritorija, tās raksturojums	5
1.1.3. Mežainums Latvijā.....	7
1.1.4. Sociālo un ekonomisko apstākļu apraksts	8
1.2. Teritorijas iedalījums zemes grupās	14
1.3. Meža sadalījums pa valdošajām sugām	14
1.4. Meža sadalījums pa meža tipu grupām.....	16
1.5. Meža sadalījums pa valdošajām sugām un bonitātēm	16
1.6. Meža sadalījums pa valdošajām sugām un vecuma desmitgadēm	17
1.7. Meža infrastruktūra	21
1.7.1. MMS apjoms.....	21
1.7.2. Meža ceļi	21
1.8. Ekoloģiski nozīmīgas meža un nemeža teritorijas/augstvērtīgie meži	23
1.9. LVM identificētās vides vērtības un teritorijas.....	25
1.10. Meža ekosistēmu pakalpojumi.....	25
2. Meža apsaimniekošanas novērtējums iepriekšējā periodā	30
3. LVM meža apsaimniekošanas stratēģijas mērķi un uzdevumi	31
4. Plānotā meža apsaimniekošana LVM 2025.-2029.gadā.....	32
4.1. Vides vērtību saglabāšana	32
4.1.1. Īpaši aizsargājamo sugu (izņemot putnu) dzīvotņu aizsardzības nodrošināšana un apsaimniekošana	32
4.1.2. Aizsargājamo putnu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšana	33
4.1.3. Atšķirīgi apsaimniekojamas un individuāli plānojamas teritorijas	35
4.1.4. Mežaudžu dalījums atbilstoši apsaimniekošanas mērķim.....	37
4.1.5. Kultūrvēsturiskā mantojuma objektu un tūrisma vietu apsaimniekošana	38
4.1.6. ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana un ainavu ekoloģiskās plānošanas nosacījumi	39
4.2. Koksnes ieguves apjoma pamatojums un nosacījumi apjoma izvietošanai	41
4.2.1. LVM ilgtermiņa meža apsaimniekošanas plānošana	41
4.2.2. Taktiskā plānošana	41
4.2.3. Cirsmu izvietošana un veidošana	42
4.3. Meža infrastruktūras attīstības plānošana	43
4.3.1. Meža ceļu tīkla attīstības plānošana.....	43
4.3.2. Meža meliorācijas sistēmu atjaunošanas un pārbūves plānošana	44
4.4. Nosacījumi darbības vietu izvēlei	45

4.4.1.	Meža atjaunošanas un kopšanas apjoma pamatojums.....	45
4.4.2.	Jaunaudžu kopšana	46
4.4.3.	Meža atjaunošana	46
4.4.4.	Agrotehniskā kopšana	47
4.4.5.	Plantāciju mežaudžu ieaudzēšana.....	47
4.5.	Nosacījumi meža aizsardzībā	49
4.5.1.	Meža bojājumi	49
4.5.2.	Uguns apsardzība	50
4.5.3.	Invazīvo sugu ierobežošana.....	50
4.5.4.	Meža bojājumu ierobežošana	50
4.6.	Pielāgošanās klimata pārmaiņām un to ietekmes mazināšana.....	51
4.7.	Plānotais meža apsaimniekošanas darbu apjoms 2024.-2029.....	53
4.8.	Degradētās teritorijas	53
5.	Plānotais koksnes produktu pārdošanas apjoms 10 gadu periodam.....	55
6.	Mežizstrādē lietotā tehnika un tehnoloģija, tās pamatojums	58
7.	Meža zemes izmantošanas veida maiņa	59
8.	Kartes	61
9.	Plānoto meža apsaimniekošanas darbību ietekmes vērtējums uz meža resursu stāvokli, kā arī vides un sociālo jomu. Monitorings.....	62
9.1.	Koksnes resursu stāvoklis, realizējot plānoto meža apsaimniekošanu	62
9.2.	Pasākumi meža apsaimniekošanas ietekmes uz vidi mazināšanai.....	66
9.3.	Siltumnīcefekta gāzu emisijas ražošanas procesos un oglekļa dioksīda piesaiste augošos kokos	67
	Pārskats par meža apsaimniekošanas apjomiem LVM 2019.-2023. gadā	69
	Ģenētisko resursu mežaudzes LVM.....	70
	Tūrisma vietas Latvijas valsts.....	71

AS "Latvijas valsts meži" meža apsaimniekošanas plāna publiskā daļa

levads

AS „Latvijas valsts meži” (turpmāk tekstā - LVM) apsaimnieko zemes 1,62 miljonu hektāru kopplatībā (tai skaitā 1.59 miljonu hektāru meža zemes), kas ir puse no Latvijas mežiem un ¼ no Latvijas sauszemes platības.

Plānojot meža *“ilgtspējīgu, efektīvu un sociāli atbildīgu apsaimniekošanu, palielinot meža produktivitāti un oglekļa piesaisti augošajā koksņē un sekmējot Latvijas konkurētspēju globālajās vērtību ķēdēs, kā arī veicinot noteikto valsts klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu, attīstot tehnoloģijas un zinātnes sasniegumus balstītu produktu ražošanu un pakalpojumu sasniegšanu”* (18.08.2022.MK rīkojums Nr.553 *“Par akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” vispārējo stratēģisko mērķi un tās līdzdalības saglabāšanu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts”*), tiek izmantota plaša un pastāvīgi veiktas meža resursu un vides vērtību inventarizācijās iegūtā informācija, veikta tās analīze un ilgtermiņa apsaimniekošanas scenāriju modelēšana. Meža apsaimniekošanas plānošana tiek realizēta LVM darbības plānošanas sistēmas ietvaros. LVM stratēģijas mērķi ir saskaņoti ar normatīvo regulējumu, augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem un balstīti uz pieņemumu kopu par īpašnieka gaidām un iekļauti LVM vidēja termiņa stratēģijā, kuru apstiprina LVM padome pēc atzinumu saņemšanas no īpašnieka - Zemkopības ministrijas un koordinācijas institūcijas (atbilstoši Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 26. pantam).

Lai par plānoto meža apsaimniekošanu informētu LVM ieinteresētās puses - vietējo sabiedrību un interešu grupas, kā arī saņemtu priekšlikumus meža apsaimniekošanas plāna (turpmāk tekstā – MAP) pilnveidošanai, katru gadu līdz 31. martam tiek aktualizēts un publiskots LVM MAP publiskās daļas projekts. Tas satur informāciju par LVM apsaimniekotā meža resursiem, LVM stratēģijas mērķiem un darbības pamatprincipiem, plānotās meža apsaimniekošanas darbību apjomu un izvietojumu, pasākumiem vides vērtību saglabāšanā un ietekmes uz vidi mazināšanā, iepriekšējā periodā veikto meža apsaimniekošanas darbību apjomu u.c. ieinteresētajām pusēm nozīmīgu informāciju. Katru gadu tiek aktualizētas vismaz sekojošas MAP publiskās daļas sadaļas: meža apsaimniekošanas apjomi atšķirīgi apsaimniekojamās teritorijās, informācija par iepriekšējā perioda meža apsaimniekošanu un Vides pārskats.

Visi saņemtie priekšlikumi un komentāri mēneša laikā tiek izvērtēti un ņemti vērā aktualizējot MAP, kā arī sagatavotas publiski pieejamas atbildes MAP publiskās daļas pielikumā “Interesu grupu priekšlikumi”. Pēc aktualizēšanas, MAP publisko daļu apstiprina LVM valdes loceklis.

LVM papildus kādai no teritorijām, konsultējoties ar vietējo sabiedrību un citām ieinteresētajām pusēm, var izstrādāt individuālus apsaimniekošanas plānus, kuri ir LVM meža apsaimniekošanas plāna neatņemama sastāvdaļa, tomēr publisko apspriežu rezultātā teritorijai individuālajā plānā var tikt ietverti atsevišķi atšķirīgi nosacījumi, piemēram, noteikti atšķirīgi saimnieciskās darbības ierobežojumi, aktualizācijas kārtība u.c.. Visos pārējos gadījumos apsaimniekošanas darbības tiek veiktas atbilstoši LVM meža apsaimniekošanas plāna nosacījumiem.

LVM uztur informāciju par interešu grupām, un rakstiski tās informē par būtiskām izmaiņām meža apsaimniekošanas apjomā un metodēs. Lai mazinātu saimnieciskās darbības

ietekmi, galvenās (atjaunošanas) cirtes tiešā tuvumā esošo māju iedzīvotāji iespēju robežās tiek tieši informēti par plānotajām darbībām.

MAP publiskā daļa ir pieejama interneta vietnē: <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/meza-apsaimniekosanas-plani> , kā arī LVM reģionu klientu centros. Interese grupas un vietējā sabiedrība priekšlikumus var iesniegt atbilstošā reģiona klientu centrā vai nosūtīt elektroniski attiecīgā reģiona meža apsaimniekošanas plānošanas vadītājam <https://www.lvm.lv/kontakti/regioni> .

LVM MAP publiskā daļa atbilst 04.02.2014. MK noteikumiem Nr.67 "Noteikumi par meža apsaimniekošanas plānu" un PEFC meža apsaimniekošanas sertifikācijas standartam Latvijai un citu saistošo sertifikācijas standartu prasībām.

1. Apsaimniekojamās teritorijas un resursu raksturojums

1.1. Apsaimniekojamās teritorijas un apstākļu raksturojums

1.1.1. Zemes lietošanas un īpašuma tiesības

Akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" dibināta 1999.gada oktobrī saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta rīkojumu.

LVM apsaimnieko valstij piederošo zemi 1,62 miljonu hektāru kopplatībā, tai skaitā 1.59 miljonu hektāru meža zemes, no kurām 1,39 miljoni hektāru ir mežs.

Valdījuma tiesības LVM pieder pamatojoties uz:

Meža likuma 4.panta 2.daļu, kas nosaka, ka valstij piekrītošās un valsts īpašumā esošās uz valsts vārda Zemkopības ministrijas personā zemesgrāmatā ierakstītās meža zemes apsaimniekošanu un aizsardzību veic akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži", kas nodibināta valsts meža īpašuma pārvaldīšanai un apsaimniekošanai.

LVM kopš 2002.gada iepērk zemes mežsaimnieciskajai ražošanai. Uz 2024. gada 1.janvāri LVM iepirkta zemes 13919 ha apjomā, kuras saskaņā ar starptautiskajiem grāmatvedības standartiem, likumu par grāmatvedību, gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumu, likumu par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu, ir ierakstītas Zemesgrāmatā uz AS "Latvijas valsts meži" vārda.

1.1.2. Kopējā teritorija, tās raksturojums

Latvijas vēsturi un ekonomisko attīstību daudzu gadsimtu garumā noteicis tās ģeogrāfiskais stāvoklis – Baltijas jūras austrumu piekraste. Dziļi valsts sauszemē iestiepjas Baltijas jūras Rīgas līcis.

Garā valsts jūras robeža, neaizsalstošās ostas un Atlantijas okeāna jūras ceļu tuvums ir noteicis un nosaka arī pašreiz Latvijas valsts nozīmi Eiropas valstu vidū. Latviju šķērso kravu transportēšanas ceļi, kas savieno Austrumeiropas valstis ar Rietumeiropas valstīm.

Dabas apstākļus Latvijā nosaka tās ģeogrāfiskais novietojums Austrumeiropas līdzenuma rietumu daļā. Plašās teritorijās raksturīgais līdzenuma reljefs ļauj no dažādām debess pusēm ieplūst atšķirīgām gaisa masām, kas rada straujas laika apstākļu izmaiņas. Līdzenais reljefs noteicis plaši sazarota upju tīkla izveidošanos.

Latvijas reljefa lielformas ir augstienes un zemienes. Tās atšķiras ar augstumu virs jūras līmeņa un reljefa saposmju. Augstienes aizņem 40 %, bet zemienes 60 % no valsts teritorijas.

Zemienēm raksturīgs līdzens vai viļņots reljefs. Parasti zemienēs ir vai nu plašas lauksaimniecības zemes, vai lieli mežu masīvi. Lauksaimniecības zemes atrodas uz auglīgām

augsnēm (piemēram, Zemgales līdzenumā, Burtnieku līdzenumā). Meži parasti ir uz mazāk auglīgām smiltis vai pārmitrām augsnēm (piemēram, Piejūras zemiene, Kursas zemiene).

Virzienā no rietumiem uz austrumiem raksturīgas gaisa temperatūru izmaiņas, samazinoties piejūras klimata iezīmēm un palielinoties kontinentalitātei. Rietumu daļā vidējās gaisa temperatūras ir augstākas nekā austrumu daļā. Tas tiešā veidā ietekmē meža apsaimniekošanu, piemēram, meža atjaunošanu stādot, kas rietumu daļā var sākties ātrāk nekā austrumu daļā, arī veģetācijas periods austrumu un rietumu daļā atšķiras pat par pāris nedēļām. Liepājas un Ventpils pusē tas ir 206 dienas, Alūksnē un Zosēnos par 22 dienām īsāks – 184 dienas. Reģionalitāte ir jāņem vērā arī stādāmā materiāla izvēlē, izvēloties stādus no tā paša vai uz austrumiem esoša reproduktīvā materiāla ieguves apgabala.

Salīdzinot austrumu un rietumu reģionus atšķiras arī vidējās gaisa temperatūras, it sevišķi minimālās temperatūras ziemā un maksimālās vasarā. Vasaras sezonā visaugstākās temperatūras ir Zemgales līdzenumā, Austrumlatvijas zemiņē un Latgales augstienē. Salīdzinot ar ziemu, vasaras mēnešos Latvijā pieaug ģeogrāfiskā platuma zonalitātes nozīme.

Valdošās mitrās jūras gaisa masas nodrošina lielu nokrišņu daudzumu. Vidēji gadā Latvijā izkrīt 600 - 700 mm nokrišņu. Vislielākais nokrišņu daudzums ir Rietumkursas augstienes un Vidzemes augstienes rietumu nogāzēs (750 - 850 mm gadā), vismazākais – Zemgales līdzenuma rietumu daļā, Rīgas līča piekrastē un Lubānas līdzenumā (500 - 600 mm gadā).

Nokrišņu daudzums ziemā ietekmē sniega segas biežumu. Zemās temperatūras un lielais nokrišņu daudzums nosaka, ka parasti visbiežākā sniega sega Latvijā, kas pārsniedz 50 cm biežumu, ir Vidzemes un Alūksnes augstienēs. Piejūrā, pateicoties siltajām ziemām, sniega sega ir nepastāvīga. Tā ir tikai laiku pa laikam vai arī veidojas ļoti vēlu un ātri nokūst. Latvijas sniega segu ietekmē biežie atkušņi, kas veidojas ieplūstot siltajām gaisa masām no Atlantijas okeāna.

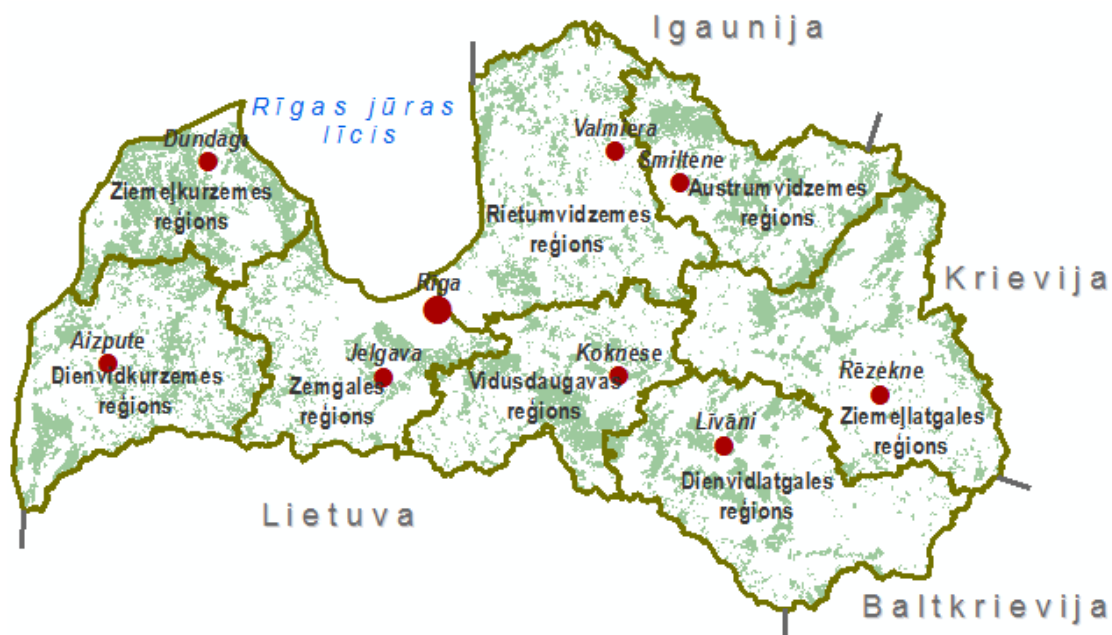
Latvija atrodas mērenā klimata joslā, kurā nokrišņu daudzums pārsniedz iztvaikošanu. Nokrišņi, kas iztvaikošanas vai transpirācijas rezultātā neatgriežas atpakaļ atmosfērā, veido pazemes un virszemes ūdeņu noteci. Mitrā klimata, relatīvi līdzenā reljefa un teritorijas ģeoloģiskās uzbūves ietekmē Latvijā izveidojies blīvs upju tīkls. Vidējais upju blīvums ir apmēram 0,6 km/km² - uz katru kvadrātkilometru ir 0,6 km garš upes tecējums. Visblīvākais upju tīkls ir nokrišņiem bagātās augstieņu nogāzēs un nokrišņiem nabadzīgajās, bet ūdeni mazcaurlaidīgiem māliem klātajā Zemgales līdzenumā. Latvijas upju tīklu veido vairāk nekā 12 500 upju. Tikai 777 upju garums pārsniedz 10 km, bet lielāko daļu Latvijas upju veido upes, kuru garums ir mazāks par 10 km (to kopgarums ir 51 % no visa Latvijas upju kopgaruma). 17 upju garums ir lielāks par 100 km.

Latvija ir ezeriem bagāta zeme. Valstī ir 2256 ezeri, kuri lielāki par 1 ha. Šo ezeru kopplatība ir apmēram 1000 km² Latvijā dominē nelieli ezeri, tikai 16 ezeri ir lielāki par 1000 jeb 10 km², tomēr tie sastāda 42 % no kopējās ezeru platības. Visvairāk ezeru no to kopskaita atrodas Latgales (43 %) un Vidzemes (36 %) augstienēs. Ūdeņu bagātību Latvijā vēl papildina ap 800 mākslīgās ūdenstilpes: hidroelektrostaciju ūdenskrātuves, zivju dīķi, saglabājušies dzirnavu dīķi.

Purvi aizņem 3,8% no valsts teritorijas jeb 243 100 ha (VZD dati). Pēc tipiemi purvi sadalās šādi: 69% no purvu kopplatības aizņem augstie purvi, 28,5% — zemie purvi un 1,8% — pārejas purvi.

Par augsni (augšņu virskārtu) kā meža ekosistēmas komponentu uzskata to zemes virskārtas daļu, kurā koncentrējusies lielākā koku un meža dzīvās zemsedzes augu sakņu masas daļa. Latvijas mežos šis slānis parasti sniedzas 30-40 cm dziļumā. Augšņu daudzveidība mežos var būt krietni lielāka nekā līdzīgu teritoriju nemeža zemju augšņu daudzveidība. Augšņu veidojas vairāku faktoru ietekmē: klimats, cilmiežis, bioloģiskie faktori, reljefs, ūdens režīms, augsnes vecums un cilvēku darbības. Tā ir viens no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē meža augšanu un attīstību un ir pamats meža augšanas apstākļu tipu dalījumam.

LVM teritoriāli iedalīti 8 reģionos ar klientu centru katrā reģionā un centrālo biroju Rīgā (1. attēls). LVM apsaimniekoto zemju platību sadalījums pa reģioniem atspoguļots 1. tabulā.

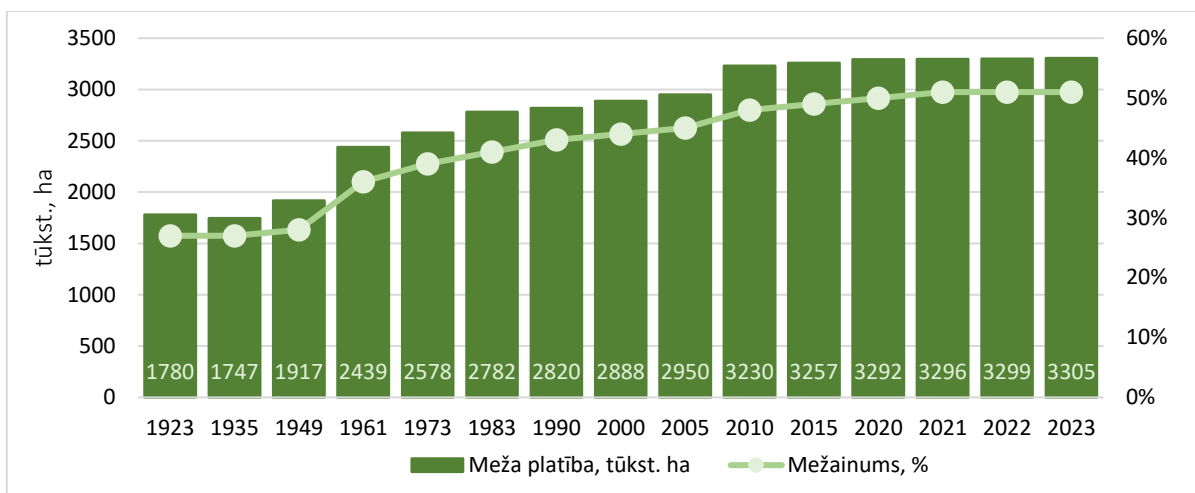
1. attēls LVM teritoriālais sadalījums un klientu apkalpošanas centru atrašanās vietas

1. tabula LVM reģionu platības (Avots: LVM GEO)

LVM reģions	Platība, tūkst.ha
Austrumvidzemes (AV)	201.9
Dienvidkurzemes (DK)	244.2
Dienvidlatgales (DL)	187.0
Rietumvidzemes (RV)	198.7
Vidusdaugavas (VD)	186.2
Zemgales (ZE)	154.6
Ziemeļkurzemes (ZK)	242.0
Ziemeļlatgales (ZL)	208.6
KOPĀ	1623.2

1.1.3. Mežainums Latvijā

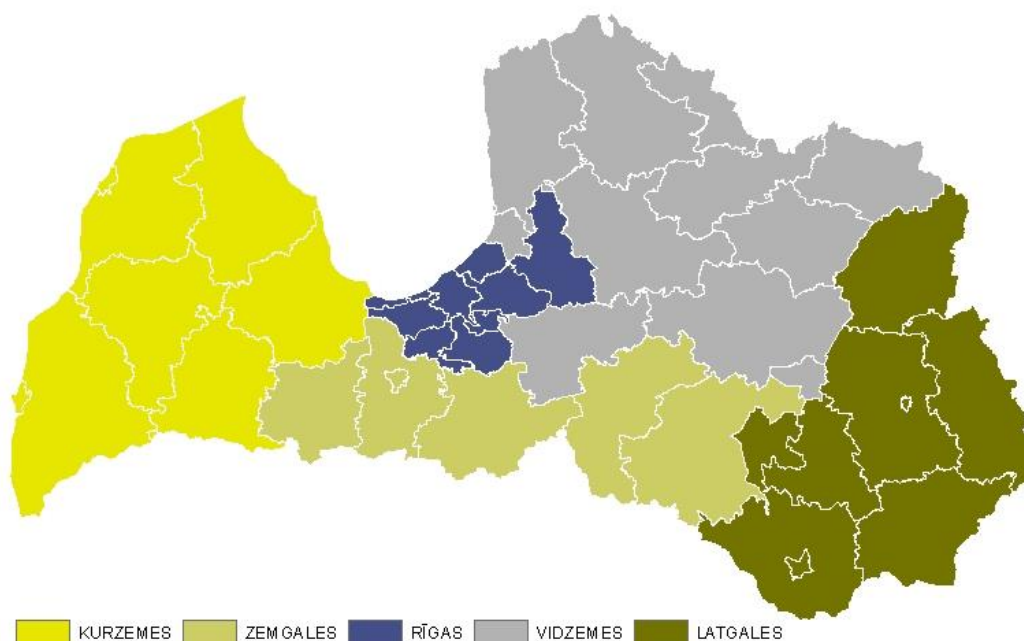
Pēc mežainuma Latvija ierindojas ceturtajā vietā Eiropas Savienībā. Mūs apsteidz vien Somija (77%), Zviedrija (76%) un Slovēnija (63%). Vidēji 35% no Eiropas Savienības valstu teritorijas klāj meži. Salīdzinot ar 1923. gadu, kad Latvijā mežainums bija vien 27%, šobrīd mežainums ir gandrīz dubultojies, sasniedzot 51 % apjomu (2. attēls). Līdz 2008. gadam uzskaiti veic Valsts meža dienests. Sākot no 2009. gadu ir Meža resursu monitoringa dati uz kārtējā gada 1.janvāri.

2. attēls Meža platību un mežainuma dinamika no 1923.-2024.gadam (Avots: CSP)

1.1.4. Sociālo un ekonomisko apstākļu apraksts

2021. gada 1. jūlijā stājas spēkā administratīvi teritoriālā reforma, līdzšinējo 119 vietējo pašvaldību vietā tiek izveidotas 43 jaunas pašvaldības. To paredz Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, kas stājas spēkā 2020. gada 23. jūnijā. Atbilstoši tam, Latvijas Republika turpmāk tiks iedalīta 7 valstspilsētu pašvaldību teritorijās un 36 novadu pašvaldību teritorijās. Kā koordinācijas un sadarbības institūcijas starp pašvaldībām un valsts institūcijām Latvijā pastāv un darbojas pieci plānošanas reģioni – Rīgas, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģions (3. attēls).

3. attēls Plānošanas reģionu izvietojums Latvijas teritorijā

LVM reģionu robežas atšķiras no administratīvo reģionu robežām, taču, lai raksturotu atšķirības starp LVM reģioniem, atbilstošs dalījums ir norādīts 2. tabulā.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk tekstā- CSP) datiem, līdz 2024. gada 1. janvārim Latvijā bija seši statistiskie reģioni (Rīgas, Pierīgas, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales

un Latgales). No 2024. gada 1. janvāra Latvijā ir pieci statistiskie reģioni (Rīgas, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales), kas ir vienādi ar Latvijas plānošanas reģioniem.

Līdz ar to 2. tabulā uzrādītās Latvijas iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2022.- 2023. gadam (uz 1.janvāri) ir uzrādītas pēc jaunajiem statistikas reģioniem:

2. tabula *Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas reģionos (Avots: CSP)*

Administratīvais iedalījums	Iedzīvotāju skaits 2022. gadā	Iedzīvotāju skaits 2023. gadā	Izmaiņa (+/-)	Izmaiņa %
Latvija	1875757	1883008	7251	0.4
Rīga (RV, VD, ZEM)	850353	860142	9789	1.2
Vidzeme (AV, RV, VD, ZL)	276037	276449	412	0.1
Kurzeme (DK, ZK, ZEM)	277130	276317	-813	-0.3
Zemgale (DL, VD, ZEM)	225017	225047	30	0.0
Latgale (DL, ZL)	247220	245053	-2167	-0.9

Reģionu griezumā iedzīvotāju skaits 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, visvairāk ir samazinājies Latgales reģionā (par 0.9 %), savukārt visvairāk ir pieaudzis Rīgas reģionā (par 1.2%). Kopumā Latvijas iedzīvotāju skaits gada laikā ir pieaudzis par 0.4%.

Lai gan latviešu skaits pret 2000. gadu kopumā ir samazinājies, to īpatsvars salīdzinājumā ar citām tautībām ir palielinājies. 2023.gadā Latvijā bija 62 % latviešu tautības iedzīvotāju (3. tabula).

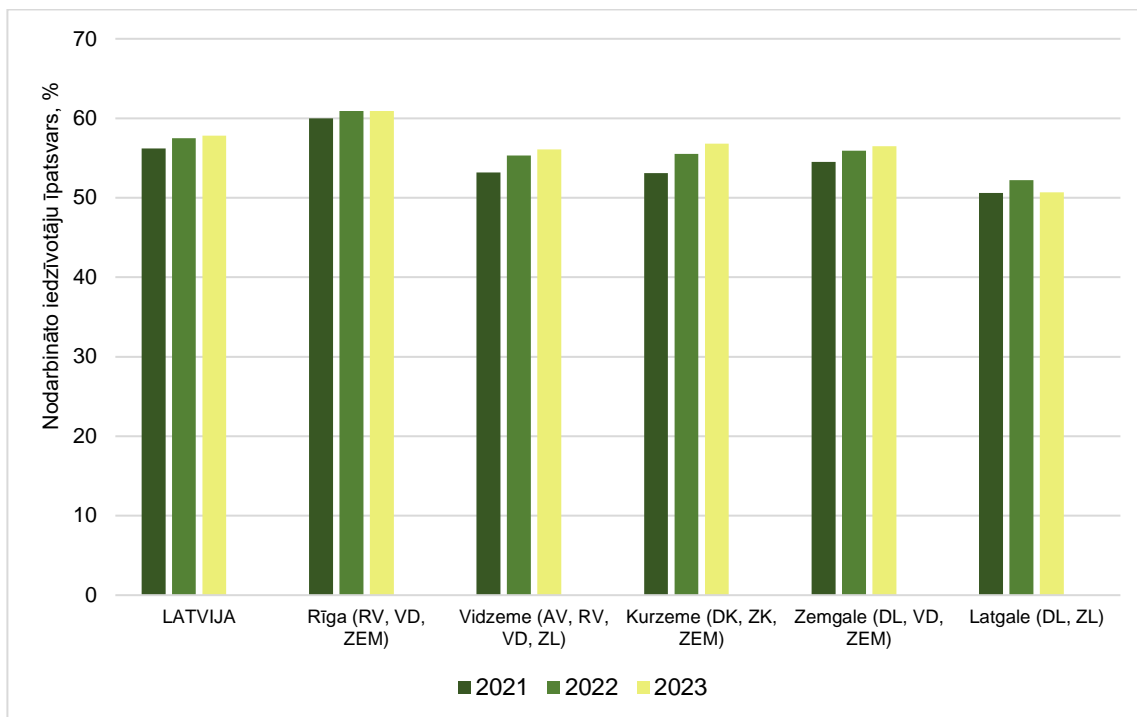
Pavisam Latvijā 2023. gadā bija 1.176 miljoni latviešu, 445.6 tūkstoši krievu, 55.9 tūkstoši baltkrievu un 56.7 tūkstoši ukraiņu tautības iedzīvotāji, kā arī 35.4 tūkstoši poļu un 20.5 tūkstoši lietuviešu.

3. tabula *Pastāvīgo iedzīvotāju etniskais sastāvs reģionos 2023. gadā, % (Avots: CSP)*

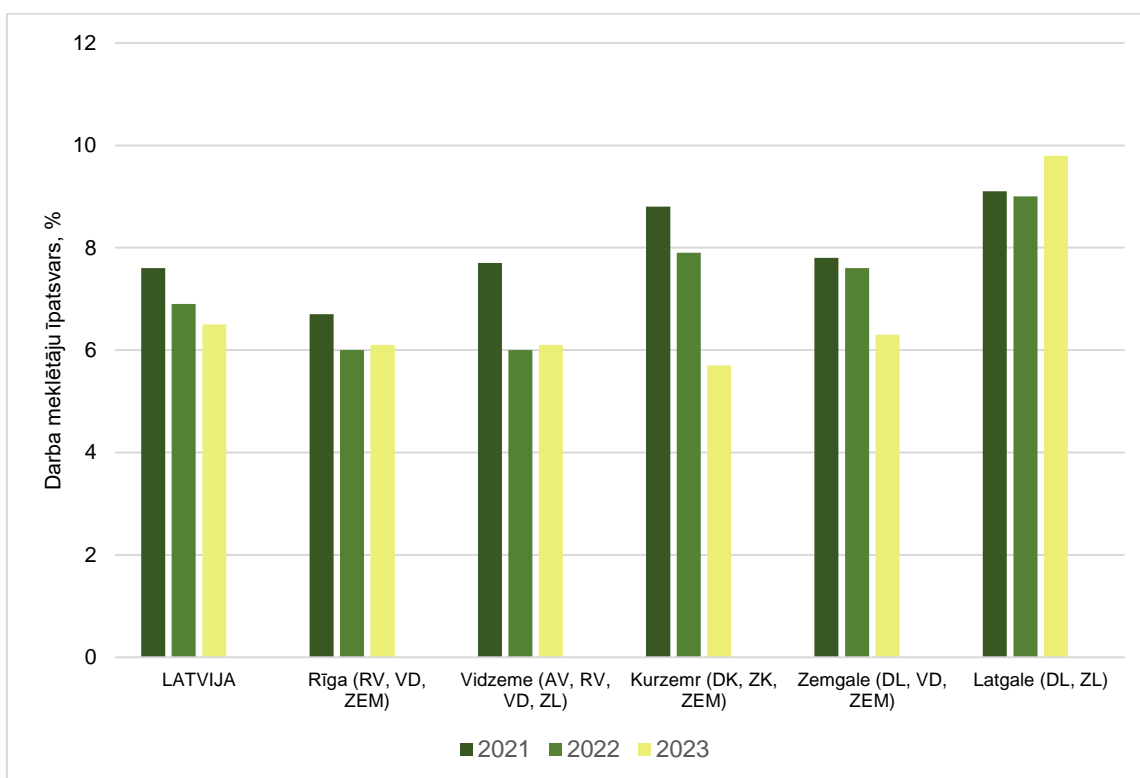
Administratīvais iedalījums	Latvieši	Krievi	Baltkrievi	Ukraiņi	Poļi	Lietuvieši	Citas tautības
Latvija	62	24	3	3	2	1	5
Rīga (RV, VD, ZEM)	52	31	3	4	2	1	7
Vidzeme (AV, RV, VD, ZL)	86	8	1	1	1	0	2
Kurzeme (DK, ZK, ZEM)	79	12	2	2	1	2	2
Zemgale (DL, VD, ZEM)	72	16	3	2	1	2	3
Latgale (DL, ZL)	46	35	5	2	6	1	5

Nodarbinātības līmenis (4. attēls) atspoguļo nodarbināto iedzīvotāju īpatsvaru iedzīvotāju kopskaitā. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes informācijas -saskaņā ar regulas Nr. 2019/2240 definīciju, sākot ar 2021. gadu, nodarbinātās personas ir vecumā no 15 līdz 89 gadiem (līdz 2001. gadam 15 gadi un vecākas, no 2002. līdz 2020.gadam – no 15 līdz 74 gadiem). Salīdzinot 2021.gadu ar 2023.gadu, iedzīvotāju nodarbinātības līmenis ir palielinājies visos reģionos. Augstākais nodarbinātības līmenis ir Rīgas reģionā (60.9 %) .

Nodarbinātības rādītājam pretējs ir bezdarba līmenis. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2023. gadā bezdarbnieku skaits Latvijā kopumā ir samazinājies (5. attēls) un sasniedz 6.5%. Augstākais bezdarba līmeņa īpatsvars pretstatā nodarbinātības līmenim vērojams Latgales reģionā (9.8 %), pārējos reģionos tas ir krities vai nedaudz pieaudzis.

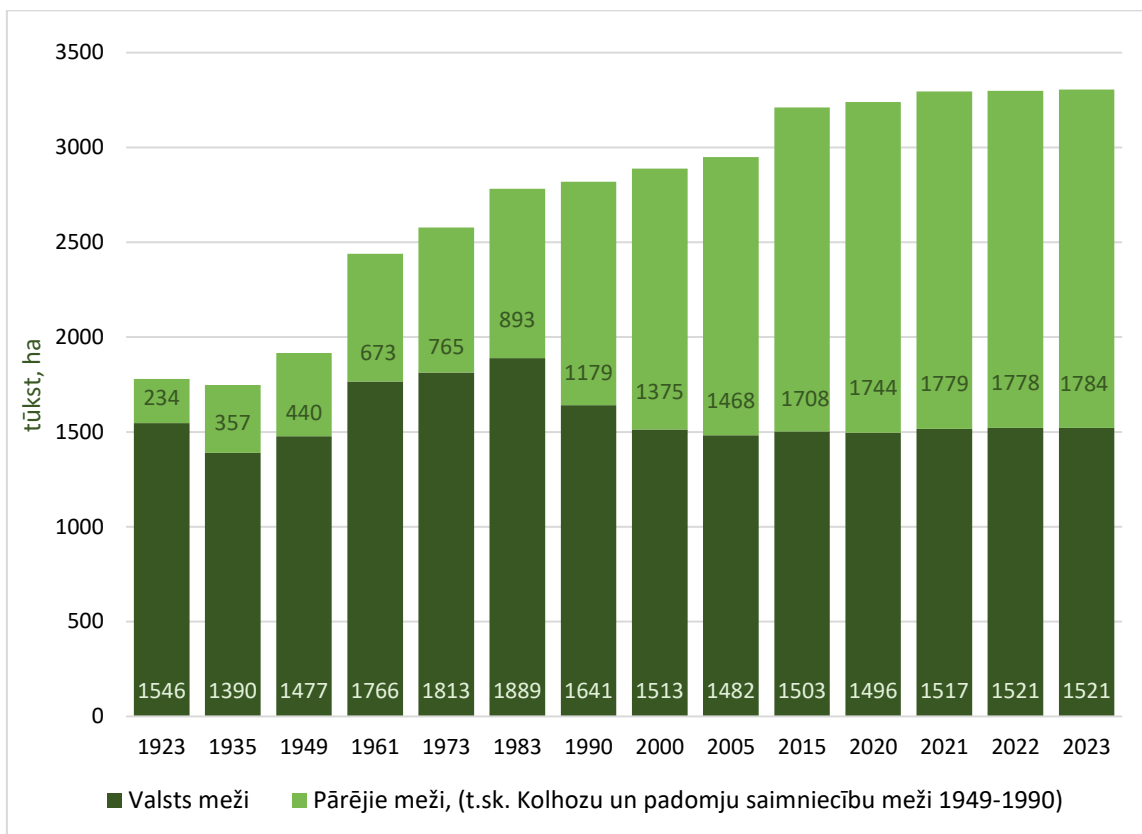
4. attēls **Nodarbinātības līmenis Latvijas reģionos, % (Avots: CSP)**

5. attēls **Bezdarba līmenis Latvijas reģionos, % (Avots: CSP)**

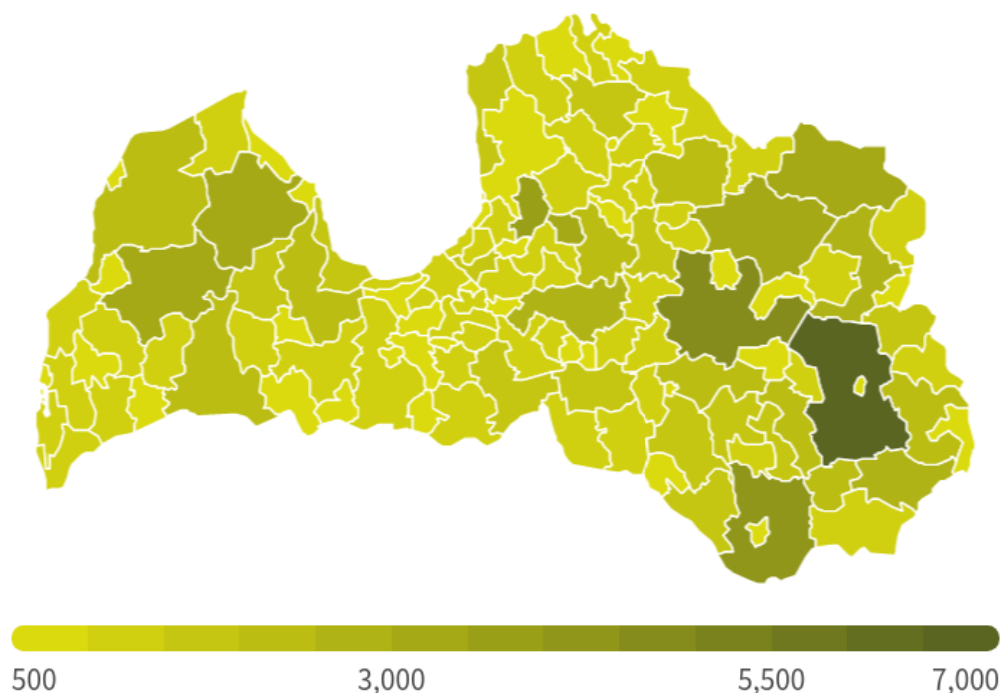
Pēc apkopotās informācijas šobrīd Latvijā gandrīz puse jeb 46.1 % mežu ir valsts īpašumā. Savukārt aptuveni 1784 tūkst. ha jeb 53.9 % meža, pieder privātajiem meža īpašniekiem, uzņēmumiem, pašvaldībām un reliģiskām organizācijām. Līdz 2008.gadam (ieskaitot) Valsts

meža dienesta (turpmāk tekstā- VMD) dati. Sākot ar 2009.gadu Nacionālā meža monitoringa dati uz kārtējā gada 1. janvāri.

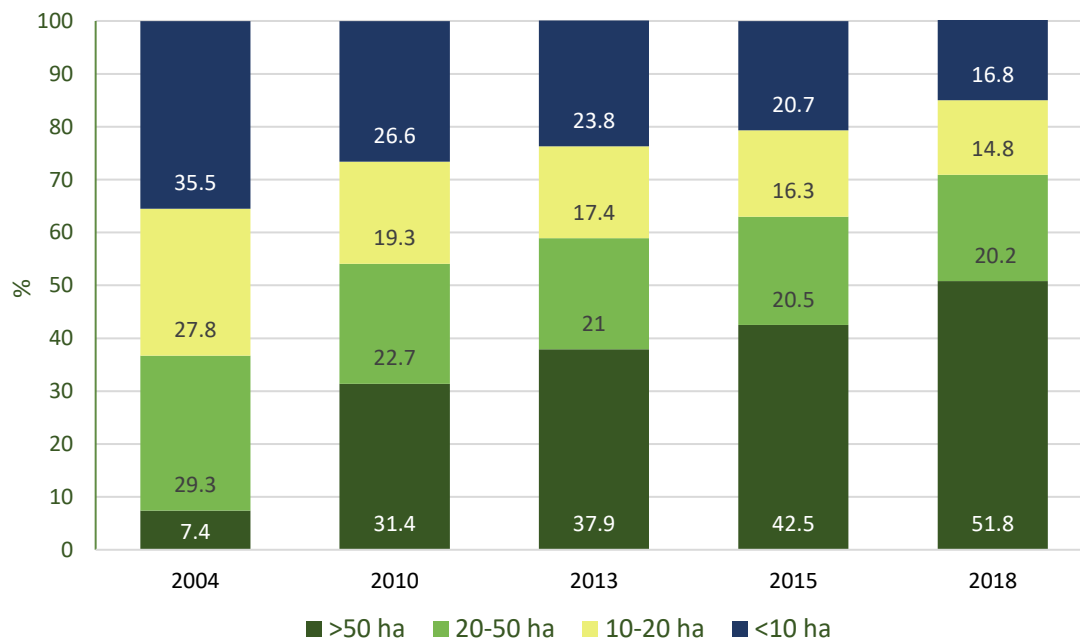
6. attēls Meža īpašumu platība Latvijā sadalījumā pēc īpašuma formas, tūkst.ha (Avots: CSP)

Latvijā lielākie meža īpašnieki pēc apsaimniekošanā esošās zemju platības ir LVM (1.623 miljoni hektāru), Sodra grupa (0.132 miljoni hektāru), IKEA grupa (0.090 miljoni hektāru), SIA "Rīgas meži" (0.062 miljoni hektāru). Privāto meža īpašnieku skaits Latvijā ir viens no augstākajiem Eiropā – to skaits veido aptuveni 6 % no kopējā iedzīvotāju skaita.

7. attēls Meža īpašnieku skaits novados (Avots: VMD)

Vissadrumstalotākie meža īpašumi ir Latgalē (7. attēls). Privāto meža īpašumu struktūras dinamikā vērojama tendence meža īpašumu platībām palielināties (8. attēls).

8. attēls Privāto meža īpašumu struktūras dinamika, % (Avots: MĪB)

Salīdzinot ar 2004.gadu, meža īpašumu struktūrā ir palielinājies to īpašumu skaits, kuru platība ir lielāka par 50 hektāriem. Aptuveni 10% no privātajiem mežu īpašumiem pieder ārvalstu uzņēmumiem vai privātpersonām, lielākie ārvalstu mežu īpašnieki ir jau iepriekš minētie uzņēmumi Sodra grupa un IKEA grupa.

Jau kopš 1990-to gadu sākuma, kad Latvijā sāka masveidā dibināt nelielas kokzāģētavas, meža nozare bijusi viens no galvenajiem darba devējiem lauku reģionos.

Latvijā nav neviena pagasta, kur nevarētu atrast kādu mazāku vai lielāku koksnes pārstrādes uzņēmumu. Bieži tie ir apkārtņē nozīmīgākie darba devēji un līdz ar to arī vietējs ekonomikas un iedzīvotāju galvenais balsts.

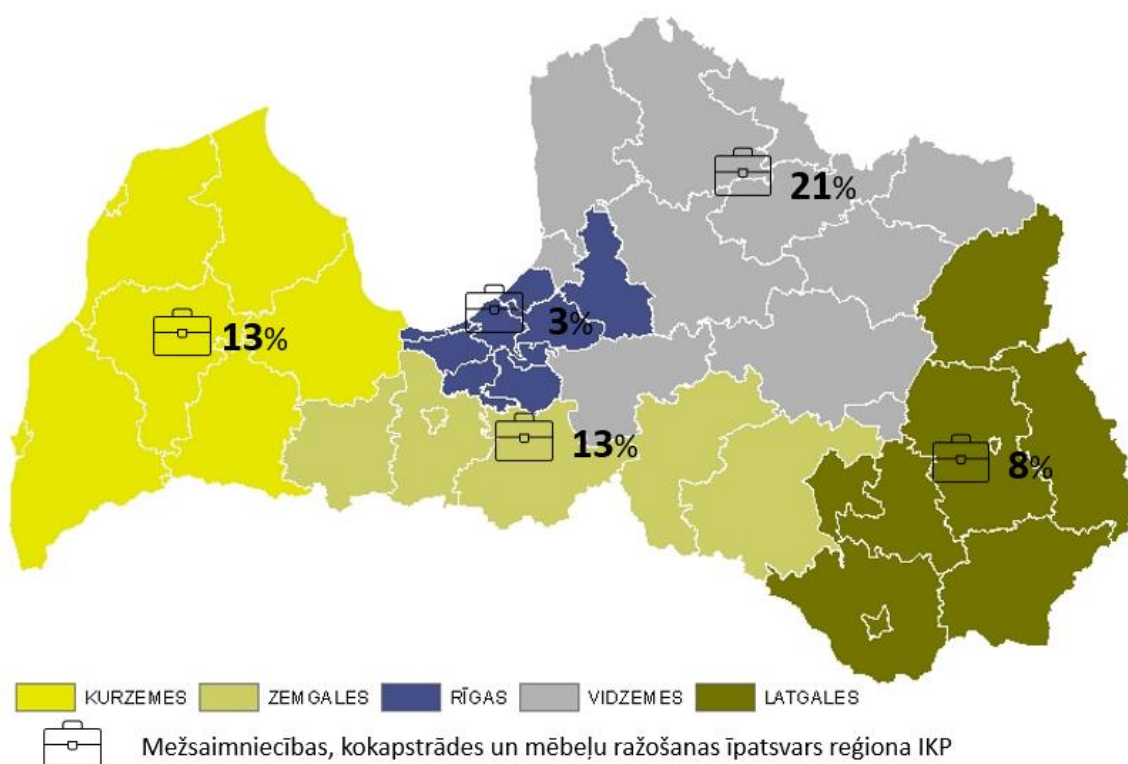
Vislielākais nodarbināto skaits meža un kokapstrādes nozarē bija 2004./2005. gadā, kad ražošanā, mežsaimniecībā un mežizstrādē kopā strādāja gandrīz 80 000 cilvēku. Tūlīt pēc tam gan sekoja diezgan strauja nodarbināto skaita samazināšanās, kas galvenokārt izskaidrojama ar ražošanas mehanizācijas un saimnieciskās darbības efektivitātes palielināšanos.

Pēc 2021.gada statistikas datiem meža nozarē ir nodarbināti ap 40 000 cilvēku. No tiem 14 000 - mežsaimniecībā un mežizstrādē, 20 000 - koksnes un koka izstrādājumu ražošanā un 6 000 - mēbeļu ražošanā.

Mežsaimniecības, kokapstrādes un mēbeļu ražošanas daļa iekšzemes kopproduktā 2022. gadā veidoja 7%, savukārt eksporta apjoms sasniedza 4,2 miljardus eiro – 20% no valsts kopējā eksporta.

Pēc CSP datiem redzams, ka meža nozarei ir būtisks devums IKP (9.attēls).

Meža nozares devums reģionā radītajā IKP svārstās starp 3 - 21% vislielākais tas ir Vidzemes plānošanas reģionā, bet vismazākais – 3% - Rīgas plānošanas reģionā, tas skaidrojams ar to, ka Rīgas plānošanas reģionā ir daudz citi ražošanas veidi un pakalpojumi.

9. attēls Meža nozares nozīmība reģionālajā ekonomikā, % (Avots: CSP)

1.2. Teritorijas iedalījums zemes grupās

LVM apsaimniekojamās teritorijas lielāko daļu jeb 86 % zemju aizņem mežs, atlikušo daļu veido – 7 % purvi, 5 % zeme zem meža infrastruktūras objektiem (ceļi, grāvji, citi). Nemeža zemes aizņem salīdzinoši mazu daļu jeb 2 % no apsaimniekošanā esošajām zemēm (4. tabula).

4. tabula *Teritorijas iedalījums zemes grupās, tūkst.ha un īpatsvars % (Avots: LVM GEO)*

Meža zemes							Nemeža zemes	Kopā
Mežs	Purvi	Lauces	Pārpl.kl.	Ceļi	Grāvji	Citi		
1388.2	106.2	7.6	8.7	23.6	54.8	5.2	28.9	1623.2
85.5	6.5	0.5	0.5	1.5	3.4	0.3	1.8	100

2016. gada sākumā datubāzē notika izmaiņas kopējā meža platībā (uz meža nogabalu platību rēķina palielinājusies meža infrastruktūras objektu aizņemtā platība), jo kopš 2016.gada sākuma ir mainījusies Valsts meža dienesta ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (turpmāk tekstā- VMD ĢIS) pieeja, kura balstīta uz to, ka visi objekti, kuru identifikācija un uzraudzība dabā balstīta uz konkrētu teritoriju, arī tiek uzturēti kā ģeogrāfiski objekti. Platība tādiem objektiem kā ceļi, grāvji tiek aprēķināta, ņemot vērā to garumu un pieņemot konstantu platumu.

Līdz pārejai uz VMD ĢIS, ģeogrāfiskie dati tika uzturēti atsevišķi no tekstuālajiem: karšu lapās un informācijas sistēmā Mersis. Pāreja uz citu uzskaites sistēmu neietekmē meža platību dabā.

1.3. Meža sadalījums pa valdošajām sugām

LVM apsaimniekotās meža platības ik gadu pieaug, lielākoties pateicoties īstenotajai zemju iepirkšanas un lauksaimniecības zemju apmežošanas politikai. 5. tabulā redzams, ka meža platība pēc LVM GEO 2023. gada datiem ir samazinājusies, salīdzinot ar 2014. gadu. Tas skaidrojams ar 1.2. nodaļā aprakstītajām informācijas uzskaites sistēmas izmaiņām un teritoriju nodošanu Aizsardzības Ministrijas vajadzībām.

Saimnieciski nozīmīgāko koku sugu (skuju koku) mežaudzes pēc LVM GEO datiem 2023. gadā aizņem 67.7 % no kopējās meža platības, bet lapu koku mežaudzes 32.3%, tai skaitā bērza mežaudzes 23.3%. LVM valdījumā esošajos mežos samazinās ošu mežaudžu īpatsvars, jo LVM ievēro zinātnieku norādījumus attiecībā uz ošu masveida kalšanu, ošus aizstājot ar citu sugu mežaudzēm. 5. tabulā netiek attēloti izcirtumi un iznīkušas audzes iepirktajos īpašumos, kuros pēc datu pārņemšanas no VMD nav noteikta valdošā koku suga.

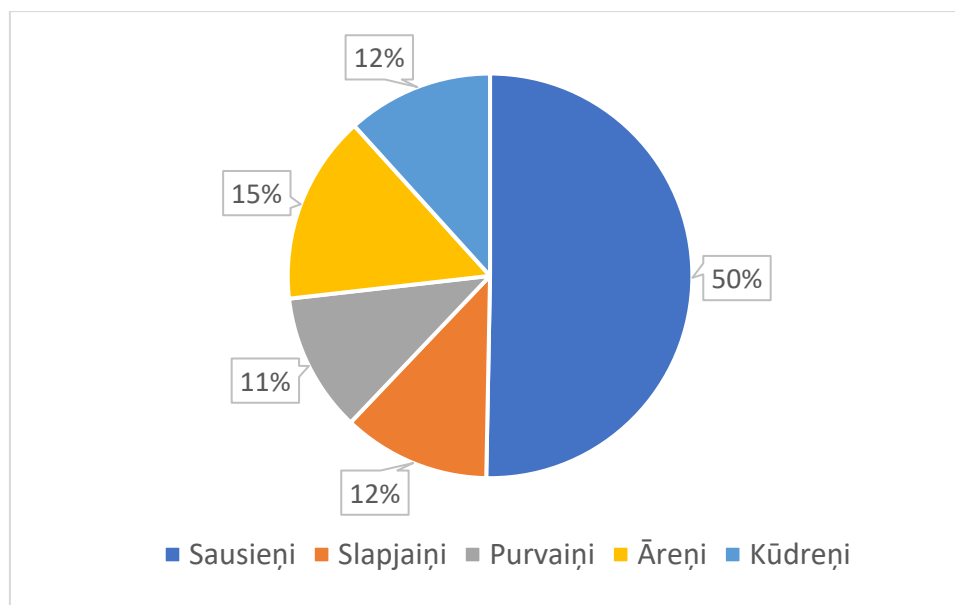
5. tabula Mežaudžu sadalījums pa valdošajām sugām (Avots: LVM GEO)

Valdošās sugas	2014		2023	
	Platība, ha	% no kopējās meža platības	Platība, ha	% no kopējās meža platības
Priede	654801	47	628823	45
Bērzs	333447	24	323574	23
Egle	302592	22	309156	22
Apse	52913	4	55982	4
Melnalksnis	38910	3	52624	4
Baltalksnis	10676	1	10765	1
Osis	5867	0	1481	0
Ozols	2390	0	2502	0
Lapegle	608	0	467	0
Liepa	526	0	992	0
Papele	86	0	71	0
Blīgzna	74	0	101	0
Kļava	59	0	114	0
Citas priedes	56	0	34	0
Vītols	52	0	61	0
Goba, vīksna	29	0	82	0
Dižskābardis	7	0	6	0
Citas egles	6	0	3	0
Skābardis	6	0	7	0
Saldais ķirsis	5	0	5	0
Hibrīdā apse	4	0	5	0
Baltegle	4	0	3	0
Citi ozoli	1	0	1	0
Citas kļavas	1	0	3	0
Pīlādži	0	0	4	0
Kopā	1403119	100	1386864	100

1.4. Meža sadalījums pa meža tipu grupām

Pēc LVM GEO datiem visvairāk mežu LVM apsaimniekotajās platībās aug uz normāla mitruma minerālaugsnēm - sausieņu meža tipos (turpmāk tekstā - MT) 50%, uz pārmitrām minerālaugsnēm - 23% (slapjainu MT – 12% un purvainu MT– 11%), (10. attēls). Šie meži ir vērtīgākie no bioloģiskās daudzveidības aspekta.

373.0 tūkst. ha (jeb 27%) mežu aug uz nosusinātām minerālaugsnēm – āreņu MT (15%) un 12% uz nosusinātām kūdras augsnēm- kūdreņu MT.

10. attēls Meža sadalījums pa meža tipu grupām,% (Avots: LVM GEO)

Meža sadalījums pa meža tipu grupām katrā no LVM reģioniem ir atspoguļots atbilstošā reģiona 1. pielikumā.

1.5. Meža sadalījums pa valdošajām sugām un bonitātēm

Bonitāte ir rādītājs, kuru lieto mežaudzes ražīguma raksturošanai, ko nosaka pēc koku augstuma noteiktā vecumā. LVM apsaimniekotajās teritorijās dominē I (32%), II (27%) un III (22%) bonitātes mežaudzes (6. tabula), tabulā bonitātes sarindotas sākot no ražīgākās (no kreisās puses). Augstākas bonitātes audzes vienā un tajā pašā vecumā sasniedz lielākas dimensijas, salīdzinot ar zemākas bonitātes audzēm tādā pašā vecumā. Būtiski izmainījies ir I bonitātes īpatsvars. Tas saistīts ar 22.08.2022. gada izmaiņām MK Noteikumos nr. 384 "Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi". Izmaiņu pamatojums ir Noteikumu 3.pielikuma 7. tabulā.

6. tabula Meža sadalījums pa sugām un bonitātēm (Avots: LVM GEO)

Valdošās sugas	Platība pa bonitātēm							Vidējā bonitāte
	Ia	I	II	III	IV	V	Va	
Pīlādži	0	2	2	1	0	0	0	II
Priede	96462	189603	168689	90824	50715	22958	9570	II
Egle	141606	109806	43420	10252	3665	381	26	I
Lapegle	380	57	24	0	0	2	4	Ia
Citas priedes	3	4	1	2	1	5	18	IV
Citas egles	1	1	1	0	0	0	0	I
Baltegle	0	3	0	0	0	0	0	I
Ozols	166	482	1078	753	21	0	2	II
Osis	502	641	296	42	0	0	0	I
Goba,vīksna	22	37	22	1	0	0	0	I
Dižskābardis	1	2	4	0	0	0	0	I
Skābardis	1	1	5	0	0	0	0	II
Kļava	40	30	43	2	0	0	0	I
Citi ozoli	1	0	0	0	0	0	0	Ia
Citas kļavas	0	0	2	1	0	0	0	II
Bērzs	88442	109857	67110	38854	15129	3461	721	I
Melnalksnis	5227	17483	20358	7887	1417	217	35	II
Apse	38589	14423	2464	373	94	29	10	Ia
Baltalksnis	2723	4358	2571	904	177	28	4	I
Liepa	175	300	362	133	16	4	1	II
Papele	51	17	3	0	0	0	0	Ia
Vītols	0	5	26	21	8	0	0	III
Bļīgzna	23	40	22	13	1	3	0	I
Saldais ķīrsis	0	0	5	0	0	0	0	II
Hibrīdā apse	3	1	0	0	0	0	0	Ia

Meža sadalījums pa sugām un bonitātēm katrā no LVM reģioniem ir atspoguļots atbilstošā reģiona 1. pielikumā.

1.6. Meža sadalījums pa valdošajām sugām un vecuma desmitgadēm

Vecumklase ir kategorija kokaudžu iedalīšanai pēc vecuma, ņemot vērā atšķirības augšanas gaitā. Skujkoku un cieto lapkoku audzēm pieņemtais vecumklases intervāls ir 20 gadu, mīkstajiem lapu kokiem — 10 gadu un īpaši ātraudzīgajiem kokiem (baltalkšņiem, bļīgznām un vītoliem) — 5 gadi (21. tabula). Viens no rādītājiem ilgtspējīgas mežsaimniecības īstenošanā ir mežaudžu vienmērīgs sadalījums pa vecumklasēm.

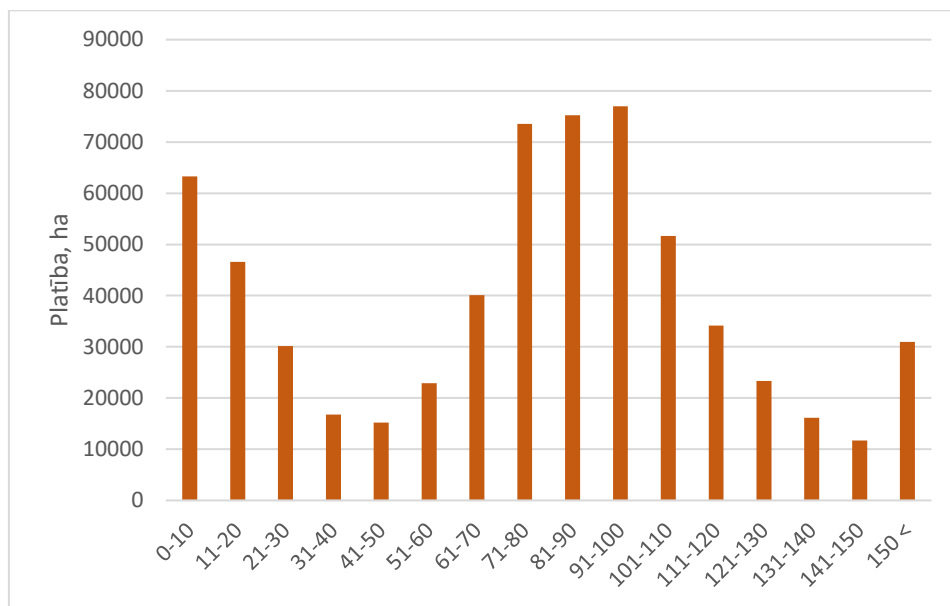
Uzskatāmībai 11. - 14. attēlā mežaudzes sadalītas vecuma desmitgadēs.

Mežaudžu vecumstruktūra atspoguļo relatīvi lielu 61 - 100 gadu vecu audžu platību īpatsvaru. Redzams, ka meža atjaunošana pēdējās četrās desmitgadēs ir palielinājusies, jo

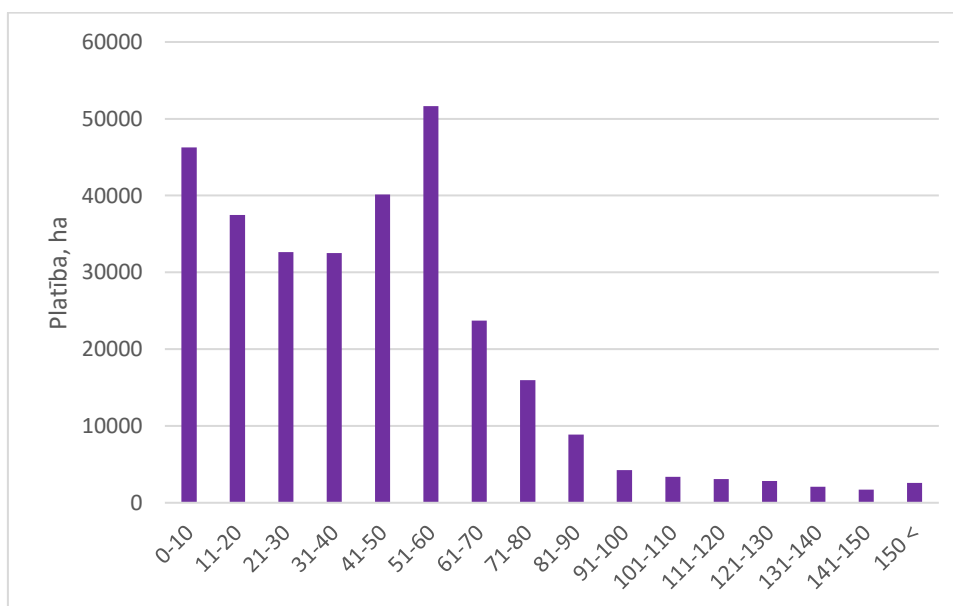
jaunaudžu platības pieaug (11. - 13. attēls). Sākot no 81 - 90 gadu vecuma desmitgades vērojams mežaudžu platību samazinājums, kas izskaidrojams ar atjaunošanas cirtes vecuma sasniegšanu bērzam (71 gads) un eglei (81 gads), un koksnes ieguvi.

Kopējā koksnes krāja LVM, pēc LVM GEO datiem ir 321.2 miljoni m³. Saskaņā ar LVM GEO datiem vidējā krāja uz ha ir 231 m³/ ha. Vislielākā krāja ir 51 - 100 gadus vecās mežaudzēs (14. attēls).

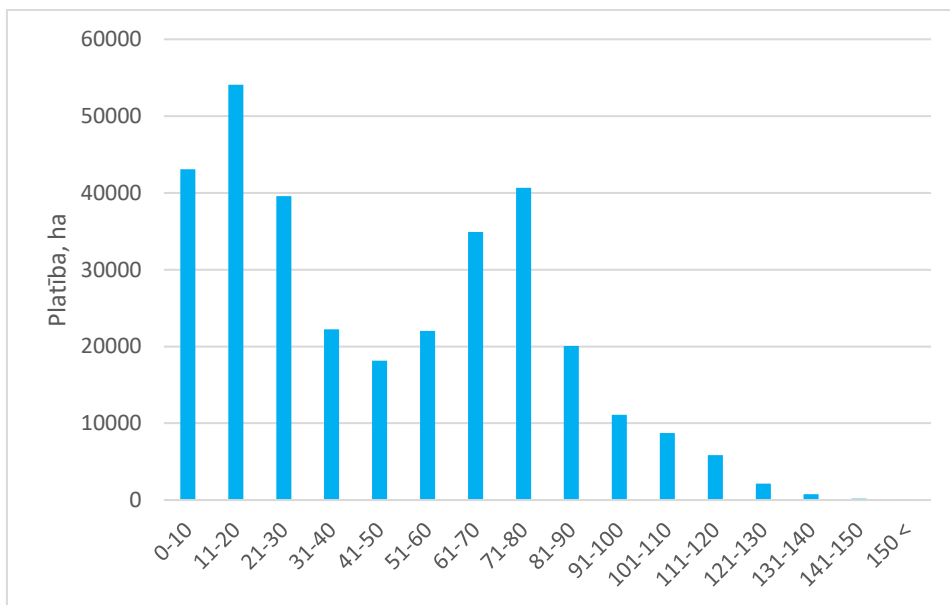
Mežaudžu vecumstruktūra ir samērā nevienmērīga. Priežu mežaudzes ir vairāk pārstāvētas jaunaudžu un briestaudžu vecumā, turpretī egļu mežaudzes dominē jaunaudžu un vecumā no 41 līdz 60 gadiem, kas atbilst vidēja vecuma audzei. Bērza mežaudzes vairāk pārstāvētas jaunaudžu un briestaudžu vecumā.

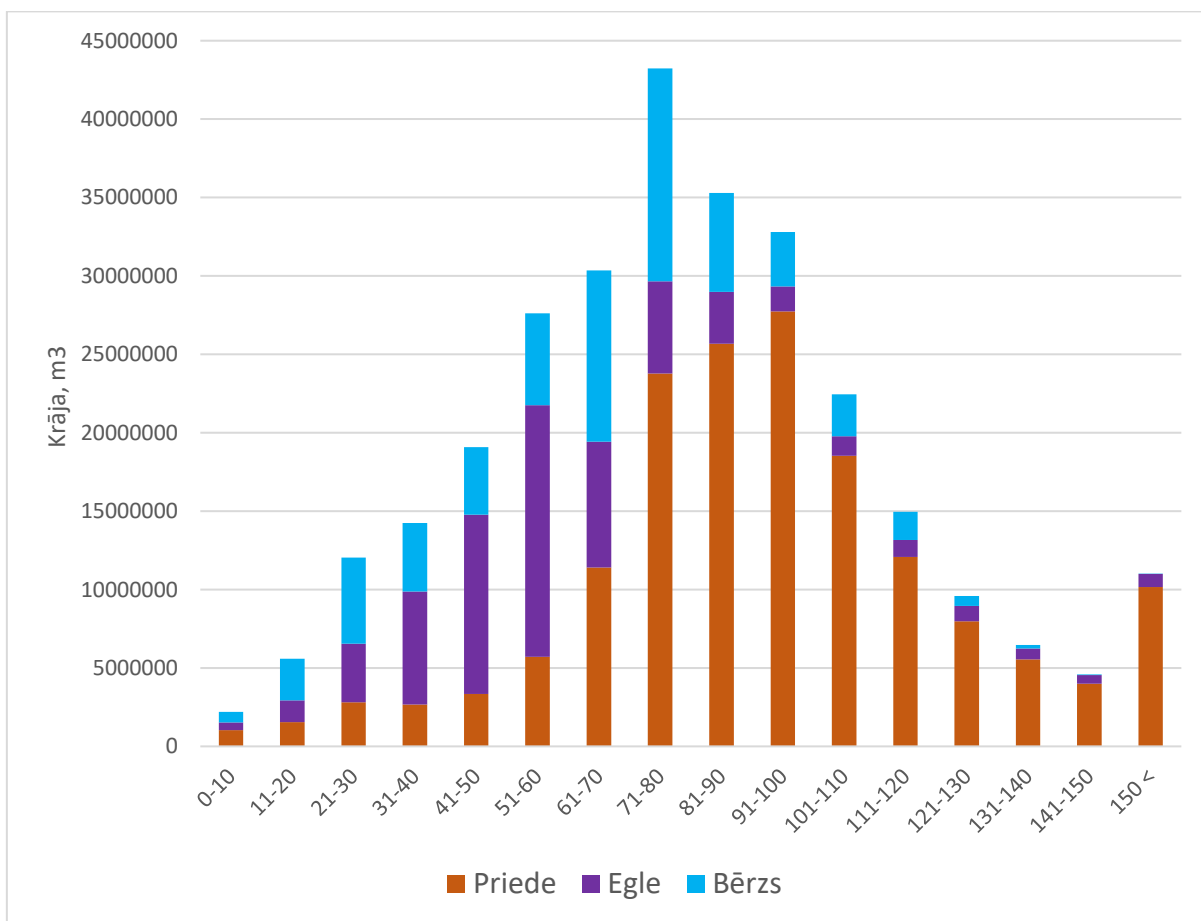
11. attēls *Priežu audžu sadalījums pa vecuma desmitgadēm, ha (Avots: LVM GEO)*

12. attēls *Egļu audžu sadalījums pa vecuma desmitgadēm, ha (Avots: LVM GEO)*

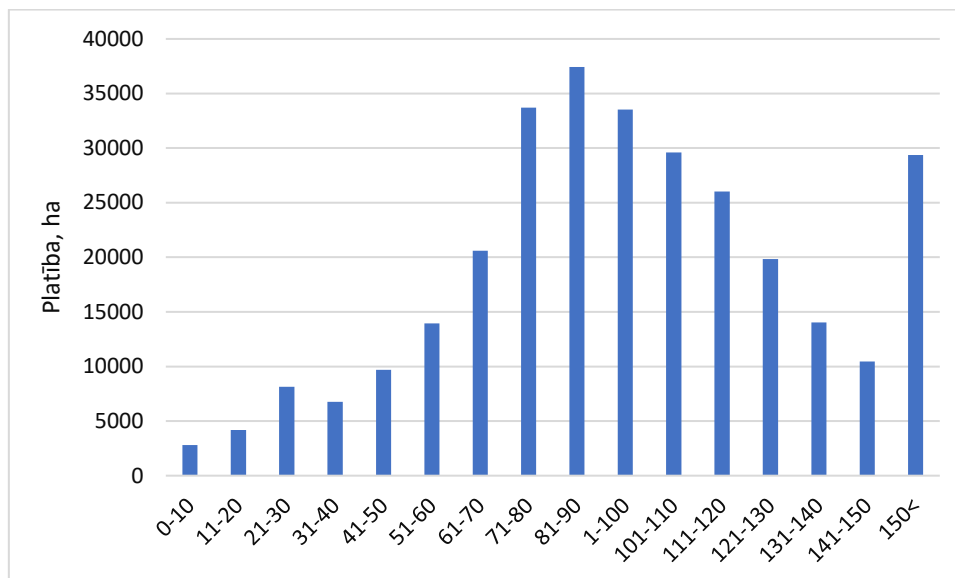

13. attēls Bērzu audžu sadalījums pa vecuma desmitgadēm, ha (Avots: LVM GEO)

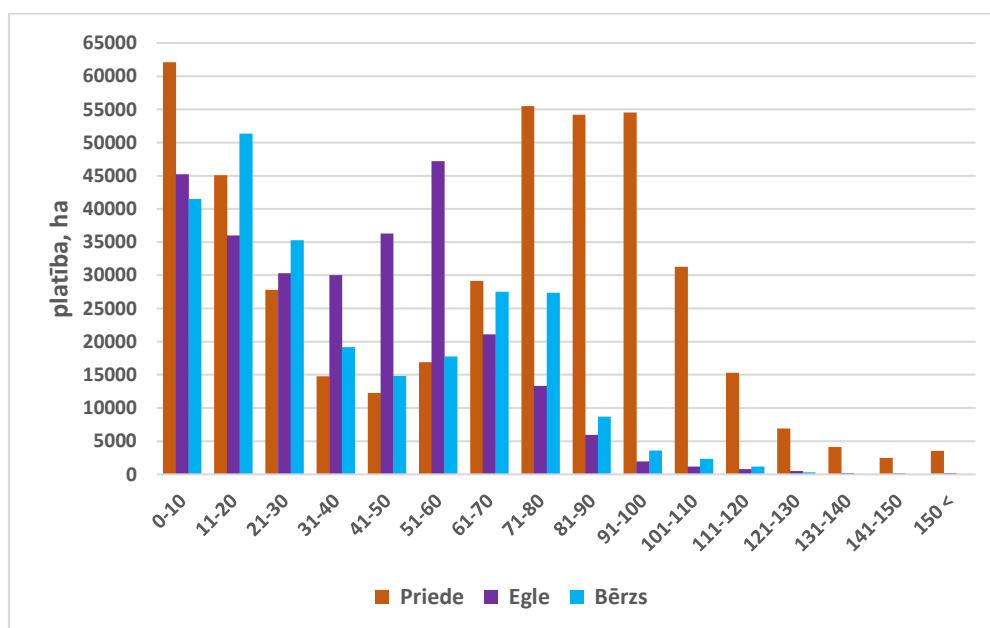
14. attēls Valdošo sugu sadalījums pa vecuma desmitgadēm, m³ (Avots: LVM GEO)

Mežos dabas aizsardzībai (1. un 2. apsaimniekošanas mērķis - skaidrojums 4.1.4.Mežaudžu dalījums atbilstoši apsaimniekošanas mērķim nodaļā) lielākais aizsargājamo audžu īpatsvars ir vecumā no 71 – 120 gadiem, kā arī audzēs, kas vecākas par 150 gadiem.

15. attēls Dabas aizsardzības mērķī (1. un 2. apsaimniekošanas mērķis) esošo mežu sadalījums pa vecuma desmitgadēm, ha (Avots: LVM GEO)

Mežos, kuru pamatmērķis ir koksnes ražošana (3. un 4. apsaimniekošanas mērķis - skaidrojums 4.1.4.Mežaudžu dalījums atbilstoši apsaimniekošanas mērķim nodaļā), lielākais audžu īpatsvars P vecumā 1-20 un 71-100, E vecumā 1-60, B vecumā 1-30 un 61-80 gadiem.

16.attēls Valdošo sugu sadalījums pa vecuma desmitgadēm, ha (Avots: LVM GEO)

1.7. Meža infrastruktūra

Meža infrastruktūru veido meža ceļi (turpmāk tekstā - MC), meliorācijas grāvji, stigas. Tie ir būvēti vai ierīkoti objekti meža apsaimniekošanas un aizsardzības vajadzībām. Meža infrastruktūras objekti aizņem 83.4 tūkst. ha (4.tabula). No tiem lielāko daļu sastāda meža meliorācijas sistēmu (turpmāk tekstā - MMS) grāvji.

1.7.1.MMS apjoms

Meža meliorācijas mērķis ir regulēt augsnes mitrumu atbilstoši audžu bioloģiskajām prasībām un platību saimnieciskajai izmantošanai. Meža meliorācijas sistēmu būvniecība veikta 20.gadsimta 60.-80-tajos gados.

Kopš 2002. gada LVM ir uzsākta MMS atjaunošana, līdz 2023.gada beigām atjaunotas MMS ar kopējo platību 296.8 tūkst. ha (7.tabula). MMS platība ir teritorija, kuru aizņem grāvju sistēma: grāvji un tiem piegulošā meža zeme (nogabali uz sausām, uz slapjām minerālaugsnēm, uz slapjām kūdras augsnēm, uz nosusinātām minerālaugsnēm un kūdras augsnēm), nevis pašu grāvju platība, līdz ar to, MMS platība ir ievērojami lielāka nekā pašu grāvju aizņemtā platība. Ar dažādu prioritāti un dažādiem izbūves gadiem nākotnē plānots atjaunot vairāk kā 124 tūkst. ha MMS.

7. tabula *Kopš 2002. gada atjaunoto MMS apjoms pa LVM reģioniem, tūkst. ha (Avots: LVM GEO)*

AV	DK	DL	RV	VD	ZEM	ZK	ZL	LVM
39.4	34.6	38.3	36.6	39.8	39.0	35.5	33.7	296.8

1.7.2. Meža ceļi

Meža ceļš ir atbilstoši tehniskajiem parametriem uzbūvēts komersanta ceļš ar segumu, kas nodrošina meža apsaimniekošanu un ir ekspluatējams koksnes un citu produktu transportēšanai visu gadu, izņemot šķīdoņa periodu (2 nedēļas). Optimālos mitruma apstākļos meža ceļi nodrošina minimālo nestspēju 35 MN/m².

Pārdomāti izbūvēti meža ceļi:

- ļauj izlīdzināt mežizstrādes slodzi;
- ļauj samazināt koksnes pievešanas pie ceļa attālumu, līdz minimumam samazinot ietekmi uz meža zemesdzi;
- ļauj nodrošināt meža uguns apsardzību;
- palielina meža kā īpašuma vērtību.

2023. gada beigās LVM meža ceļu kopgarums sasniedza 12.1 tūkst. km, no kuriem 55% ir ar grants segumu, 38% ar drupinātas grants segumu, 5% ar šķembu segumu, 1% ir bezseguma ceļi.

LVM meža ceļu tīklā ir iekļautas brauktuves, kas iedalītas 3 kategorijās:

- A kategorija – pieejama koksnes transportam visu gadu izņemot šķīdonī, ne ilgāk par 2 nedēļām,
- B kategorija – izmantojama koksnes transportam 11 mēnešus gadā,
- C kategorijā – izmantojama koksnes transportam 8 mēnešus gadā.

LVM meža ceļu tīkls brīvi pieejams ikvienam, izņemot gadījumus, kad meža ceļi tiek slēgti, lai ierobežotu kustību (meža ugunsdrošības, u.c. vajadzību nodrošināšanai).

Ja pašvaldība ierosina meža ceļa pārņemšanu, tad iespējami sekojoši risinājumi:

- ceļš ir nepieciešams LVM saimnieciskās darbības nodrošināšanai, tad tiek slēgts līgums par sadarbību;
- ceļš nepieciešams pašvaldības sociālo funkciju nodrošināšanai un ir maznozīmīgs LVM saimnieciskajai darbībai, LVM piedāvā pašvaldībai ierosināt valsts meža zemes atsavināšanu.

8. tabula *Meža ceļu garums, km (Avots: LVM GEO)*

Reģions	Saimnieciskie meži, tūkst.ha	Autoceļu garums, km
AV	139.2	1478
DK	181.9	1929
DL	121.8	1213
RV	130.9	1320
VD	141.4	1719
ZE	117.0	1209
ZK	166.9	1718
ZL	124.6	1502
LVM kopā	1123.7	12087

1.8. Ekoloģiski nozīmīgas meža un nemeža teritorijas/augstvērtīgie meži

LVM apsaimniekotajā teritorijā ietilpst dažādu kategoriju dabas un vides aizsardzības teritorijas. Pēc platības un īpatsvara lielākā daļa no tām ir īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk tekstā - ĪADT), t.sk. Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Natura 2000:

- *Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts* ir plaša teritorija, kurā starptautiski nozīmīgas dabas un ainaviskās vērtības tiek saglabātas nodrošinot ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību;
- *Dabas parki* sevī ietver noteiktu apvidu dabas un kultūrvēsturiskās vērtības un ir piemēroti raksturīgās ainavas saglabāšanai, sabiedrības izglītošanai un atpūtai, bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai;
- *Aizsargājamo ainavu apvidi* ir lielas teritorijas, kurās tiek aizsargāta īpaši skaista un daudzveidīga Latvijai raksturīga ainava un kultūrvide;
- *Dabas liegumi* ir teritorijas, kurās aizsargā retas vai izzūdošas sugas vai biotopus, parasti cilvēku mazpārveidotas un saskaņoti apsaimniekotas platības;
- *Dabas pieminekļi* ir atsevišķi, savrupi dabas vai cilvēku veidojumi, tai skaitā ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie veidojumi, aizsargājamie koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas.

Mikroliegumi ir teritorijas, kas tiek noteiktas, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamas sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no to funkcionālajām zonām to nenodrošina. Līdzīgi kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mikroliegumos ir aizliegtas vai ierobežotas darbības, kas apdraud aizsargājamo sugu vai biotopu pastāvēšanu. Mikroliegumiem var tikt noteikta buferzona.

Īpaši aizsargājamie meža iecirkņi (turpmāk tekstā- IAI) ir teritorijas, kas 20.gs. 90.gados tika veidotas sugu, bioloģiski nozīmīgu biotopu un kultūrvēsturisku vietu aizsardzībai. Veicot atkārtotu meža inventarizāciju nepārvērtētie IAI Meža valsts reģistrā tiek saglabāti kā bioloģiski vērtīgas mežaudzes.

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas. Ir šādi vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslu veidi: Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes aizsargjosla, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem, aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām, mežu aizsargjoslas ap pilsētām, aizsargjoslas ap purviem.

Atbilstoši Latvijas nacionālajam PEFC meža apsaimniekošanas standartam, augstāk minētās teritorijas tiek uzskatītas par ekoloģiski nozīmīgām meža un nemeža teritorijām/augstvērtīgiem mežiem.

9. tabula Ar spēkā esošajiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem noteikto dabas/ekoloģiski nozīmīgu meža un nemeža teritoriju/augstvērtīgo mežu īpatsvars¹ LVM valdījumā esošajās zemēs (Avots: LVM GEO)

Aizsargājamās teritorijas veids	Platība, tūkst. ha		Īpatsvars, %	
	visas zemes	t. sk. mežs	no visām zemēm	no meža
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (t.sk. Natura2000):				
Dabas liegumi	170	101	10.5	7.3
Dabas parki	35	30	2,2	2,2
Aizsargājamo ainavu apvidi	33	31	2	2.2
Biosfēras rezervāti	124	104	7.6	7,5
Dabas pieminekļi	2	1	0.1	0.1
Aizsargjoslas (vides un dabas resursu aizsardzībai):				
Aizsargjosla ap purviem	22	22	1.4	1.6
Virszemes ūdensobjektu aizsargjosla	26	22	1.6	1.6
Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes aizsargjosla:				
krasta kāpu aizsargjosla	6	5	0.4	0.4
ierobežotas saimnieciskās darbības josla	48	43	3.0	3.1
Mežu aizsargjosla ap pilsētām	7	7	0.4	0.5
Kultūras pieminekļu aizsargjosla	20	18	1.2	1.3
Mikroliegumi:				
Aizsargājams dzīvnieks (putns, zīdītājs, abinieks, bezmugurkaulnieks)	37	37	2.3	2.7
Aizsargājams augs (vaskulārais vai paparžaugs, sūna, ķērpis, sēne)	1	1	0.1	0.1
Aizsargājams biotops	3	3	0.2	0.2
Putnu sugu mikroliegumu buferzonas	50	48	3.1	3.5
Īpaši aizsargājami meža iecirkņi	11	10	0.7	0.7

¹ Aizsargājamās teritorijas var savstarpēji pārklāties

1.9. LVM identificētās vides vērtības un teritorijas

Vides vērtību apzināšana galvenokārt notiek plānoto darbību ietekmes uz vidi vērtēšanas procesā, gatavojot vides norādījumus darbu izpildei. Šī procesa ietvaros tiek kartēti Eiropas Savienības (turpmāk tekstā - ES) nozīmes dažādu veidu biotopi, reģistrētas reto un Latvijas Republikas normatīvajos aktos minēto īpaši aizsargājamo sugu atradnes, aizsargājamo putnu ligzdas, kā arī ligzdas, kuru D>50 cm, medņu riesti un citas saglabājamās vides vērtības.

Informācija par LVM teritorijā identificētajām vides vērtībām (retās un Latvijas Republikas normatīvajos aktos minētās īpaši aizsargājamās sugas, ES nozīmes biotopi, aizsargājamo putnu ligzdošanas, riestošanas teritorijas, tūrisma vietas u.c.) atrodama ikgadējā LVM Vides pārskatā: <https://www.lvm.lv/sabiedrībai/meza-apsaimniekosana/vides-parskats>

LVM informācijas sistēmā GEO reģistrē: Latvijas īpaši aizsargājamās sugas, kas iekļautas Latvijas Republikas normatīvajos aktos: Ministru Kabineta 14.11.2000. noteikumi Nr. 396. "Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", kā arī tās papildus trīs (3) sugas, kas ir iekļautas Ministru Kabineta 18.12.2012. noteikumos Nr. 940 "Par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu", bet nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā; kā arī īpaši aizsargājamo biotopu veidus, kas minēti Ministru kabineta 20.06.2017. noteikumos Nr. 350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu".

LVM informācijas sistēmā GEO reģistrē arī citos sarakstos iekļautās sugas un biotopu veidus, piemēram, Starptautiskās dabas aizsardzības savienības (IUCN - *International Union for Conservation of Nature*) apdraudēto sugu sarakstā iekļautās (*The IUCN Red List of Threatened Species* <http://www.iucnredlist.org/>) sugas atbilstoši kategorijai un apdraudētības tendencēm Eiropā; kā arī Latvijas Sarkanās grāmatas sugas, ES direktīvās (Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību) minētās ES nozīmes sugas un biotopu veidus; dabisko meža biotopu (turpmāk tekstā - DMB) indikatorsugas (turpmāk tekstā - IS/SS); kā arī citas vērtīgas sugas - kuras nav iekļautas iepriekšējos punktos, bet nozares eksperti tās atzīst par jutīgām, retām un saglabājamām. Tās var būt jaunas sugas Latvijas florā un faunā; sugas, par kurām ilgstošā laika periodā nav bijušas ziņas, tāpēc tās uzskatītas par izzudušām. Sugas, par kuru izplatību un nozīmību bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ir nepilnīgas ziņas, tāpēc tās nav iekļautas aizsargājamo sugu kategorijās. Sugas ar izteiktām izplatības īpatnībām, piemēram, sastopamība tikai kādā Latvijas reģionā vai piesaiste kādam retam biotopam vai dzīvotnei.

1.10. Meža ekosistēmu pakalpojumi

Ekosistēmu pakalpojumi ir labumi, kurus cilvēkiem sniedz ekosistēmas. Meža ekosistēmu pakalpojumu dalījumam kā pamatu var izmantot de Groot et al (2000) izstrādāto klasifikāciju. Atbilstoši šai klasifikācijai, meža ekosistēmu funkcijas iedalāmas četrās pamatkategorijās (10. tabula):

- Regulējošās funkcijas;
- Dzīvotni nodrošinošās funkcijas;
- Produktīvās funkcijas;
- Sociāli – ekonomiskās funkcijas.

10. tabula Meža ekosistēmu funkciju kategorijas un ar tām saistītie ekosistēmu produkti/pakalpojumi

Regulējošās funkcijas (F1)	Dzīvotni nodrošinošās funkcijas (F2)	Produktīvās funkcijas (F3)	Sociāli-ekonomiskās funkcijas (F4)
CO ₂ piesaiste un O ₂ ražošana fotosintēzes procesā	Dzīves un vairošanās vieta dzīvnieku sugām	Koksnes un nekoksnes resursu pieauguma un kvalitātes nodrošināšana un uzlabošanās	Meža nozīme ekonomikā
Gaisa kvalitātes nodrošināšana	Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana (gēnu, sugu un ekosistēmu līmeņos)	Ekosistēmas produktivitātes kāpinājums (stabilizācija dabiskā līmenī)	Meža nozīme nodarbinātībā un reģionu attīstībā
Ūdens kvalitātes nodrošināšana	Sabalansētas sugu skaitliskās attiecības	Ekosistēmas (mežaudzes) ražīguma ilgtspējas (nenoplicināmības) nodrošināšana	Meža rekreatīvā nozīme
Ūdens apjoma nodrošināšana	Optimālu barības ķēžu un ekoloģisko nišu atjaunošanās	Augsnes kvalitātes saglabāšana, nodrošinot priekšnosacījums meža produktivitātes kāpināšanai	Meža estētiskā nozīme
Aizsardzība no erozijas	Dabiskai piekrastes un iekšzemes ūdeņu ekosistēmu attīstībai piemērotu apstākļu nodrošināšana	Zivju resursu saglabāšanai piemērotu apstākļu nodrošināšana	Meža izglītojošā nozīme
	Augsnes resursu saglabāšana, nodrošinot dzīvotni augsnes mikroorganismiem		Meža nozīme zinātniskajā izpētē
			Meža teritoriju izmantošana sporta aktivitātēm t.sk.orientēšanās sportam

LVM apsaimniekotie meži nodrošina visus minētos ekosistēmu pakalpojumus. Ekosistēmu pakalpojumu kartēšana LVM zemēs līdz šim notikusi tikai atsevišķās teritorijās (izņemot atsevišķus ekosistēmas pakalpojumus, piemēram: koksni, biotopus, sugu atradnes, CO₂ piesaisti). Turpmāko gadu laikā atsevišķas izpētes programmas ietvaros plānots veikt pilnīgāku ekosistēmu pakalpojumu kartēšanu visā LVM teritorijā un novērtēt mežsaimniecības ietekmi uz meža un saistīto ekosistēmu pakalpojumu kvalitātes izmaiņām.

Meža nekoksnes resursi: ogas, sēnes, medījumi, rieksti, medus, bērzu un kļavu sulas, medicīnā izmantojamie augi, dekoratīvie materiāli, produktīvā funkcija un meža rekreatīvo resursu (sociāli – ekonomiskās funkcijas) nozīme arvien pieaug un aktuālāka kļūst mežu

ekoloģiskā funkcija ūdens un augsnes resursu aizsardzībā un klimata regulēšanā (regulējošā un dzīvotni nodrošinošā funkcija). Līdztekus koksnes ražošanai, mežs veic hidroloģiskās, preterozijas, fitoncīdus producējošās, sanitāri higiēniskās un gaisa attīrītāja funkcijas. Globāli nozīmīga ir kokaudzes loma ogļskābās gāzes akumulēšanā un skābekļa izdalīšanā atmosfērā. Aprēķināts, ka viens kubikmetrs koksnes augšanas laikā savāc vairāk nekā tonnu kaitīgās ogļskābās gāzes un izdala ap 0,7 tonnas skābekļa. Turklāt meža teritorijā ir ne tikai koki, bet arī citi augi un augsne, kas piesaista CO₂.

Koksnes produktu apraksts (produktīvās funkcijas) atspoguļotas 1.3-1.6. nodaļās, savukārt vides vērtības, kuras saistītas ar dzīvotni nodrošinošajām funkcijām, aprakstītas 1.8. un 1.9. nodaļās.

LVM valdījumā esošajos mežos ikvienam ir tiesības vākt savvaļas ogas, augļus, riekstus, sēnes un ārstniecības augus pašpatēriņam, ievērojot dabas aizsardzības prasības, meža ugunsdrošības noteikumus, kā arī prasības nebojāt meža augsni un meža infrastruktūru, nepiesārņot mežu ar atkritumiem, ievērot noteikto kārtību atpūtas vietu izmantošanā, nepostīt putnu ligzdas un skudru pūžņus un citādi nekaitēt meža augiem un dzīvniekiem. Katrs Latvijas iedzīvotājs drīkst nocirst vienu Ziemassvētku eglīti LVM mežos bez maksas.

Jāatzīmē, ka pašreiz 87% no meža nekoksnes produktiem izmanto pašpatēriņam un tikai 13% realizēšanai tirgū. Meža nekoksnes produktu vērtība dalās: 22% citi augu produkti, 6% medijamo dzīvnieku gaļa, 1% Ziemassvētku eglītes, 17% augļi, ogas un rieksti, 1% medus un vasks, savukārt medijamo dzīvnieku ādas un trofejas – 0,06%. Mežā iegūto nekoksnes produktu kopējā vērtība Latvijā patlaban veido 102 miljonus eiro², no tās pusi – 51 miljonu eiro – sēnes.

Ņemot vērā ogulāju sastopamību un to aizņemtās platības, kā arī bioloģisko ražību un zudumus pirms ogu ievākšanas, Latvijas mežos iegūstamas ievērojamas ogu un sēņu ražas (skat. tabulu). Pētījumos konstatēts, ka mežaudzēs biežāk sastopamās ogulāju sugas ir mellenes – 29%, brūklenes – 20% un avenes – 16,3%, pārējo sugu sastopamība nepārsniedz 5% un tās aug tikai atsevišķos meža tipos.

11. tabula (Bioloģiskā ogu raža kg ha⁻¹ gadā 100% projektīvais segums) optimālos augšanas apstākļos (Avots: LVMI Silava)

Meža tips	Brūklenes	Mellenes	Avenes	Dzērvenes
Sils	203	103	-	-
Mētrājs	488	634	-	-
Lāns	378	194	-	-
Damaksnis	189	348	248	-
Vēris	189	287	-	-
Grīnis	265	712	-	-
Slapjais mētrājs	642	1040	-	955
Purvājs	-	-	-	692
Niedrājs	-	-	-	1180
Viršu ārenis	275	377	-	-
Mētru ārenis	-	782	-	-
Viršu kūdrenis	275	377	-	-
Mētru kūdrenis	558	287	-	-

² www.zemeunvalsts.lv (LMSP prezentācija Latvijas Meža Programma 2018 Bioekonomika)

Balstoties uz 11.tabulas datiem un meža tipu pārstāvēniecību LVM apsaimniekojamajos mežos, tad mellenes pārstāvētas 66907 ha, avenes 49363 ha, brūklenes 15165 ha, dzērvenes 20641 ha. Savukārt ikgadējā bioloģiskā ogu raža sastāda mellenes 35192 t, avenes 12227 t, brūklenes 5787 t, dzērvenes 17501 t.

Vidējā sēņu raža (potenciālie resursi) Latvijas mežos, pēc LVMI Silava datiem, ik gadus var sasniegt 64 100 tonnas. Veicot aprēķinus, secināts, ka ik gadu no viena ha meža zemes varētu iegūt ap 40 kg . Pārsvārā tiek ievāktas gailenes, baravikas, apšu bekas, priežu bekas, bērslapes u. c. sēnes.

Mežs nodrošina arī ievērojamu barības bāzes daļu bitēm. Lapu koku vai jauktais mežs, zem kura skrajā vainaga attīstās pamežs, bieži vien satur ievērojamu daudzumu nektāra un putekšņu. Meža nozīme biškopībā pieaug, ja nelielos klajumos un starp kokiem aug krūķi, pīlādži, sausserži, lazdas, zalktenes, avenes, bet zemsedzē – mellenes, brūklenes, nārбуļi. Sevišķi vērtīgas bitēm ir meža izcirtumu un izdegumu platības, kurās jau trešajā vai ceturtajā gadā savairojas bitenes, kazrozes, avenes, meža zirdzenes un virši. Minētajās platībās var iegūt ievērojamu daudzumu atņemamā medus. No lapu koku mežiem, ja tie nav biezi un tajos aug blīgzņas, kļavas, liepas, pīlādži, iegūstami vidēji 60...100 kg ha⁻¹ medus. Tikpat daudz medus var iegūt arī no krūmājiem.

Viens no perspektīviem meža nekoksnes produktiem ir arī bērzu sulas. Sulu tecināšanai piemēroti vidēja vecuma koki, vēlams tādi, kas auguši saulainā, dabiski sausā vietā, un kuru diametrs ir ne mazāks par 30...40 cm. Pēc LVMI Silava aprēķiniem, no viena bērza var iegūt 85...170 litrus bērzu sulas, bet no 1 ha – 20...30 tonnu sulas.

Ja meža nekoksnes vērtības nepieciešamas saimnieciskās darbības veikšanai, jāvēršas LVM reģionu klientu centros, lai saņemtu iegūšanas atļaujas (nekoksnes vērtību veidi, par kuriem jāsaņem atļaujas nosaukti 12. tabulā). Pārdoto meža nekoksnes vērtību statistika 12. tabulā.

12. tabula 2020.-2023.. gadā realizētās meža nekoksnes vērtības (Avots: LVM GEO)

Nekoksnes vērtības	2020	2021	2022	2023
Ziemassvētku egles, gab	1154	711	505	778
Nedekoratīvie koku zari, m ³	151.1	53.6	38.0	58.0
Bērzu meijas, gab	0	0	50	0
Bērza sulas, urbumi, gab	0	30	0	0
Dravu izvietošanas vieta, gab	147	170	133	135
Sūnas, ķērpji, m ³	31	3	0.0	0.0
Niedru ieguve, kūlīšu skaits	0	0	0	0
Māzeri, gab	0	0	0	0

* Dravu izvietošana vieta - stropi, gab.

Nozīmīgi meža nekoksnes resursi ir ainava, kultūrvēsturiski objekti un dabas elementi, dzīvnieki, retas augu un dzīvnieku sugas.

Ainavas kvalitāti veido vides daudzveidīgums – mozaīkveida ainava, reljefs, ezeri un upes, kas kopā sniedz plašas iespējas dažādiem atpūtas veidiem. Meža apsaimniekošanas plānošanā ņem vērā pašvaldību un plānošanas reģionu telpisko plānojumu ietvaros izstrādātas vadlīnijas attiecībā uz ainavu plānošanu meža teritorijās.

LVM apsaimniekojamie meži ir ļoti dažādi gan pēc reljefa, gan pēc sastāva – priežu un egļu meži, melnalkšņu staignāji. Līdz ar to, dažādas ir arī atpūtas iespējas – ogošana, sēņošana, pastaigas, sevišķi pie pilsētām, aktīvā atpūta.

LVM ir apzinātas un izvērtētas rekreācijas iespējas, ir labiekārtotas vairāk nekā 300 tūrisma vietas: atpūtas vietas, dabas takas, velotakas, dabas apskates objekti, kultūrvēsturiski apskates objekti, skatu torņi, ūdenstūristu atpūtas vietas.

Viens no tradīcijām bagātiem rekreācijas veidiem Latvijā ir medības. Medības pilda arī dzīvnieku skaita regulējošu funkciju. Medījamo dzīvnieku ir savvaļā dzīvojošie zīdītāji un putni, kuru medības ir atļautas saskaņā ar medību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem. Medājamo dzīvnieku sugas īpatņu uzskaiti veic VMD.

Latvijas Republikā medību procesu reglamentē Medību likums un medību noteikumi, to ievērošanas uzraudzību veic VMD un VARAM. LVM savās apsaimniekojamās teritorijās medību tiesības iznomā medību tiesību lietotājiem – gan fiziskām, gan juridiskām personām. Pašreiz LVM noslēgti 937 medību tiesību nomas līgumi. LVM realizē medību tiesības 85.5 tūkst. ha valsts meža, pārdodot pakalpojumu gan vietējiem, gan ārvalstu klientiem.

VMD atbilstoši spēkā esošiem normatīvajiem aktiem novērtē dzīvnieku populācijas stāvokli un nosaka pieļaujamo nomedīšanas apjomu. Dzīvnieku populācijas stāvokļa novērtēšana notiek visā Latvijas teritorijā VMD virsmežniecībās: valsts meži, privātie meži, citu apsaimniekotāju meži, un citas platības, tajā skaitā nemeža zemes. Tā kā dzīvnieku populācijas stāvokļa novērtēšana, kurā ietilpst dzīvnieku skaita noteikšana, notiek visās virsmežniecību pārraugāmajās teritorijās, tad nav iespējams objektīvi spriest par esošo dzīvnieku skaita blīvumu atsevišķi valsts mežos. Visā valsts teritorijā uzskaitītais dzīvnieku skaits norādīts 13. tabulā.

Pēc VMD datiem, salīdzinot ar 2010./2011. gada datiem, gan aļņu, gan staltbriežu skaits apskatītajā periodā pieaug (13. tabula). Pēdējo 13 gadu laikā aļņu skaita pieaugums ir 16%, staltbriežu 42%. Taču salīdzinot ar 2022./2023. gada sezonu, tas nedaudz krities. Mežacūku skaits sākot ar 2014./2015. gada medību sezonu strauji samazinājās Āfrikas cūku mēra infekcijas slimības un tās ierobežošanas pasākumu dēļ. Stirnu skaitu visvairāk ietekmē laikapstākļi ziemā. Sērсна tām ir nelabvēlīga, jo tiek apgrūtinātā stirnu pārvietošanās, barības ieguve, kas tās novārdzina, padarot par vieglu medījumu plēsējiem. Guļot uz sniega, stirnas var iegūt arī plaušu karsoni. Stirnu skaits samazinājās 2010./2011. gada ziemās. Šobrīd stirnu skaits ir pārsniedzis 2010./2011. gada līmeni un turpina pieaugt.

13. tabula *Plašāk sastopamo medājamo dzīvnieku skaits Latvijā tūkst. (Avots: VMD)*

Medājamo dzīvnieku noteiktais skaits, tūkst.	2010/2011	2014/2015	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Aļņi	16	21	24	23	21	19
Mežacūkas	67	55	22	26	26	26
Staltbrieži	40	52	66	71	71	69
Stirnas	186	130	197	201	207	230

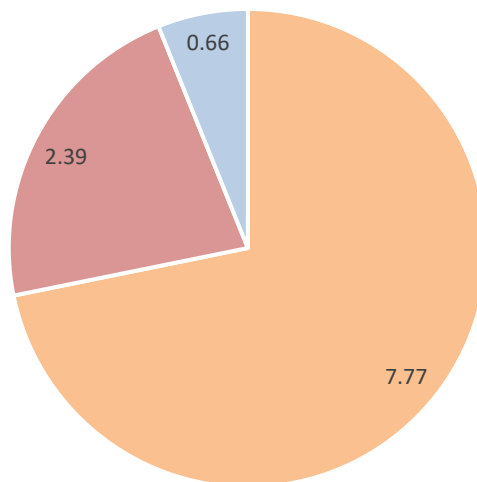
Informācija par valstī nomedīto dzīvnieku skaitu ir pieejama VMD mājaslapā <https://www.vmd.gov.lv/lv/medijamo-dzivnieku-populacijas>.

2. Meža apsaimniekošanas novērtējums iepriekšējā periodā

Latvijas Republikas Ministru kabineta noteiktais koku ciršanas maksimālais apjoms (turpmāk tekstā - KCMA) pieciem gadiem ir noteikts galvenajai cirtei. LVM iekšējos normatīvajos aktos galvenās cirtes nozīmē lieto terminu "atjaunošanas cirte" kā atbilstošu starptautiskajai terminoloģijai. Atjaunošanas cirtē ieskaita ne tikai normatīvajos aktos noteiktos galvenās cirtes veidus, bet arī citas cirtes (piemēram rekonstruktīvo cirti), pēc kurām tiek veikta meža atjaunošana. Turpmāk tekstā lietots termins "atjaunošanas cirte". Starpcirtes apjomu nosaka LVM atbilstoši Krājas kopšanas ciršu vadlīnijām. KCMA noteiktais apjoms sākotnēji tiek sadalīts vienmērīgi uz visiem pieciem gadiem, bet tā kā laikapstākļu ietekmes dēļ viss plānotais apjoms netiek nocirsts, tas tiek pārcelts uz atlikušajiem piecgades gadiem. Matemātiski precīzu un operatīvu informāciju par meža resursiem Latvijā iegūst Meža statistiskās inventarizācijas (MSI) procesā, kuru veic LVMI "Silava". LVM savā darbībā izmanto Meža valsts reģistra (MVR) datus par mežaudzēm, kuru precizitāte to ieguves metodikas atšķirību rezultātā var nebūtiski atšķirties no MSI datiem. Atbilstoši LVM GEO un VMD datiem, LVM apsaimniekošanā esošajos mežos 2023. gadā visos ciršu veidos kopā tika nocirsti 7.10 milj. m³ (14. tabulā visa LVM rādītāji, pa reģioniem – katra LVM reģiona 4. pielikumā). Saskaņā ar MSI datiem (2018.-2022. gads), kopējais augošu koku krājas tekošais pieaugums LVM apsaimniekošanā esošajos mežos ir 10.82 milj. m³ gadā. Kopējās mežu krājas izmaiņas liecina, ka pēdējos gados nocirstā krāja LVM valdījuma mežos ir mazāka, nekā krājas tekošais pieaugums tajos, t.sk. arī ievērtējot koksnes ikgadējo dabīgo atmirumu 2.39 milj.m³.

14. tabula *Plānotais un faktiskais koksnes ieguves apjoms (Avots: LVM GEO,VMD)*

Gads	Atjaunošanas cirte					Starpcirte (t.sk. bojātu koku*** un citas cirtes)			Kopējais cirtes apjoms	
	Plānotais apjoms*		Nocirsts			Plānotais apjoms**		Nocirsts	Plānots	Nocirsts
	ha	m3	ha	m3	% no meža platības	ha	m3	m3	m3	m3
2019	16706	4740098	17713	5412530	1.28	15981	1456900	1770090	6196998	7182619
2020	17694	5638416	18977	5762565	1.37	16085	1360713	1947155	6999129	7709720
2021	16956	5120390	17064	5106789	1.23	20290	1858515	1508204	6978905	6614993
2022	17588	5308352	16460	4790754	1.19	19290	1791115	1379095	7099467	6169849
2023	20247	5739575	20133	5679928	1.45	15719	1541310	1415663	7280885	7095591

■ Nocirstā koksne ar mizu ■ Atmirums ■ Krājas pieaugums

17. attēls Tekošā ikgadējā pieauguma sadalījums, 10.82 milj. m³ (MSI dati)

Pārskats par iepriekšējā gada meža apsaimniekošanas darbiem 1. pielikumā un vides monitoringa rezultātiem ikgadējā LVM Vides pārskatā: <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/vides-parskats>.

3. LVM meža apsaimniekošanas stratēģijas mērķi un uzdevumi

Katru gadu tiek aktualizēta uzņēmuma vidēja termiņa stratēģija. LVM vidēja termiņa stratēģijas kopsavilkums apskatāms: <https://www.lvm.lv/par-mums/uznemuma-strategija>.

4. Plānotā meža apsaimniekošana LVM 2025.-2029.gadā

4.1. Vides vērtību saglabāšana

4.1.1. Īpaši aizsargājamo sugu (izņemot putnu) dzīvotņu aizsardzības nodrošināšana un apsaimniekošana

Ņemot vērā, ka dati par Īpaši aizsargājamo sugu reģistrējumiem, saskaņā ar LVM iekšējiem normatīvajiem aktiem ir ierobežoti izmantojama informācija, tie nav publiski pieejami. Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" informācija par Īpaši aizsargājamo sugu reģistrējumiem tiek izmantota meža apsaimniekošanas plānošanā, bet mežaudžu apsaimniekošanas mērķa maiņa tiek veikta tikai pēc konkrētās teritorijas apsekošanas dabā, visbiežāk - pirms saimnieciskās darbības plānošanas. Attiecīgi:

- ja Īpaši aizsargājamas sugas dzīvotnes aizsardzība ir plānota visa nogabala/mežaudzes platībā, tad nogabalam tiek noteikts apsaimniekošanas mērķis - dabas aizsardzība;
- ja aizsardzība ir plānota nogabala daļā (platībā, kas ir lielāka par 0.2 ha), tad līdz laikam, kamēr tiek izdalīts jauns nogabals, apsaimniekošanas mērķis tiek noteikts - koksnes ražošana ar papildus vides aizsardzības nosacījumiem;
- ja Īpaši aizsargājamās sugas reģistrējums ir apsaimniekojams atsevišķos saglabājamajos laukumos (ar tajos noteiktu aizsardzību), kas nav lielāki par 0.1-0.2 ha, nogabalam apsaimniekošanas mērķis ir koksnes ražošana ar vispārējiem vides aizsardzības nosacījumiem.

Minētie nosacījumi tiek izmantoti mežaudžu apsaimniekošanas mērķa noteikšanai, taču plānojot saimniecisko darbību, vides plānošanas speciālists vai vides eksperts var noteikt specifiskus nosacījumus plānotajai darbībai, lai nodrošinātu sugas dzīvotnes aizsardzību (neatkarīgi vai suga ir reģistrēta kā punktveida vai laukumveida objekts).

Lai ilgtermiņā nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, tiek vērtēta LVM rīcībā esošā informācija par valdījumā esošajā teritorijā konstatēto Īpaši aizsargājamo sugu atradņu apjomu, izvietojumu, to dzīvotņu un ES nozīmes biotopu kvalitāti, atbilstoši vērtējumam plānoti apsaimniekošanas nosacījumi – neiejaukšanās vai mērķtiecīga apsaimniekošana jeb biotehniskie pasākumi, t.sk. koku ciršana, ja tas ir nepieciešams Īpaši aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu kvalitātes uzlabošanai, saskaņā ar to ekoloģiskajām prasībām. Biotehniskie pasākumi tiek veikti saskaņā ar vides plānošanas speciālista norādījumiem vai attiecīgās jomas sertificēta dabas eksperta atzinumu. Lai pilnveidotu uzņēmuma rīcībā esošo informāciju par Īpaši aizsargājamām sugām, LVM sadarbībā ar pētniekiem īsteno arī izpētes projektus, piemēram, "Pilotpētījums kailās apaļlapes *Odontoschisma denudatum* (Nees) Dum. populācijas stāvokļa novērtējumam Ziemeļkurzemē un AS "Latvijas valsts meži" valdījuma zemēs", "Epifītu metapopulāciju dinamika boreonemorāla meža ainavā" u.c.: <https://www.lvm.lv/petijumi-un-publikacijas>.

Detalizēta informācija par veiktajiem biotehniskajiem pasākumiem un to vērtējums atrodams ikgadējā LVM Vides pārskatā <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/vides-parskats>. Biotopu un sugu dzīvotņu apsaimniekošanas pasākumi Īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un ES nozīmes biotopu stāvokļa uzturēšanai, uzlabošanai vai atjaunošanai tiek īstenoti gan Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ĪADT), tajā skaitā Natura 2000 teritorijās, un mikroliegumos (ML), gan ārpus šīm teritorijām, ņemot vērā dabas aizsardzības plānos, sugu un ES nozīmes biotopu aizsardzības plānos, sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu novērojumos un atzinumos minēto informāciju. LVM īstenotās aktivitātes sugu un ES nozīmes biotopu aizsardzības plānu ieviešanā apkopotas LVM Vides pārskata pielikumā.

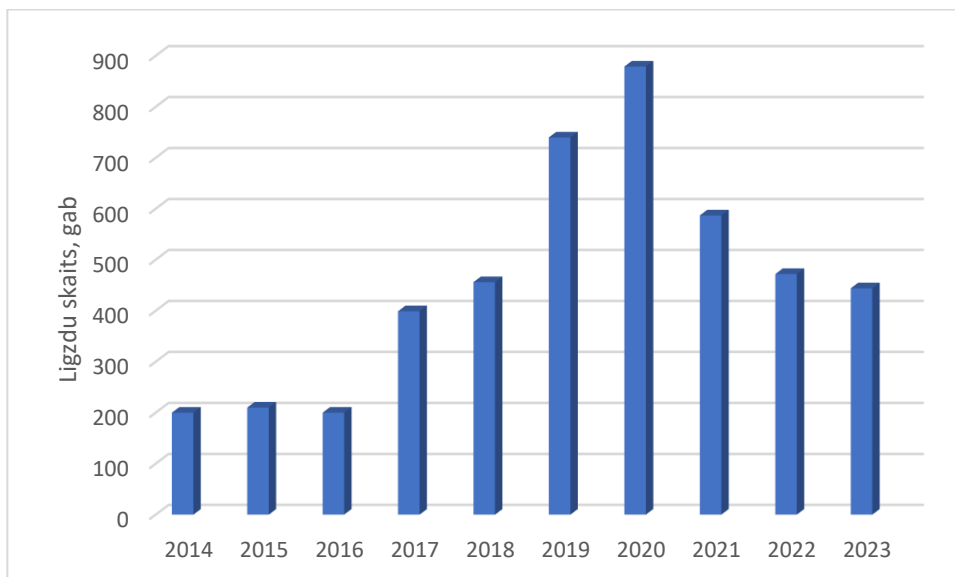
Līdz šim biotehniskie pasākumi tika īstenoti galvenokārt izmantojot tikai uzņēmuma resursus. Kopš 2020. gada LVM kā sadarbības partneris ir iesaistīts vairākos ārējā līdzfinansējuma – ES fondu, vides projektos, kuru ietvaros ir plānoti arī darbi, kas vērsti uz nozīmīgu sugu un ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa uzlabošanu, t.sk. ES LIFE Programmas līdzfinansētā integrētajā projektā “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE IP *LatViaNature*), kas ir līdz šim vērienīgākais projekts dabas aizsardzības jomā Latvijā, un Kohēzijas fonda līdzfinansētajā projektā «Apsaimniekošanas pasākumu veikšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošanai” <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/vides-projekti>.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un mikroliegumu apsaimniekošana tiek plānota saskaņā ar 5. pielikumā minētajiem vides aizsardzību regulējošiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. ĪADT tiek plānoti gan biotehniskie pasākumi, gan mežsaimnieciskā darbība ar papildus dabas aizsardzības nosacījumiem, atbilstoši katras īpaši aizsargājamās dabas teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem vai vispārējiem īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.

Latvijā nav izstrādāti īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības (kvantitatīvie un kvalitatīvie) mērķi valsts līmenī, kā arī ilgstoši nav aktualizēts īpaši aizsargājamo sugu saraksts, tādējādi nenodrošinot atbilstošu reto sugu aizsardzību pēc būtības. Ilgstošā skaidru dabas vērtību aizsardzības principu un mērķu neesamība būtiski apgrūtina meža apsaimniekošanas plānošanu.

4.1.2. Aizsargājamo putnu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšana

LVM ir izstrādāta virkne iekšējo procedūru, kas nosaka darbinieku rīcību, pārbaudot saimnieciskajai darbībai paredzētās vietas, lai konstatētu saglabājamās vides vērtības. Piemēram, ik gadu meža darbu plānošanas procesa ietvaros atrod jaunas lielās ligzdas (parasti lielākas par ½ m diametrā), kuras veido melnais stārķis, visu sugu ērgļi, peļu klijāns, ķīķis, vistu vanags, klijas, krauklis. Procesā iesaistīti un apmācīti vairāk kā 300 LVM darbinieki, kas ziņo par atradumiem LVM vides ekspertiem un vides plānošanas speciālistiem. Eksperti ligzdas apseko, nosaka sugu un plāno sugas prasībām atbilstošu aizsardzību, t.sk. veido teritorijas putnu sugu dzīvotņu aizsardzībai ar mežsaimnieciskās darbības aizliegumu, nosaka tām atbilstošas buferzonas ar saimnieciskās darbības terminētiem aprobežojumiem, pievienojot atbilstošu informāciju datu bāzē. Līdz nozares eksperta slēdzienam nepieciešamības gadījumā jaunatrastajām ligzdām nosaka 500 m aizsargzonu un mežsaimnieciskās darbības aizliegumu bez saskaņošanas ar vides ekspertu.

18.attēls Atrasto lielo ligzdu skaits pa gadiem

Šāds risinājums ļauj operatīvi nodrošināt atradņu aizsardzību un to administrēšanu. LVM putnu dzīvotņu aizsardzības teritoriju izveidošana putnu aizsardzībai tika uzsākta 2012. gadā. LVM valdījumā esošajās teritorijās tiek ierosināta arī mikroliegumu veidošana, saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto procedūru. Priekšlikumus mikroliegumu veidošanas ierosināšanai sagatavo gan LVM vides eksperti, gan LVM sadarbības partneri, piemēram, Latvijas Dabas fonds, pamatojoties uz savstarpējo sadarbības līgumu, kā arī jebkura fiziska vai juridiska persona var ierosināt mikrolieguma veidošanu. Putnu aizsardzībai izveidotie mikroliegumi veido 90% no visiem LVM zemēs izveidotajiem mikroliegumiem.

LVM saņem informāciju par lielajām ligzdām, riestiem un citām dabas vērtībām arī no citiem ziņotājiem un aicina ikvienu meža apmeklētāju ziņot par atrastajām lielajām ligzdām <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/zino-par-putnu-ligzdam> un citiem atradumiem, sūtot ziņu uz e-pastu: putni@lvm.lv.

Aizsargājamo putnu sugu un to dzīvotņu apsaimniekošanas plānošanā tiek ņemtas vērā putnu sugu aizsardzības plānu rekomendācijas un jaunāko zinātnisko publikāciju atziņas:

- mazo ērgļu dzīvotņu aizsardzības plānošanā gan rosinot mikroliegumu veidošanu, gan veidojot LVM teritorijas dzīvotņu aizsardzībai, gan plānojot papildus terminētos aprobežojumus meža infrastruktūras objektu būvniecības procesa ietvaros, lai mazinātu ietekmi uz vidi, tiek ņemti vērā sugas aizsardzības plānā rekomendētie mežu tipi, vecumi, platības, kā arī ieteiktie meža darbību termiņa ierobežojumi;

- pamatojoties uz mežirbes sugas aizsardzības plānu, ir aktualizētas LVM vides aizsardzības prasības meža darbiem, lai sekmētu pameža joslu saglabāšanu kopšanas cirtēs un pārvietošanās koridoru veidošanai galvenajā cirtē;

- tiek realizēti melnā stārķa sugas aizsardzības plānā minētie pasākumi, tādi kā: monitorings, līdz šim nezināmo ligzdu apzināšana un dzīvotņu aizsardzības teritoriju veidošana, mākslīgo ligzdu pamatņu izveide u.c.;

- atbilstoši medņa aizsardzības plāna ieteikumiem, ir izstrādāta metodika un realizēts medņu monitorings. Jāņem vērā, ka spēkā esošais sugas plāns mednim ir apstiprināts 2005.gadā (aktualizēta, bet neapstiprināta versija sagatavota 2012.gadā). Ievērojot, ka aptuveni 90% no Latvijas medņu populācijas mīt tieši LVM apsaimniekotajās teritorijās, LVM ir izstrādātas vadlīnijas, atbilstoši kurām tiek plānota medņu riesta dzīvotņu apzināšana un apsaimniekošana. 2021.gadā LVM darba grupa (sertificēti putnu aizsardzības jomas eksperti) aktualizēja esošās "Vadlīnijas medņu populācijas novērtēšanai un dzīvotņu apsaimniekošanai",

lai pilnveidotu LVM pieeju attiecībā uz medņu populācijas saglabāšanu, ņemot vērā līdzšinējo pieredzi, koncentrējoties uz līdz šim nezināmo rieta teritoriju apzināšanu ;

- lai mazinātu plānoto darbību ietekmi uz vidi, nosakot papildus terminētos aprobežojumus meža infrastruktūras objektu būvniecības procesa ietvaros, tiek izmantota informācija par pūču un dzeņu sugu aizsardzības plāna ietvaros noteiktajām pūču un dzeņu sugām prioritārajām teritorijām.

Kā jau augstāk minēts, LVM, plānojot mežsaimniecisko darbību, izmanto un vērtē putnu sugu aizsardzības plānos apkopoto informāciju, lai nodrošinātu sugu aizsardzību un vienlaicīgi neizslēdzot mežu apsaimniekošanu. Jāņem vērā, ka sugu aizsardzības plāniem ir rekomendējošs raksturs. Jau pūču un dzeņu sugu aizsardzības plānu apspriešanas sanāksmēs LVM norādīja, ka neatbalsta atsevišķus šo plānu priekšlikumus, kuros ir paredzēti apjomīgi sugu aizsardzības pasākumi, paredzot mežsaimnieciskās darbības pilnīgu aizliegumu šīm sugām "prioritāri aizsargājamās", tikai teorētiski modelētās teritorijās, kuras dabā nav vērtētas un modelēšanas rezultāts netiek aktualizēts atbilstoši aktuālajai mežaudžu raksturojošai informācijai, tās ir ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un ārpus spēkā esošā normatīvā regulējuma teritorijām. Vairākām pūču un dzeņu sugām ir stabilas vai pat pieaugošas populācijas, tāpēc LVM uzskata, ka tik plaši sugu aizsardzības pasākumi nav pamatoti un nav samērīgi. Tā pat jāņem vērā, ka pūču un dzeņu prioritāri aizsargājamo teritoriju ģeotelpiskās pamatvienības izmērs ir 500 x 500 m un nevar automātiski pieņemt, ka sugas sastopamība ir iespējama visā vienības platībā. Šo sugu sastopamība ir iespējama arī ārpus prioritāri aizsargājamām teritorijām, kā arī tās var nebūt sastopamas prioritāri aizsargājamās teritorijās. Tāpēc, plānojot meža infrastruktūras attīstību, plānošanas procesā nav iespējams paredzēt iespējamās ietekmes uz šīm sugām un ir nepieciešams objektu novērtējums dabā. Līdzīga pieeja tiek izmantota, vērtējot mežsaimnieciskās darbības ietekmi uz mazo ērgļu dzīvotnēm, īpaši uz 400 m meža joslu gar lauksaimniecībā izmantojamām zemēm (šeit zināmi 90% no visām ligzdām), jo ir jāņem vērā lauksaimniecības zemju un piegulošo mežu kvalitāte un atbilstība sugas ligzdošanai un barības ieguvei.

Saskaņā ar LVM vides aizsardzības prasībām, <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/iepirkumi/liguma-pielikumi/contractadd/19?start=40>, LVM valdījumā esošajā teritorijā jau vairāk kā 20 gadus ekoloģiskie koki tiek saglabāti divas reizes (2x) lielākā apjomā, bet lapu koku mežos - Db, Lk, Grs, Vrs, kā arī Nd meža tipos - ja tajos dominē melnalksnis, tiek saglabāti sešas reizes (6x) vairāk uz hektāru, kā to nosaka spēkā esošie Latvijas Republikas normatīvie akti.

4.1.3. Atšķirīgi apsaimniekojamas un individuāli plānojamas teritorijas

Atbilstoši LVM darbības pamatprincipam par dabas un rekreācijas vērtību saglabāšanu, tiek veidotas atšķirīgi apsaimniekojamas un individuāli plānojamas teritorijas dabas un/vai rekreācijas vērtību koncentrācijas vietās.

LVM apsaimniekošanā esošajās zemēs ir teritorijas, kuras ir nozīmīgas dabas daudzveidības saglabāšanai. Lai nodrošinātu minēto teritoriju atbilstošu apsaimniekošanu, LVM identificē (papildus Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajam) dabas vērtību koncentrācijas teritorijas (turpmāk tekstā - DVKT), tās apsaimnieko ar mērķi saglabāt īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un Eiropas Savienības nozīmes (ES) biotopu daudzveidību, kā arī nosaka meža apsaimniekošanas darbību apjoma un izvietojuma nosacījumus. Meža apsaimniekošanas plānošanu šajās teritorijās veic kopējās meža apsaimniekošanas plānošanas ietvaros.

Dabas vērtības DVKT veidošanas kontekstā ir Eiropas Savienības nozīmes meža un citu biotopu koncentrācijas vietas, medņu riesti (rieta vietas un riesta teritorijas), mikroliegumi un to buferzonas (tai skaitā īpaši aizsargājamie meža iecirkņi), LVM papildus noteiktās aizsargājamās teritorijas (teritorijas un buferzonas dzīvotnes aizsardzībai, bioloģiski vērtīgas

bebraines, cieto lapu koku vai liepu audzes un citas), sugu dzīvotnes, ūdeņu un purvu aizsargjoslas (līdz 100 m), teritorijas ar augstu rekreācijas vērtību.

LVM dabas vērtību koncentrācijas vietas tiek veidotas ārpus esošajām un plānotajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (izņemot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu un dabas pieminekļiem, kuru platība ir <10 ha), mežā, purvos, ūdeņos un lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, teritorijas vienlaidus minimālā platība ir >100 ha, izņēmuma gadījumos >30 ha (galvenokārt mazo meža masīvu (puduru) apvidos), izlīdzinot apjomu starp LVM reģioniem.

LVM nosaka sekojošas atšķirīgi apsaimniekojamās un individuāli plānojamās teritorijas (15. tabula):

- Dabas vērtību koncentrācijas teritorijas (turpmāk tekstā - DVKT);
- Medņu riesti - mednim nozīmīgas teritorijas, apsaimnieko ar mērķi nodrošināt medņu aizsardzību un mednim piemērotu dzīvotņu saglabāšanu;
- Individuāli plānojamās teritorijas - meža teritorija, kurā nepieciešama individuāla plānošana vietējai sabiedrībai nozīmīgu meža vērtību (ekosistēmas pakalpojumu - g.k. regulējošo, atbalsta un kultūras) nodrošināšanai LVM stratēģijas un taktiskā plāna noteikto mērķu un uzdevumu ietvaros.

Meža apsaimniekošanas plānošanu atšķirīgi apsaimniekojamās teritorijās un individuāli plānojamās teritorijās veic kopējās meža apsaimniekošanas plānošanas ietvaros un saskaņā ar LVM iekšējiem normatīvajiem aktiem.

17.tabulā minētos nosacījumus ņem vērā, plānojot meža apsaimniekošanas darbību apjomu un izvietojumu atšķirīgi apsaimniekojamās teritorijās un individuāli plānojamās teritorijās, t.sk. ievēro sezonālus un diennakts meža darbu izpildes termiņa ierobežojumus.

Teritorijām ar individuālu apsaimniekošanas plānošanu un dabas vērtību koncentrācijas teritorijām tiek sagatavots atsevišķs meža apsaimniekošanas plāna kopsavilkums (LVM reģiona 3. pielikums) un tiek publicēts LVM mājas lapā: <https://www.lvm.lv/sabiedrībai/meza-apsaimniekosana/meza-apsaimniekosanas-plani/austrumvidzemes-regiona-pielikumi> .

15. tabula *Atšķirīgi apsaimniekojamo un individuāli plānojamo teritoriju apjoms (Avots: LVM GEO)*

Teritorijas veids	% no kopējās platības	Platība, tūkst. ha		% no meža platības	skaits
		kopā	mežs		
Dabas vērtību koncentrācijas teritorijas	7.1	116.1	98.6	7.1	350
Individuāli plānojamas teritorijas	2.1	33.5	31	2.2	85
Medņu riesti					
- Riesta vietas	0.7	11.1	10.2	0.7	418
- Riesta teritorijas	6.0	98.1	88.5	6.3	301

4.1.4. Mežaudžu dalījums atbilstoši apsaimniekošanas mērķim

Lai nodrošinātu LVM meža apsaimniekošanas mērķus un atbalstītu koksnes ieguves, meža atjaunošanas un kopšanas, dabas daudzveidības saglabāšanas, kā arī citu darbību plānošanu, katram meža zemes, purva un lauksaimniecībā izmantojamās zemes nogabalam tiek noteikts nogabala apsaimniekošanas mērķis. Apsaimniekošanas mērķu procentuālais sadalījums Atspoguļots 16. tabulā.

Definēti sekojoši nogabalu apsaimniekošanas mērķi:

- Dabas aizsardzībai (1) – Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, neiejaucoties vai veicot biotehniskos pasākumus. Darbības plāno vides eksperts vai vides plānošanas speciālists, sagatavojot sertificēta dabas eksperta atzinumu vai atbilstošus un ekoloģiski pamatotus norādījumus;
- Dabas aizsardzībai ar nebūtisku koksnes ieguvi (2) – Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ar nebūtisku koksnes vai citu produktu ieguvi. Šī mērķa audzēs var tikt plānoti tādi cirtes veidi un paņēmieni, kuri nodrošina sugai un/vai mērķa biotopam labvēlīgus apstākļus un ir atbilstoši LV normatīvo aktu prasībām. Nogabalos veic meža atjaunošanu un jaunaudzju kopšanu, ņemot vērā šo mērķi un/vai sertificēta dabas eksperta atzinumu;
- Koksnes ražošana ar papildus nosacījumiem vides aizsardzībai un rekreācijai (3) – Koksnes audzēšanai vai citu produktu ražošanai ar papildus nosacījumiem vides aizsardzībai un rekreācijai. Gan plānojot cirtes, gan meža atjaunošanu un jaunaudzju kopšanu, izvēlas tādus cirtes veidus un paņēmienus, lai mežaudze, papildus koksnes ražošanas uzdevumam, sasniegtu arī vides un/vai rekreācijas mērķus. Cirtei jāuzlabo vai, vismaz jāsaglabā vietas rekreācijas, t.sk., ainaviskā un/vai ekoloģiskā vērtība. Meža atjaunošanā, piemēram, var tik dota priekšroka dabiskajai atjaunošanai vai atjaunošanai ar platlapju sugām;
- Koksnes ražošana (4) – Meža apsaimniekošanu plāno saskaņā ar vispārējiem LVM tiesību aktiem;
- Nenoteiktss (5) – nenoteikts mērķis. Atsevišķos gadījumos, ja pamatojoties uz rīcībā esošo informāciju, nogabalam (mežaudzei) apsaimniekošanas mērķi nevar noteikt vai citu neskaidru iemeslu dēļ, tam tiek norādīts nenoteikts mērķis. Šīs audzes tiek apsekotas dabā un mērķis tiek precizēts, atbilstoši apsekojumam.
- Nepiešķir - infrastruktūras objektiem, ezeriem, zivju dīķiem, upēm, pagalmiem, zemēm zem ēkām, platībām sēklu ieguvei un stādu audzēšanai. Mērķi nepiešķir 14 tūkst. ha (16.tabula).

16. tabula *Apsaimniekošanas mērķu procentuālais sadalījums (Avots: LVM GEO)*

Reģions	Apsaimniekošanas mērķis														
	Infrastrukturās obj. u.c.		1		2		3		4		5		Kopā		Mežs
	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha	%	Tūkst.ha
AV	3.1	1.5	28.4	14.1	20.9	10.3	36.4	18.1	105.5	52.3	7.5	3.7	201.8	12.4	176.9
DK	1.5	0.6	29.3	12.0	20.4	8.3	29.2	11.9	157.0	64.3	6.8	2.8	244.2	15.0	218.3
DL	1.4	0.8	34.5	18.4	23.3	12.5	27.0	14.4	92.1	49.2	8.8	4.7	187.2	11.5	147.3
RV	1.3	0.7	37.8	19.0	20.0	10.1	22.0	11.1	107.6	54.2	9.9	5.0	198.6	12.2	164.7
VD	1.3	0.7	16.2	8.7	18.0	9.7	20.1	10.8	125.2	67.2	5.4	2.9	186.2	11.5	166.2
ZEM	2.2	1.4	17.0	11.0	9.7	6.3	29.7	19.2	89.1	57.6	6.8	4.4	154.6	9.5	136.9
ZK	1.4	0.6	38.7	16.0	20.9	8.6	34.4	14.2	131.4	54.3	15.2	6.3	242.0	14.9	215.0
ZL	1.9	0.9	47.3	22.7	26.2	12.6	28.7	13.8	95.2	45.7	9.2	4.4	208.6	12.9	162.9
LVM	14.0	0.9	249.4	15.4	159.5	9.8	227.4	14.0	903.3	55.7	69.7	4.3	1623.2	100.0	1388.2

4.1.5. Kultūrvēsturiskā mantojuma objektu un tūrisma vietu apsaimniekošana

LVM valdījumā esošajos mežos ir 251 valsts, reģionālas un vietējas nozīmes aizsargājami kultūrvēstures pieminekļi, tie tiek apzināti, lai plānotu un veiktu tādu saimniecisko darbību, kas nodrošina to saglabāšanu. Pamatojoties uz likumu „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” un tam atbilstošajiem Ministru Kabineta noteikumiem saimnieciskās darbības kultūras pieminekļu teritorijās un to aizsardzības zonās tiek saskaņotas Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldē (turpmāk tekstā - Pārvalde) vai attiecīgajā pašvaldībā, bet, plānojot mežizstrādes darbus, ņem vērā kultūras pieminekļu aizsardzības prasības. Lai nodrošinātu arheoloģisko pieminekļu vērtību saglabāšanu, to teritorijās un teritoriju tiešā tuvumā netiek veikti zemes reljefa pārveidojumi, kā arī zemes virskārtu ietekmējošas tehnikas izmantošana. Konstatējot jaunas kultūrvēsturiskās liecības mežsaimnieciskās darbības laikā, darbi tiek pārtraukti un par atradumiem ziņots Pārvaldei. Tiek izvērtēti papildus pasākumi lai novērstu postījumus mežu teritorijās esošajiem arheoloģiskajiem pieminekļiem, ko izraisa nelikumīgas darbības.

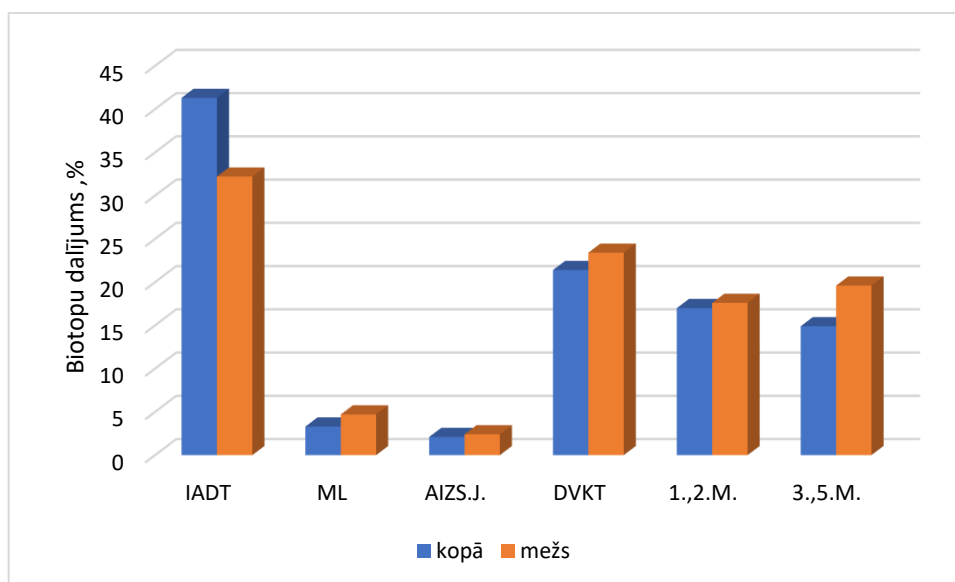
LVM ir izveidotas labiekārtotas tūrisma vietas teritorijās, kuras sabiedrība labprāt izmanto rekreācijai, vietas ar unikāliem dabas, kultūras un vēstures objektiem. Šajās teritorijās regulāri tiek uzturēta rekreācijas infrastruktūra, piemēram, nojumes, kāpnes, skatu torņi un skatu platformas, soli, galdi, ugunsкура vietas u.c.. Tūrisma vietu saraksts ir iekļauts katra LVM reģiona meža apsaimniekošanas plāna 7. pielikumā. Kopējais pārskats par LVM izveidotajām tūrisma vietām attēlots MAP publiskās daļas 4. pielikumā.

Saskaņā ar Tūrisma vietu Latvijas valsts mežos izveidošanas un apsaimniekošanas plānošanas vadlīniju kritērijiem, tūrisma vietas tiek noteiktas un apsaimniekotas atbilstoši to apmeklētībai un nozīmīgumam. Ir definētas vienotas prasības šo vietu plānošanā un apsaimniekošanā ar mērķi attīstīt aktīvas atpūtas iespējas mežos, popularizēt aktīvu dzīvesveidu, veidot sabiedrības saudzīgu attieksmi pret meža vidi, saglabāt dabas daudzveidību.

4.1.6. ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana un ainavu ekoloģiskās plānošanas nosacījumi

Eiropas Savienības nozīmes biotopus, saskaņā ar Eiropas Padomes Direktīvu 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Dzīvotņu Direktīva) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra direktīva 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu Direktīva) pamata, Eiropas Savienības teritorijā aizsargā caur sauszemes Natura 2000 tīklu, attiecīgajos bioģeogrāfiskajos reģionos un ES kopumā. Atbilstoši šai pieejai, ES nozīmes biotopu pamata aizsardzību Latvijā nodrošina īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas iekļautas Natura 2000 tīklā, un papildus tam arī mikroliegumi. Jāņem vērā, ka Latvijā, saskaņā ar spēkā esošiem normatīviem aktiem un pieejamiem Tiesas spriedumiem, par īpaši aizsargājamu nav uzskatāms katrs ES nozīmes meža vai purva biotopa poligons, normatīvajos aktos ir definēti Latvijā īpaši aizsargājamo mežu, krūmāju un purvu biotopus raksturojošās pazīmes.

Laikā no 2017. līdz 2021.gadam, izmantojot Kohēzijas fonda finansējumu, Dabas aizsardzības pārvalde organizēja ES nozīmes biotopu kartēšanu visā valstī, kas varētu būt pamats tālākiem valstiska līmeņa lēmumiem un papildus risinājumiem ES nozīmes biotopu labvēlīga stāvokļa nodrošināšanai. Papildus informācija par ES nozīmes biotopiem LVM valdījumā esošajā teritorijā tiek iegūta meža apsaimniekošanas darbu plānošanas un to ietekmes uz vidi vērtēšanas ietvaros, ko veic LVM darbinieki - sertificēti dabas eksperti, g.k. jomā – meži, virsāji un purvi, nosakot ES nozīmes biotopus un to kvalitāti pēc valstī apstiprinātas metodikas. Uz MAP gatavošanas brīdi IS GEO ir informācija par LVM zemēs konstatētiem apmēram 351 tūkst. ha ES nozīmes dažādu veidu biotopu. 19.attēlā atspoguļots ES nozīmes biotopu īpatsvars aizsardzības teritorijās, izslēdzotā secībā no kreisas puse uz labo pusi, sākot ar IADT (īpaši aizsargājamas dabas teritorijas), ML (mikroliegumi), Aizs.j. (vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas), DVKT (dabas vērtību koncentrācijas teritorijas), 1.,2.mērķis un 3.,5.mērķis (apraksts 4.1.4.nodaļā).

19.attēls Es nozīmes biotopu īpatsvars % aizsardzības teritorijās (Avots: LVM GEO)

Atbilstoši Eiropas Komisijas 1997. gada 18. novembra vadlīnijām Hab.97/2, ar aizsargājamām teritorijām jāaizsargā vismaz 20 % no katra ES nozīmes biotopa kopējās platības, ja biotops ir plaši izplatīts, nav apdraudēts vai arī atrodas uz areāla robežas, un vismaz 60 % no katra ES nozīmes biotopa aizņemtās platības, ja biotops ir prioritārs, rets, ļoti apdraudēts vai tam ir nepieciešami īpaši apsaimniekošanas pasākumi.

Šobrīd esošais Natura 2000 sauszemes tīkls Latvijā nav uzskatāms par pilnībā mērķus sasniedzošu, par ko liecina sabiedriskajai apspriešanai nodotajā Informatīvajā ziņojumā "Par pasākumiem aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanai" iekļautā informācija par ES nozīmes biotopiem. Līdz Natura 2000 tīkla pilnveidošanai Latvijā, kas varētu prasīt vairākus gadus, ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa veicināšanai LVM ir izstrādāti brīvprātīga dabas aizsardzības pieeja, kas nosaka:

- biežāk sastopamo ES nozīmes meža biotopu veidu poligoni, kas atbilst labas un izcilas biotopu kvalitātes kritērijiem, tiek iekļauti LVM brīvprātīgi noteiktās dabas aizsardzības platībās, piešķirot 1. vai 2. mežaudzes apsaimniekošanas mērķi;
- valstī *reti* sastopamie ES nozīmes meža un purva biotopi (9160, 9180*, 91F0, 7160, 7210*, 7220*, 7230) neatkarīgi no to kvalitātes visā LVM teritorijā arī tiek iekļauti dabas aizsardzības platībās; [*šie biotopi kā reti ir klasificēti tāpēc, ka tos veidojošās pamata struktūras – ģeoloģiskās formas, gruntsūdeņu izplūdes vietas, izplūstošo gruntsūdeņu ķīmiskais sastāvs, valstī retas augu sabiedrības, primāri veidojušies meža biotopi - pamatoti ir maz, neveidojot tipisko un fona situāciju valstī*];
- veidot DVKT ES nozīmes biotopu un citu dabas vērtību koncentrācijas vietās ārpus ĪADT, piešķirot dabas aizsardzības mērķi visiem ES nozīmes biotopiem tajās, neatkarīgi no to kvalitātes un biotopa veida sastopamības;
- dabas aizsardzības mērķis, neatkarīgi no ES nozīmes biotopu kvalitātes un biotopa veida sastopamības, tiek piešķirts arī tiem ES nozīmes biotopiem, kas atrodas Natura2000 teritorijās, kas, saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, ir izveidotas lai nodrošinātu ES nozīmes biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli, bet kur Latvijas Republikas spēkā esošie normatīvie akti nenosaka būtiskus mežsaimnieciskās darbības aprobežojumus;
- plānojot meža apsaimniekošanu, t.sk. koksnes ieguves apjoma izvietojumu meža masīvu līmenī, LVM nodrošina, lai skuju koku mežu masīvos [*skuju koku audzes vairāk par 60 % no kopējās mežaudžu platības*] audžu, kas vecākas par 70 gadiem, īpatsvars būtu vismaz 30 % no kopējās mežaudžu platības, bet lapu koku meža masīvos [*lapu koku audzes vairāk par 40 % no kopējās mežaudžu platības meža masīvā*] 20 % un vairāk no kopējās meža masīva platības, kas veicina bioloģiski vērtīgu mežaudžu ekoloģisko saistību un bioloģiski vērtīgu mežaudžu klātbūtni ainavā ilgtermiņā. [*LVM teritorijas ekoloģiskais dalījums meža masīvos noteikts, pamatojoties uz 16 ainavzemēm (pēc K. Ramana, 1994). Balstoties uz šo dalījumu, kā arī dabiskajām robežām, katrā LVM reģionā ir noteikti 8-12 meža masīvi (10-30 000 ha platībā katrs).*]

Papildus iepriekš minētajam un ņemot vērā projekta "Dabas skaitīšana" sākotnējos rezultātus, 2021. gadā LVM speciālisti kopā ar Dabas aizsardzības pārvaldes speciālistiem izvērtēja ES nozīmes biotopu un sugu atradņu koncentrācijas teritorijas LVM valdījumā esošajās zemēs, lai atrastu piemērotākās teritorijas, kur potenciāli varētu veidot jaunas vai paplašināt esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas vai mikroliegumus, ko papildus iekļaut Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo teritoriju tīklā Natura 2000. Potenciālie jauno aizsargājamo teritoriju paplašinājumi LVM apsaimniekotajās zemēs aizņem 57 tūkst. ha, kas ietver dažādu veidu ES nozīmes biotopus, t.sk. staignāju mežus un aluviālos krastmalu un palieņu mežus. Saskaņā ar Eiropas Komisijas ierosināto pārkāpumu procedūru pret Latviju, līdz šim minētie abi ES nozīmes biotopu veidi nebija pietiekošā apjomā iekļauti Natura 2000 teritorijās. Šīs teritorijas vienlaicīgi kalpo ne tikai ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai un pārklājas ar pūcēm, dzeņiem, ērgļiem potenciāli nozīmīgām teritorijām, bet to aizsardzības mērķis ir arī tādas sugas kā, piemēram, Eiropas platausis. Līdz normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā tiks formāli noteikta šo teritoriju aizsardzība, LVM jau šobrīd būtiski ir ierobežojuši saimnieciskās darbības aktivitāšu plānošanu.

4.2. Koksnes ieguves apjoma pamatojums un nosacījumi apjoma izvietojumam

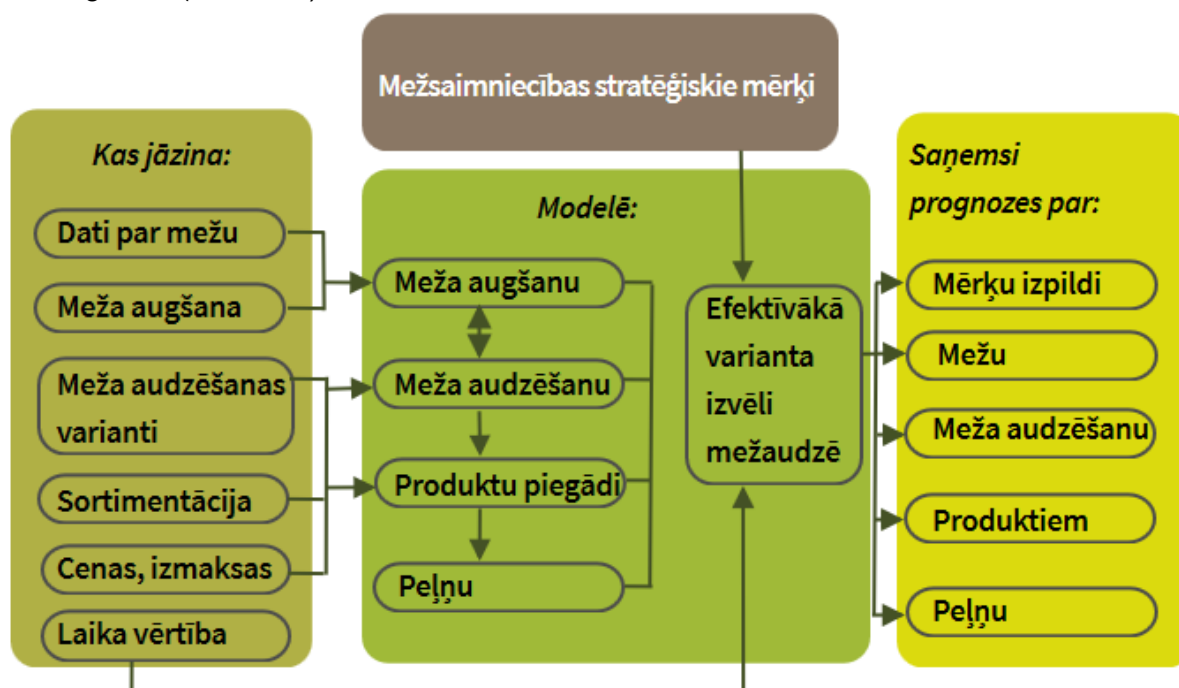
LVM meža apsaimniekošanas plānošana noris trīs (3) līmeņos: ilgtermiņa, taktiskajā, jeb telpiskajā un darbību līmenī. Ilgtermiņa līmenī plāno stratēģisko mērķu izpildi, piemēram, nozīmīgāko koksnes produktu piegādes apjomu tautsaimniecībai. Taktiskajā līmenī nosaka apjomus un izvieto tos telpiski, piemēram, ceļu būve un MMS pārbūve/ atjaunošana, koksnes ieguves apjomi. Darbību līmenī plāno darbības, piemēram, augsnes sagatavošanu, stādīšanu un konkrētas cirsmas izvietojumu. Jo ilgāka termiņa plānošana, jo lielāka nenoteiktība un vispārīgāks plānošanas rezultāts. Viens no būtiskākajiem nenoteiktības faktoriem ir VMD aprēķinātais un MK apstiprinātais koku ciršanas maksimāli pieļaujamais apjoms. To nosaka tikai piecu gadu periodam, līdz ar to rodas nozīmīga nenoteiktība ilgtermiņa un taktiskajā plānošanā.

Visi plānošanas līmeņi savā starpā ir cieši saistīti, katrs no tiem aprakstīts nākamajās trīs nodaļās.

4.2.1. LVM ilgtermiņa meža apsaimniekošanas plānošana

Ilgtermiņa plānošanas ietvaros plāno meža apsaimniekošanas darbības efektīvai resursu izmantošanai, lai sasniegtu izvirzītos mežsaimniecības stratēģiskos mērķus. Tā ietver arī vadlīniju formulēšanu zemākiem plānošanas līmeņiem un plānoto darbību ietekmes uz meža resursiem apkopošanu.

Meža audzēšanas darbību plānošanas pamatā ir modelēšana. Tās ietvaros, izmantojot ieejas datus par mežu, meža augšanu, meža audzēšanas variantiem, kokmateriālu sortimentāciju, cenām un izmaksām, kā arī laika vērtību, modelē dažādus meža apsaimniekošanas scenārijus, no kuriem izvēlas vispiemērotāko LVM stratēģisko mērķu sasniegšanai (20. attēls).

20. attēls LVM meža audzēšanas ilgtermiņa plānošanas modelis

4.2.2. Taktiskā plānošana

Taktiskās plānošanas periods ir 5 gadi un tās ietvaros sadala koksnes ieguves apjomus plānošanas vienībās (turpmāk tekstā PLV), plāno ceļu būvniecību un uzturēšanu, MMS pārbūvi/atjaunošanu un piekļuves plānošanu kvartāliem ar apgrūtinātu piekļuvi. Plānošanas vienība ir teritorija meža apsaimniekošanas darbu apjomu izvietojumam, ar nolūku optimizēt

meža apsaimniekošanas darbu (atjaunošanas un krājas kopšanas cirtes, augsnes gatavošanas, meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas u.c. darbu) izmaksas. Meža apsaimniekošanas darbu izvietošana plānošanas vienībās ļauj efektīvāk izvietot ceļu būvniecības investīcijas, plānot meža apsaimniekošanu teritorijās, kuras nozīmīgas vides un sociālo funkciju realizācijai, kā arī samazināt CO₂ izmešu apjomu. Optimālā PLV platība ir 2500-3000 ha.

Arī taktiskās plānošanas posms sākas ar modelēšanu. Izmantojot vienu no ilgtermiņa modelēšanas rezultātiem – potenciāli cērtamo meža nogabalu izvietojumu un citus modeļa ievades datus – modelē sākotnējo atjaunošanas cirtes cirsmu izvietojumu PLV un atjaunošanas cirtes izpildes gadu katrā PLV nākamajiem 10 gadiem. Modelēšanas rezultātā plānošanas vienībās izvieto koksnes ieguves apjomu pa sugām ar telpiski izvietotām atjaunošanas cirtes potenciālām cirmām. Taktiskajā plānošanā, izmantojot ilgtermiņa modeļa rezultātu, nodrošina optimālu, ekonomiski izdevīgāko cirsmu izvietojumu. Telpiskā izvietojuma kartogtāfiskos datus kā palīgmateriālu izmanto plānotāji, izvietojot cirsma dabā.

Modelēšanā iegūto PLV izvietojumu pa gadiem ņem vērā, plānojot meža autoceļu būvi un uzturēšanu, kā arī meža meliorācijas sistēmu pārbūvi un atjaunošanu. Ceļš jānodod ekspluatācijā gadu pirms teritorijā notiek mežizstrāde, savukārt MMS pārbūve un atjaunošana jārealizē gadu pirms ceļu būves uzsākšanas attiecīgajā teritorijā vai vienlaicīgi ar ceļu būvniecību.

4.2.3. Cirsmu izvietošana un veidošana

Plānojot (izvietojot un veidojot) atjaunošanas cirtes (turpmāk tekstā - AC) cirsmas dabā, ņem vērā sekojošus nosacījumus un kritērijus:

- Plānotais AC gads (atbilstoši PLV gadam).
- Cirsmas platības un izvietojuma nosacījumi (LV normatīvo aktu un LVM vadlīniju).
- Mežaudzes apsaimniekošanas mērķis (3.,4.).
- Minimālais AC vecums.
- Minimālais AC caurmērs.
- Mežaudze ir neproduktīva.

Plānojot (izvietojot un veidojot) krājas kopšanas cirtes (turpmāk tekstā KKC), ņem vērā šādus cirsmu sagatavošanas kritērijus:

- Mežaudzes apsaimniekošanas mērķis (2.,3.,4.).
- Atbilstība KKC kritērijiem (suga un vecums, u.c.).

Plānojot bojātu koku cirsmas, ņem vērā sekojošo:

- Meža kaitēkļu vai slimību izplatību un tālākas izplatīšanās riskus.

Papildus ņem vērā vides un sociālos aspektus. Nosaka prasības vides vērtību un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai cirmā.

Cirsmu plānošanu veic saskaņā ar mežaudžu apsaimniekošanas mērķiem (publiski pieejami LVM interaktīvajā kartē: <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/meza-apsaimniekosanas-plani>) (pēc 26.04.2024. paredzēts Interaktīvo karti aizstāt ar LVM GEO karti), ievērojot meža apsaimniekošanas plāna nosacījumus t.sk. informējot vienlaidus atjaunošanas cirsmu tiešā tuvumā (200 m attālumā) esošo māju iedzīvotājus. Ja saņemti priekšlikumi, iespēju robežās maina cirtes veidu, formu un saglabājamās dabiska meža struktūras elementus.

4.3. Meža infrastruktūras attīstības plānošana

4.3.1. Meža ceļu tīkla attīstības plānošana

LVM meža ceļi (MC) tiek lietoti meža ugunsdrošības nodrošināšanai, koksnes un zemes dzīļu produktu piegādēm klientiem, mežkopības un citu darbu plānošanai, veikšanai, uzraudzībai, tūrismam un rekreācijai, kā arī citām ar meža apsaimniekošanu vai lietošanu saistītām vajadzībām. Lielākajā LVM MC tīkla daļā jānodrošina nepārtrauktas koksnes produktu piegādes cauru gadu (izņemot 2 nedēļas pavasara šķīdoni) ar autotransportu, kura slodze uz asi 10 t vai arī atbilstoši Ceļu satiksmes noteikumos (CSN) noteiktajiem masas ierobežojumiem. MC īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (kur to pieļauj normatīvie akti), kuri galvenokārt paredzēti meža ugunsdrošībai, jānodrošina pieejamība 8 mēneši gadā.

Attīstot meža ceļu tīklu:

mazina ugunsgrēku izraisītu zaudējumu risku, nodrošinot, ka meža nogabali (t.sk. ĪADT) atrodas ne tālāk par 800 m no ugunsdzēsšanai izmantojama LVM, pašvaldības vai valsts ceļa.

mazina mežizstrādes, un citas meža apsaimniekošanas izmaksas, samazinot koksnes ražošanas (audzēšanas) nogabalu attālumu līdz ceļam,

uzlabo koksnes produktu pieejamību krautuvēs tiecoties sasniegt vismaz 50 nedēļas gadā (īpatsvars), vērtējot visā piegādes maršrutā,

nodrošina piekļuvi derīgo izrakteņu ieguves vietām

Plānojot LVM MC tīkla attīstību, papildus uzmanība tiek pievērsta ceļiem, kas savieno apdzīvotu vietu ar valsts nozīmes vai pašvaldības autoceļu, kuru izmanto iedzīvotāji ikdienas vajadzībām.

Ņemot vērā LVM iekšējās vides procedūras un Latvijas Republikas spēkā esošo normatīvo aktu prasības par sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu un tehniskajiem noteikumiem, kuru sagatavošanā ir iesaistīts gan Valsts vides dienests, gan Dabas aizsardzības pārvalde un citas institūcijas, katram ceļu būvniecības plānotajam gadījumam, saskaņā ar vides vērtību apsekojuma rezultātiem, ietekmes uz vidi vērtējumu, tiek piemēroti tehniskie risinājumi un pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai atkarībā no konkrētajā vietā esošajiem specifiskajiem vides apstākļiem, konstatētajām dabas vērtībām. Pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai un tehniskie risinājumi vietās, kur plānotās darbības var ietekmēt konstatētās dabas vērtības, piemēram, mitros mežus un no tiem atkarīgās īpaši aizsargājamās sugas, ir vides eksperta noteikti un izvēlēti atbilstoši LVM Vides aizsardzības prasībām meža darbos, kur meža infrastruktūras darbiem veltīta īpaša nodaļa: <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/iepirkumi/liguma-pielikumi/contractadd/19?start=40> . Sadaļa - vides aizsardzības prasības, ir arī 2021.gadā apstiprinātajos LVM MEŽA INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTU PROJEKTĒŠANAS TEHNISKAJOS NOTEIKUMOS: https://www.lvm.lv/images/lvm/Profesionaliemi/Infrastrukt%C5%ABra/MIO_TN/mio_p_tn_2021_apstiprinati.pdf .

4.3.2.Meža meliorācijas sistēmu atjaunošanas un pārbūves plānošana

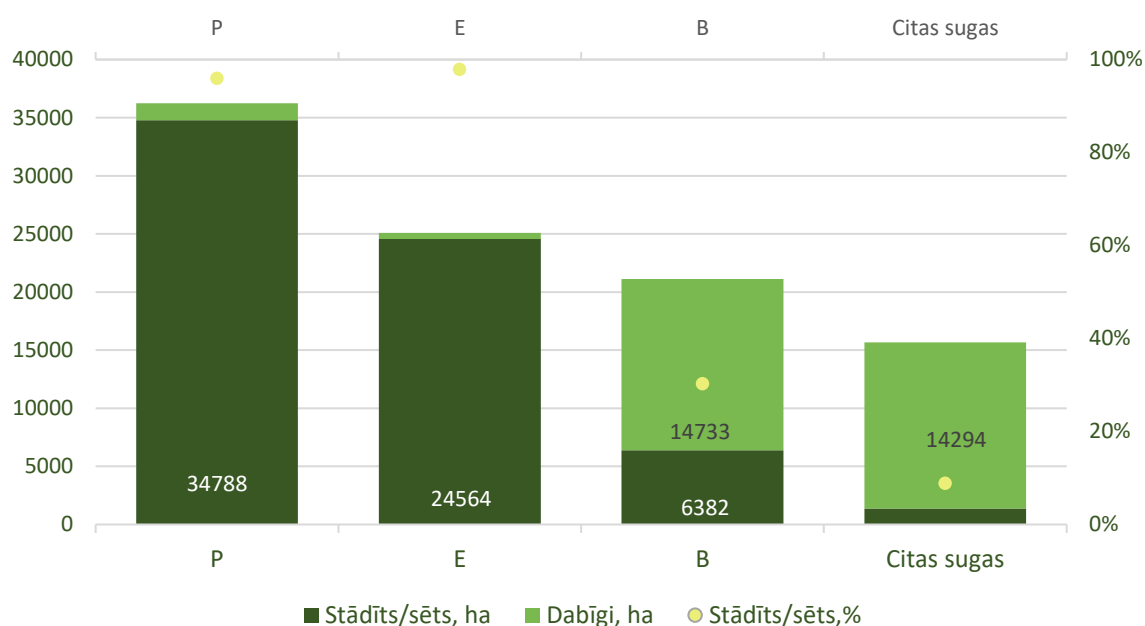
MMS atjaunošanas un pārbūves pamatojams ir balstīts uz to, ka meliorācijas ietekmē palielinās koksnes ikgadējais pieaugums (egļu mežos aptuveni 4 reizes, priežu mežos- 3, bērzu mežos- 2, melnalkšņu mežos- 1.5 reizes). Laika gaitā meliorācijas grāvji pakāpeniski aizsērē un pakāpeniski pārstāj funkcionēt, līdz ar to samazinās koksnes ikgadējais papildus pieaugums. Pēc MMS atjaunošanas/ pārbūves koksnes papildus pieaugums atgriežas sākotnējā koksnes papildus pieauguma līmenī. MMS ekspluatācijas un uzturēšanas nosacījumus nosaka normatīvie akti, t.sk. Meliorācijas likuma 3. pants nosaka, ka zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir pienākums ekspluatēt un uzturēt meliorācijas sistēmu atbilstoši attiecīgu normatīvo aktu prasībām.

Pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai un tehniskie risinājumi vietās, kur plānotās MMS atjaunošanas vai pārbūves darbības var ietekmēt, piemēram, mitros mežus un no tiem atkarīgās īpaši aizsargājamās sugas, ir vides eksperta noteikti, pamatojoties uz katra konkrētā objekta apsekošanas rezultātiem (t.sk. tiek noteiktas vietas, kur MMS atjaunošana nav plānojama), un izvēlēti atbilstoši noteiktajiem vides riskiem un LVM Vides aizsardzības prasībām meža darbos, kur meža infrastruktūras darbiem veltīta īpaša nodaļa, t.sk. pasākumi ietekmes mazināšanai uz ES nozīmes biotopiem: <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/iepirkumi/liguma-pielikumi/contractadd/19?start=40> . Šāda sadaļa - vides aizsardzības prasības, ir arī LVM MEŽA INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTU PROJEKTĒŠANAS TEHNISKAJOS NOTEIKUMOS: https://www.lvm.lv/images/lvm/Profesionaliemi/Infrastrukt%C5%ABra/MIO_TN/mio_p_tn_2021_apstiprinati.pdf .

4.4. Nosacījumi darbības vietu izvēlei

4.4.1. Meža atjaunošanas un kopšanas apjoma pamatojums

Izcirtumi un iznīkušās mežaudzes tiek atjaunoti atbilstoši 02.05.2012 MK noteikumos Nr.308 "Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi" noteiktajiem termiņiem. Meža atjaunošanas ikgadējie apjomi ir tieši saistīti ar pēdējo trīs gadu nocirsto atjaunošanas ciršu platību un bojā aizgājušo audžu vidējo platību gadā. Meža atjaunošanas veida un sugas izvēle tiek veikta jau cirtes ieplānošanas brīdī. Pēc koksnes ieguves meža atjaunošana tiek nodrošināta 2-5 gadu, dažos gadījumos - 10 gadu laikā, atkarībā no meža tipa un dabiskajai atjaunošanai labvēlīgiem apstākļiem.

Suga	Stādīts/sēts, ha	Dabīgi, ha	Stādīts/sēts, %
Priede	27560	1393	95.19
Egle	20269	464	97.76
Bērzs	5056	12739	28.41
Citas sugas	1012	11767	7.92

Suga	Stādīts/sēts, ha	Dabīgi, ha	Stādīts/sēts, %
Priede	34788	1461	95.97
Egle	24564	534	97.87
Bērzs	6382	14733	30.22
Citas sugas	1383	14294	8.82

21. attēls 2018. – 2023. gados atjaunotas platības dabīgi, stādīts/sēts (ha) un stādīto/sēto platību īpatsvars (%) dalījumā pa sugām

Meža atjaunošana stādot vai sējot, pārsvarā tiek veikta skuju koku audzēm, savukārt lapu koku audzes vairumā gadījumu, tiek atjaunotas dabīgi. No 2018. – 2023. gadam, atjaunoto

priežu audžu īpatsvars stādot vai sējot ir 96%, eglei – 98%. Bērza stādīto platību īpatsvars ir 30%.

Nosakot ikgadējos jaunaudžu kopšanas ciršu apjomus nākošajam 5 gadu periodam, tajos iekļauj 3.,4. mežaudzes apsaimniekošanas mērķa mežaudzes, kuras atbilst sekojošiem kritērijiem:

- Priežu, egļu audzes 4-20 gadi;
- Bērzu, melnalkšņu, apšu, baltalkšņu audzes 4-15 gadi.

4.4.2. Jaunaudžu kopšana

Jaunaudžu kopšana ir nekomerciāls kopšanas veids mežaudzēs tās nākotnes vērtības palielināšanai, kā arī viens no lielākajiem izdevumu posteņiem meža apsaimniekošanā.

Jaunaudžu kopšanu veic ar mērķi, lai:

- izveidotu augšanas apstākļiem piemērotu sugu sastāvu;
- uzlabotu mērķa sugas (kvalitatīvāko un vērtīgāko) koku augšanas apstākļus;
- samazinātu nākotnes mežizstrādes izmaksas;
- samazinātu sniega un vēja bojājumu riskus;
- saglabātu un veidotu vides vērtības, piemēram: sugu daudzveidību, vizuālo kvalitāti, kultūrvēsturisko mantojumu.

Lēmumu par jaunaudžu kopšanu izpildes laiku pieņem balstoties uz datu bāzes datiem un mežaudžu apsekošanu dabā. Apsekošanas laikā tiek pieņemts lēmums par nepieciešamo darbību (piemēram, nākošo kopšanas paņēmieni, aizsardzības pasākumiem u.c.) un to īstenošanas gadu.

Organizējot jaunaudžu kopšanas izpildi, tiek ievēroti 18.12.2012. MK noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" un Vides aizsardzības prasības meža darbos <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/iepirkumi/liguma-pielikumi/contractadd/19?start=20>, kas nosaka, ka sastāva kopšanas cirtes nedrīkst izpildīt laikā no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam priežu un lapu koku audzēs līdz 10 gadu vecumam un līdz 20 gadus vecās egļu audzēs. Jaunaudžu kopšanas cirtēs jā saglabā mežābeles, kadiķi, blīgzņas, ja tās netraucē pamata sugas augšanai, it sevišķi gar kopjamā nogabala malām, ja tas robežojas ar nemeža zemēm.

Lai jaunaudzēs samazinātu briežveidīgo bojājumu (skatīt arī 4.5.3.) risku, arī jaunaudžu kopšanā tiek ievēroti dažādi nosacījumi, piemēram, saglabājam pameža koku un krūmu sugas līdz 2 m augstumam, kas netraucē mērķa sugas koku augšanai, priežu jaunaudzēs saglabājam bojātos kokus, kas netraucē mērķa koku augšanai un priedei retināšanu veicam, kad audze sasniegusi vismaz 5m augstumu, kā arī izmēģinājuma nolūkos priežu jaunaudzēs, nabadzīgos tipos atstājam augstākus bērza celmus ar domu, ka tie saceros un jaunie dzinumi būs meža dzīvniekam.

4.4.3. Meža atjaunošana

Mežs tiek atjaunots gan dabiski, gan sējot vai stādot, lēmumu par meža atjaunošanas veidu un sugu pieņem vienlaicīgi ar atjaunošanas cirtes cirsmu plāna sagatavošanu. Veicot atjaunojamās sugas izvēli, jānodrošina esošā priedes, egles, bērza, cieta lapu koku un melnalkšņa mežaudžu aizņemto platību proporcija katrā reģionā.

Meža atjaunošanu sējot vai stādot pielieto, ja dabiskā atjaunošana nenodrošina LVM normatīviem atbilstošas mežaudzes izveidošanu:

- mežu sējot vai stādot atjauno iepriekš sagatavotā augsnē,
- mežu sējot vai stādot atjauno izmantojot vietējās izcelsmes, selekcionētu un ģenētiski nemodificētu kokaugu reproduktīvo materiālu;
- mežs uz oligotrofām augsnēm atjaunojams ar priedi;

- ja nocērtamās un apkārtējo mežaudzes koku kvalitāte ir zema (līkumainība, resni zari, padēli utt.), izvēlas meža atjaunošanu sējot vai stādot;

Meža stādīšanas un sēšanas darbu izpildes tehnoloģiju nosaka LVM kvalitātes prasības meža atjaunošanas darbu izpildei.

Meža dabisko atjaunošanos plāno pārējos gadījumos.

4.4.4. Agrotehniskā kopšana

Agrotehniskā kopšana ir stādījumu, sējumu un dabiski atjaunojušos platību kopšana ar mērķi novērst lakstaugu, puskrūmu, nevēlamu koku un krūmu atvašu konkurenci ap mērķa sugas kokiem. Agrotehnisko kopšanu parasti sāk meža atjaunošanas gadā, ja aizzēlums sāk apdraudēt stādīto, sēto vai dabiski ieaugušos kociņu augšanu, un turpina vēl vairākus gadus, veicot vienu vai vairākas kopšanas gadā, atkarībā no platības aizzēšanas intensitātes. Kopšanas biežumu ietekmē gan koku suga, gan augsnes auglība, gan laika apstākļi. Agrotehniskās kopšanas veidus un citus papildus nosacījumus atbilstoši kvalitātes prasībām un kopjamās platības īpatnībām mežkopības meistars norāda darba uzdevumā.

Agrotehniskajā kopšanā izmanto krūmgriezi, kas aprīkots ar piemērotu griezējasmehānismu, vai rokas instrumentus.

4.4.5. Plantāciju mežaudžu ieaudzēšana

Ar mežu neapklāto zemju izvērtēšana plantāciju mežaudžu ieaudzēšanai tiek veikta, ņemot vērā sabiedrības sociālās, ekonomiskās un ekoloģiskās intereses. Pamatojoties uz "Kārtību zemes izmantošanas mērķa noteikšanai" un "Nemeža platību apsaimniekošanas procedūras" 1.pielikumu, plantāciju mežaudzes ierīkošana netiek veikta: meža dzīvnieku piebarošanai izmantojamajās platībās, bioloģiski vērtīgajos zālajos, ĪADT, palieņu pļavās, ūdens tilpņu/teču aizsargjoslās.

Plantāciju mežaudžu ieaudzēšanu plāno saskaņā ar pašvaldības teritorijas plānojumu, platībās no 0.7 ha, platībās ar funkcionējošu meliorācijas sistēmu pielietojot ainavu vizuālās plānošanas principus. Ieaudzējamo sugu, atkarībā no apstākļiem dabā plāno mežkopis. Tās prioritātes secībā ir: Bērzs, Egle, Alksnis, Priede, Hibrīdā apse.

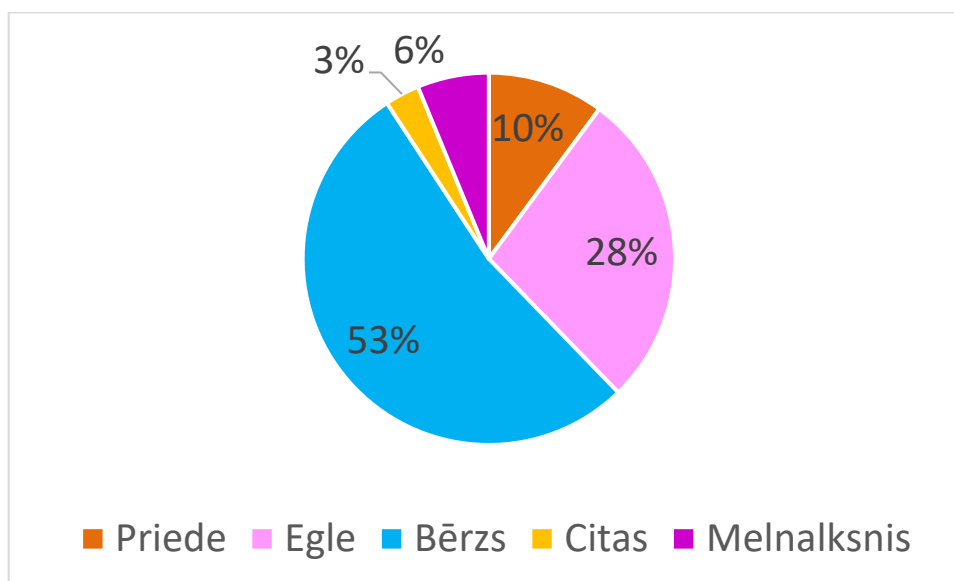
Dabīgā ieaudzēšana plānojama vietās, kur dabiskā ceļā var nodrošināt kvalitatīvu piemērotākās sugas ieaudzēšanu.

Plantāciju mežu aprites cikls vidēji ir 40 gadi, kuru laikā atkarībā no ieaudzētās sugas tiek piešķirts audzēšanas mērķis – zāģbaļķi vai finierkluči. Uz 2024.gada janvāri LVM bija ieaudzējis 4627 ha plantāciju mežu, kuri pa reģioniem un vecuma desmitgadēm dalās sekojoši (skatīt 18.tabulu), pie tam vairāk nekā 90 % ir vecumā līdz 20 gadiem.

18.tabula *Plantāciju mežu sadalījums pa reģioniem un vecuma desmitgadēm (Avots: LVM GEO)*

	Gadi				KOPĀ
	0-10	11-20	21-30	31-	
AV	296.5	141.1	22.7	9.0	469.3
DK	292.3	591.9	43.5	2.6	930.3
DL	285.3	428.9	63.3	13.1	790.6
RV	161.2	65.5	21.1	4.2	252.0
VD	276.0	292.9	26.8	1.4	597.0
Z	145.8	298.4	21.3	2.8	468.3
ZK	283.0	165.1	25.7	1.8	475.7
ZL	232.8	244.2	139.4	27.8	644.2
LVM	1972.9	2227.9	363.8	62.8	4627.4

Pēc valdošās sugas dominē bērza plantāciju mežaudzes- 2451 ha, seko egles- 1278 ha, priedes- 468 ha, melnalkšņa- 288 ha, citu sugu plantāciju mežaudzes- 139 ha (procentuālo sadalījumu skatīt 22.attēlā).

22.attēls *LVM ieaudzēto plantāciju mežaudžu sadalījums pēc valdošās sugas, % (Avots: LVM GEO)*

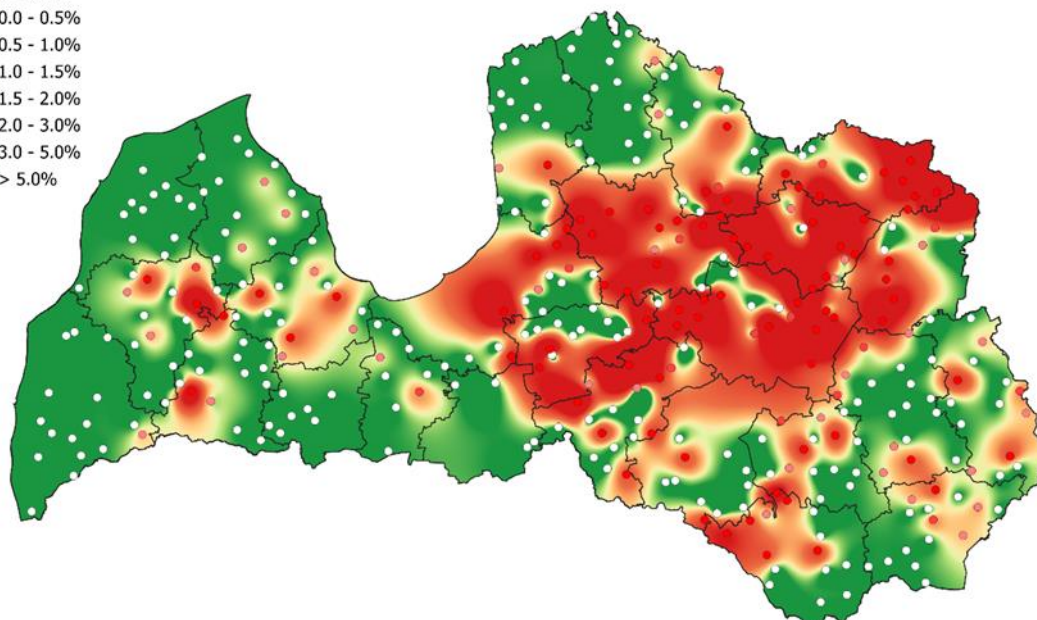
4.5. Nosacījumi meža aizsardzībā

4.5.1. Meža bojājumi

Mežaudzes var bojāt gan klimatiskie apstākļi, piemēram, vējš, ūdens, sausums, sniegs, sasalstošs lietus, gan dažādi kaitēkļi, slimības, meža dzīvnieki, gan cilvēki, izraisot apzinātus vai neapzinātus meža ugunsgrēkus. LVM apsaimniekotajās teritorijās būtiskākais bojājumu izraisītājs ir briežu dzimtas dzīvnieki kā arī egļu astoņzobu mizgrauzis. Atbilstoši LVMI "Silava" veiktajam monitoringam, mizgraužu radītie bojājumi egļu audzēs ir samazinājušies, neskatoties uz rekordaugsto lidošanas aktivitāti 2023.gada pavasarī. Tas skaidrojams ar ieviestajiem egļu astoņzobu mizgrauža ierobežošanas pasākumiem 2023.gada vasarā. Plānojam mežsaimnieciskās darbības, vērtē iespējamus riskus un veic risku mazināšanas pasākumus, piemēram, izvairās no krājas kopšanas ciršu veikšanas egļu audzēs pavasarī-vasarā, skuju koku cirmās izvieto feromonu slazdus. <https://www.lvm.lv/petijumi-un-publicacijas/klimata-parmainu-ietekme-uz-mezsaimniecibu-un-tas-riskiem-2023-gads>.

Kopējais svaigi kaltušo egļu daudzums mežā 2023.gadā, salīdzinot ar 2022.gadu, samazinājies. Tomēr atsevišķos reģionos novērots būtisks pieaugums. Straujākais mizgraužu bojājumu apjoms pieaugums konstatēts Alūksnes, Cēsu un Kuldīgas novadu teritorijās. Vislielākajam riskam ir pakļautas tieši jaunaudzēs, jo aļņi, staltbrieži un stirnas barojoties apkož jauno koku galotnes dzinumus, sānzarus kā arī noplēš kokiem mizu. Bojātie koki nīkuļo vai aiziet bojā, var attīstīties kropli īpatņi, kas vēlāk neveido kvalitatīvu stumbru. Kā jau 1.10 nodaļā minēts, briežu dzimtas dzīvnieku skaits būtiski nesamazinās un līdz ar to ievērojami pieaug meža bojājumu apjoms. Meža bojājumu statistika atrodama LVM vides pārskatā: <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/vides-parskats>.

Svaigi bojāto vidēja vecuma un veco egļu audžu apjoms
2023.gadā sezonā (bojāto koku % audzē)

23.attēls Egļu astoņzobu mizgrauža svaigi invadēto egļu daudzums mežā 2023. gadā (Avots:Silava)

4.5.2. Uguns apsardzība

Ugunsdzēsības un ugunsdrošības jautājumus LV regulē 2002. gada 24. novembrī pieņemtais "Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums". Atbilstoši šī likuma 4.pantam LV ir četru veidu ugunsdrošības dienesti: Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, iestāžu ugunsdrošības dienesti, brīvprātīgie ugunsdrošības formējumi un pašvaldību ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienesti. Reģionu darbinieku pienākumus meža ugunsdrošībā un ugunsdzēsībā nosaka LVM iekšējie normatīvie akti.

LVM reģionu un VMD virsmežniecību pienākumus, atbildības meža ugunsdrošībā un ugunsdzēsībā reglamentē savstarpējā vienošanās. Atbilstoši tai un ievērojot likumu "Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums", 19.04.2016. MK noteikumi Nr.238 "Ugunsdrošības noteikumi", LVM veic ugunsdrošības profilaktiskos pasākumus apsaimniekošanā nodotajos mežos, veic ugunsgrēka vietas uzraudzību kā arī sniedz atbalstu meža ugunsdzēsības darbos.

Profilaktiskie pasākumi:

- mineralizēto joslu ierīkošana un uzturēšana ugunsdrošā stāvoklī;
- meža ceļu un stigu uzturēšana lietošanas kārtībā;
- ūdens ņemšanas vietu ierīkošana un uzturēšana;
- brīdinājuma zīmju uzstādīšana;
- meža darbu pārtraukšana paaugstinātas bīstamības apstākļos.

Atbilstoši LV normatīvo aktu prasībām, katru gadu līdz 1.aprīlim LVM iesniedz VMD profilaktisko pasākumu plānu pašreizējam gadam..

4.5.3. Invazīvo sugu ierobežošana

LVM veic Sosnovska latvāņa (turpmāk tekstā – latvāņa) invadēto zemju monitoringu, nodrošinot tā izplatības ierobežošanas pasākumu plānošanu nākošajai veģetācijas sezonai. LVM izmanto sekojošas latvāņa izplatības ierobežošanas metodes:

- Mehāniskā – ietver latvāņa iznīcināšanas pasākumus, veicot mehāniskas darbības – ziedkopu nogriešanu, centrālo rozešu izduršanu, nopļaušanu un zaļo sēklu savākšanu;
- Ķīmiskā – ietver latvāņa iznīcināšanas pasākumus, izmantojot Augu aizsardzības līdzekļu (turpmāk tekstā - AAL) reģistrā iekļautos līdzekļus (selektīvas iedarbības herbicīdus);
- Kombinētā – ietver latvāņa iznīcināšanas pasākumu kopumu, kas papildina viens otru vai nav lietojami atsevišķi, vai mehānisko, ķīmisko kombināciju.

Metodes izvēli balsta uz latvāņa invadētās platības lielumu, apvidus saposmju, augsnes īpašībām un mitruma režīmu, audzes blīvumu un vecumu, zemes izmantošanas veidu, kā arī ņem vērā latvāņa attīstības stadiju. Latvāņa izplatības ierobežošanas pasākumus plāno un veic līdz pilnīgai audzes iznīcināšanai, pēc tam veic monitoringu vismaz piecus gadus, lai nepieļautu latvāņa atjaunošanos.

4.5.4. Meža bojājumu ierobežošana

Briežu dzimtas dzīvnieku bojājumu samazināšanai tiek veikta atšķirīga meža apsaimniekošanas prakse noteiktajās riska teritorijās, radot papildus barības bāzi. Piemēram, tiek uzkrātas ciršanas atliekas nelielās kaudzītēs atjaunošanas cirtes platībās, kurās veikta izstrāde rudens/ziemas periodā, pirms to pievešanas pie ceļa, tiek saglabāta pameža josla un grupa krājas kopšanas cirtē (Irbes ceļš), tiek saglabāti bojātie galvenās sugas koki jaunaudžu kopšanā cik tālu tas netraucē mērķa sugas kokiem, kā arī saglabājot pameža kokus un krūmus jaunaudžu kopšanā cik tālu tas netraucē mērķa sugas kokiem. Noris sadarbība ar medniekiem. Meža dzīvnieku bojājumu samazināšanai būtiska nozīme ir efektīvai medību praksei.

Pret briežu dzimtas dzīvnieku radītiem dzinumu un stumbru bojājumiem tiek pielietoti repelenti "Plantskydd", "Trico", "Wam extra", "Cervacol extra". Pielietojam arī individuālos stumbra aizsardzības līdzekļus – spirāles. Nelielos apjomos pielietojam arī aitas vilnu, galotņu aizsargklipšus, kurus pielietojam brīžos, kad laikapstākļi ierobežo repelentu lietošanu. Atsevišķos gadījumos atjaunojamās platības tiek iežogotas.

Priežu lielā smecernieka bojājumu ierobežošanai LVM kokaudzētavās skujkoku stādi tiek apstrādāti gan ar insekticīdiem (*Impridskogg*), gan ar alternatīviem aizsardzības līdzekļiem kā "Conniflex", "EkoVax", "Woodcoat". Ar alternatīviem aizsardzības līdzekļiem apstrādāto stādu skaits katru gadu tiek palielināts. Šobrīd ar alternatīviem aizsardzības līdzekļiem apstrādāto stādu apjoms sastāda 29% no visiem skujkoku stādiem. Laika posmā no 2022. - 2024. gadam tiks veikti izmēģinājumi aizsargājot stādus ar LV ražotu alternatīvu aizsardzības līdzekli.

Ņemot vērā egļu astoņzobu mizgrauža masveida savairošanās risku, mežistrāde tiek organizēta saskaņā ievērojot Valsts meža dienesta 2024.gada 9.janvāra rīkojuma Nr.1 nosacījumus. Lai kaitēkļa izplatību ierobežotu, veicam bojājumu apzināšanu un bojāto koku izstrādi, kā arī izcirtumos izvietojam feromonu slazdus lidojošo mizgraužu vaboļu ķeršanai. Slazdos ievietojam feromonu dispenserus – "Ipsodor", "Ipsodor W", "LoveLoreBulb", "Ipsowit", katru gadu saņemot terminēto ieviešanas un lietošanas atļauju no Valsts augu aizsardzības dienesta.

4.6. Pielāgošanās klimata pārmaiņām un to ietekmes mazināšana

LVM vispārējais stratēģiskais mērķis ietver meža produktivitātes un oglekļa piesaistes augošajā koksne palielināšanu un valsts klimatneitralitātes mērķu sasniegšanas veicināšanu. Šī ilgtermiņa (10+ gadu) mērķa sasniegšanai LVM nepārtraukti plāno un veic pasākumus, lai mežsaimniecību pielāgotu klimata pārmaiņām, mazinātu siltumnīcefekta gāzu (turpmāk tekstā – SEG) emisijas ražošanas procesos un palielinātu oglekļa dioksīda (turpmāk tekstā - CO2) piesaistes mežaudzēs, vienlaicīgi nodrošinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un vides vērtību inventarizāciju. Nozīmīgs LVM stratēģiskais mērķis ir palielināt dabas kapitāla vērtību, kas ietver CO2 piesaistes potenciāla uzlabošanu nākotnē, saglabājot un palielinot oglekļa krātuves ekosistēmās (mežs, purvs) un produktos (koksnes u.c.).

Sagaidāms, ka klimata pārmaiņas nākotnē turpināsies. Atbilstoši mērenajiem klimata pārmaiņu scenārijiem, pašreizējie meteoroloģisko apstākļu ekstrēmi/anomālijas šī gadsimta beigās var kļūt par normu, tādēļ pielāgošanās klimata pārmaiņām ir nozīmīgs uzdevums. LVM aktīvi izvērtē sagaidāmos riskus un pielāgošanās iespējas klimata pārmaiņām, balstoties uz zinātniskajiem pētījumiem. Jaunākās pētījumu atskaites pieejamas:

<https://www.lvm.lv/petijumi-un-publikacijas/klimata-parmainu-ietekme-uz-mezsaimniecibu-un-tas-riskiem-2023-gads>

<https://www.lvm.lv/petijumi-un-publikacijas/oglekla-aprite-meza-ekosistema-2023-gads>

Atbilstoši pētījumu rezultātiem, komerciāli nozīmīgākās koku sugas, kā priede, egle un bērzs spēj pielāgoties klimata pārmaiņām. Paredzams, ka nākotnē palielināsies vietējo, pašlaik ekonomiski nenozīmīgo platlapju sugu, kas ir mazāk jutīgas pret traucējumiem un to sekām, piemēram, parastās kļavas un liepas mežaudžu platības un komerciālais potenciāls. Plašāk izmantos dabai tuvāku mežsaimniecību bioloģiskās daudzveidības kāpināšanai. Sagaidāms, ka arī daļā saimniecisko mežu nozīmīgs mērķis būs dabas aizsardzība vai rekreācija.

Lai samazinātu klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes, pielāgotos klimata pārmaiņām un izmantotu klimata pārmaiņu radītās iespējas, plānojot un veicot mežsaimnieciskās darbības, LVM veic risku mazināšanas pasākumus, piemēram:

- audzē un atjauno audzes ar kvalitatīvu selekcionētu stādmateriālu;
- audzes sākotnēji veido ar zemu bieztību, veicinot individuālu koku, līdz ar to arī visas audzes kopējās mehāniskās noturības paaugstināšanos;
- veido mistrotas mežaudzes, īpaši ar platlapjiem;
- attīsta dabai tuvāku mežsaimniecības praksi bioloģiskās daudzveidības kāpināšanai;
- veic pasākumus dendrofāgo kukaiņu savairošanas ierobežošanai, piemēram, izvairās no krājas kopšanas ciršu veikšanas egļu audzēs pavasarī-vasarā, skuju koku cirmās izvieta feromonu slazdus;
- apmežo neizmantotās, mazproduktīvās lauksaimniecības zemes;
- attīsta meža ceļu tīklu, lai nodrošinātu efektīvu meža zemju apsaimniekošanu, un cita veida zemju pārvaldību nelabvēlīgos klimata apstākļos.

Klimata mērķa sasniegšanai LVM plāno un veic pasākumus SEG emisiju samazināšanai:

- savlaicīgi kopj audzes noturības stiprināšanai dabisko traucējumu un ar tiem saistīto SEG emisiju mazināšanai;
- ievieš saudzīgu mežizstrādi, lai mazinātu risu veidošanos un metāna (CH₄) emisijas no augsnes, kā arī mazinātu koksnes bojājumus samazināšanai un palielinātu koksnes produktu iznākuma;
- ievieš jaunākās IT tehnoloģijas mežsaimniecisko darbu un pārvaldījumu plānošanā;
- motivē sadarbības partnerus darba ražīguma kāpināšanā;
- regulāri veic LVM ekoloģiskās pēdas aprēķinu un analīzes SEG emisiju mazināšanai.

CO₂ piesaistes palielināšanai LVM plāno un veic atbilstošus pasākumus:

- veido optimālu audžu vecumstruktūru, veicinot kopējo krājas pieaugumu;
- kāpina meža ražību, veicot meža atjaunošanu ar selekcionētu stādmateriālu un nomainot mazvērtīgas mežaudzes;
- atjauno meža meliorācijas sistēmas mežos ar auglīgām pārmitrām augsnēm;
- mērķtiecīgi atjauno mežu ar koku sugām, kurām ir lielāks CO₂ piesaistes potenciāls, tajā skaitā koksnes produktos;
- savlaicīgi veic jaunaudžu kopšanas cirtes, lai uzlabotu sugu sastāvu, palielinātu augšanas ātrumu un samazinātu rotācijas ilgumu;
- veic trupes izplatības ierobežošanas pasākumus, tajā skaitā celmu apstrādi ar pergamentsēnes suspensiju pēc kopšanas un atjaunošanas cirtes;
- plāno degradētu kūdras atradņu rekultivēšanu SEG emisiju mazināšanai;
- apmežo neizmantotās lauksaimniecības zemes, veicinot Latvijai raksturīgu ekosistēmu atjaunošanu.

Būtisku ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā dod koksnes produktu izmantošanas veicināšana. Koksnes produkti, kā papīrs, koksnes plātnes, zāģmateriāli ir nozīmīga oglekļa krātuve ilgtermiņā. Koksnes produktos ogleklis var palikt "iekonservēts" daudzus gadu desmitus. Būtisks ir arī "aizstāšanas efekts" – šo produktu izgatavošanā nav izmantoti neatjaunojamie fosilie resursi, tātad samazinātas iespējamās emisijas. Mežizstrādes atlieku, celmu un mazu dimensiju koksnes izmantošana nodrošina fosilo resursu aizstāšanu enerģētikā.

4.7. Plānotais meža apsaimniekošanas darbu apjoms 2024.-2029.

Koksnes ieguves apjomu atjaunošanas cirtei nosaka Ministru kabineta rīkojums "Par koku ciršanas maksimālo pieļaujamo apjomu", kurš tiek noteikts ik piecus gadus. Šobrīd aktuālā rīkojuma periods ir 2021. - 2025. gads un noteiktie apjomi ir 85 676 ha (LVM plānotais – 79 126 ha). Periodam sākot ar 2026. gadu koksnes ieguves apjomi tiks precizēti pēc MK rīkojuma apstiprināšanas. Starpcirti veido krājas kopšanas un sanitārās cirtes. Sanitāro ciršu apjoms iepriekš nav prognozējams, krājas kopšanas ciršu apjoms tiek aprēķināts, izmantojot pieejamo audžu platību ar 3. un 4. apsaimniekošanas mērķi, cirtes atkārtojumu skaitu un cirtes izpildes periodu katrai sugai.

Visā meža apsaimniekošanas ciklā tiek veiktas virkne secīgu darbību, daļa no to plānotajiem apjomiem ir norādītas 19. tabulā .

19. tabula *Plānotie meža apsaimniekošanas darbu apjomi, 2024. – 2029.*

Darbu veids	Mērvienība	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Meža atjaunošana	tūkst.ha	18.5	18.6	18.7	18.5	18.4	18.4
t.sk. sējot vai stādot	tūkst.ha	12.6	12.3	12.1	12.0	11.9	11.9
Jaunaudžu kopšana	tūkst.ha	37.8	37.8	37.8	37.8	37.8	37.8
MC būvniecība	km	274	300	294	294	294	294
MMS atjaunošana	tūkst.ha	20.5	20.3	20.3	20.3	20.3	20.3
Īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un ES nozīmes biotopu uzturēšana un atjaunošana	ha	350	350	350	350	350	350
Meža lauču uzturēšana	ha	300	300	300	300	300	300
Mākslīgo ligzdu uzstādīšana	skaitis	5	5	5	5	5	5
Atjaunošanas cirte	tūkst.ha	18.9	18.4	18.4	18.4	18.4	18.4
Starpcirte	tūkst.ha	16.8	16.8	16.8	16.8	16.8	16.8

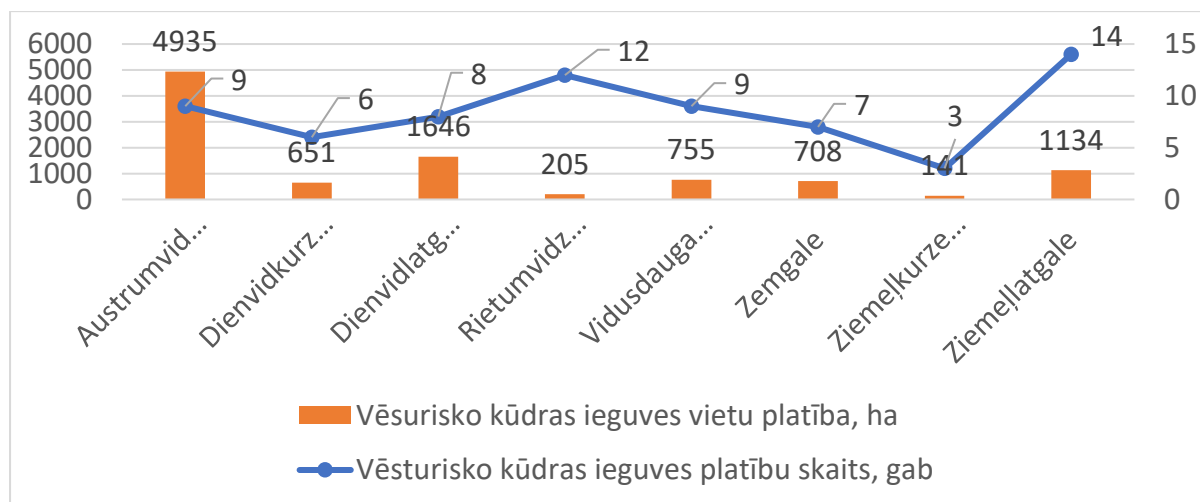
4.8. Degradētās teritorijas

LVM par degradētām teritorijām uzskata zemes gabalus vismaz 0,5 ha platībā, kuri atbilst sekojošiem kritērijiem:

- pamestas zemes dzīļu resursu ieguves vietas (karjerus), kurās ir bojāta zemes virskārta, nenotiek veģetācijas un bioloģiskās daudzveidības atjaunošanās, vai atbilstoši spēkā esošajai zemes dzīļu ieguvei reglamentējošās normatīvās vides prasībām, nav spēkā esoša derīgo izrakteņu ieguvei atļaujoša dokumentu kopa, kā arī nav veikta derīgo izrakteņu ieguves vietas konservācija saskaņā ar normatīvo aktu prasībām;
- pamestas ražošanas un militāra rakstura teritorijas un objektus;
- atkritumu izgāztuves, un teritorijas, kurās nav iespējama zemes gabala racionāla apsaimniekošana atbilstoši kādam no LVM definētiem zemes apsaimniekošanas mērķiem un zemes apsaimniekošanas veidiem.

Degradētajām teritorijām iespēju robežās nodrošina sanāciju. LVM identificējusi 68 vēsturiskās kūdras ieguves vietas 10174 ha apmērā, balstoties uz sekojošiem informācijas avotiem (skatīt 24. attēlu):

- Vēsturiskās kūdras ieguves vietu teritorijas (190 laukumi ar kopējo platību 26 232 ha). Kamerāli noteiktas projektā “Latvijas kūdras atradņu datu kvalitātes analīze, ieteikumu sagatavošana to uzlabošanai un izmantošanai valsts stratēģijas pamatdokumentu sagatavošanā”;
- Degradētie kūdrāji 18 010 ha platībā. Noteikti Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotā projekta LIFE REstore “Degradētu kūdrāju atbildīga izmantošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā” ietvaros.

24.attēls Vēsturisko kūdras ieguves vietu sadalījums pa reģioniem

LVM sākotnēji izvērtējusi šīs teritorijas un 6 objektos (582 ha) tiek veikta izpēte, lai varētu turpināt kūdras ieguvu. Savukārt pārējie objekti 2024. un 2025. gada laikā tiks vērtēti, lai nolemtu kādu ekosistēmu (mežu, purvu, u.c.) atjaunot.

5. Plānotais koksnes produktu pārdošanas apjoms 10 gadu periodam

LVM lielāko ieņēmumu daļu veido koksnes produktu pārdošana un no tā izrietoši LVM mērķa klients ir piegādes (vērtību) ķēdes nākamais posms - partneris, kam LVM piedāvātais produkts ir izmantojams un piemērots ražošanai vai patēriņam un tas rada vērtību un ieguvumus no tā iegādes.

Lai nodrošinātu informētību un LVM koksnes produktu piedāvājuma prognozējamību ilgākā laika periodā, 20. tabulā ir atspoguļota informācija par nākamajos desmit gados plānotajiem koksnes produktu apjomiem. Informācija detalizēta pa produktu grupām (skat. arī produktu grupas aprakstu un vienotā klasifikatora kodus, kas precīzāk raksturo grupas informāciju), reģioniem un divām piegādēm, no kuriem pirmā piegāde raksturo periodu, uz kuru attiecināms ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 435 apstiprinātais koku ciršanas maksimāli pieļaujамais apjoms 2021.-2025. gadam.

Informatīvi: atsevišķos reģionos joprojām ir spēkā esoši deviņdesmitajos gados noslēgtie ilgtermiņa mežizstrādes līgumi, kuri paredz augošu koku pārdošanu.

20. tabula Ikgadējās koksnes produktu prognozes, m³

Nr.p.k.	Sugu grupa	Sortimentu (produktu) grupa	Min tievgaļa caurmērs, cm	Vienotā klasifikatora kods	Sortimentu (produktu) grupas apraksts	Kurzeme		Viduslatvija		Vidzeme		Latgale		Kopā	
						2021-2025*	2026-2030*	2021-2025*	2026-2030*	2021-2025*	2026-2030*	2021-2025*	2026-2030*	2021-2025*	2026-2030*
1	Skuju koki	Kokmateriāli garenzāģēšanai	10	1011	Produktu grupa, kas apvieno visu kvalitātes šķiru kokmateriālus, kas piemēroti augstas vērtības produktu, piemēram, zāgmateriālu, logu un durvju sagatavju ražošanai, un zemākas kvalitātes un stiprības produktu (zāgmateriālu, palešu, taras sagatavju) ražošanai	0.93	1	0.8	0.76	0.73	0.79	0.64	0.63	3.1	3.19
				1012											
				1013											
				1014											
2	Lapu koki	Kokmateriāli garenzāģēšanai	12	2010	Produktu grupa, kas apvieno kokmateriālus, kas piemēroti augstas vērtības produktu, piemēram, zāgmateriālu, apdares materiālu, saunu materiālu, grīdas dēļu, parketa ražošanai, un zemākas kvalitātes un stiprības produktu (palešu, taras sagatavju) ražošanai	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.13	0.12	0.42	0.41
				2014											
3	Lapu koki	Kokmateriāli lobīšanai un drāšanai	14.5	2420	Produktu grupa, kas piemērota augstas vērtības saplākšņa, finierskaidas vai mēbeļu sagatavju ražošanai	0.11	0.11	0.1	0.11	0.1	0.1	0.08	0.08	0.39	0.4
4	Skuju koki	Kokmateriāli smalcināšanai	6	1030	Produktu grupa, kas piemērota orientēto skaidu plātņu, kokskaidu bloku, granulu, kokskaidu šķiedru, celulozes, papīra, kartona, higiēnas preču, viskozes ražošanai	0.27	0.28	0.24	0.24	0.26	0.27	0.2	0.2	0.97	0.99
				1033											
5			6	2030		0.24	0.24	0.22	0.24	0.25	0.24	0.25	0.22	0.95	0.93

	Lapu koki	Kokmateriāli smalcināšanai		2033	Produktu grupa, kas piemērota orientēto skaidu plātņu, kokskaidu bloku, granulu, celulozes, papīra, kartona, higiēnas preču, viskozes ražošanai										
6	Jaukti koki	Kokmateriāli smalcināšanai	6	3038	Produktu grupa enerģijas vai enerģētisko produktu (granulu, kokogļu) un citu produktu (kokskaidu plātņu, kokskaidu bloku) ražošanai	0.19	0.19	0.13	0.13	0.12	0.12	0.13	0.12	0.57	0.57
7	Skuju koki	Kokmateriāli pielietošanai apaļā veidā	14	1040	Produktu grupa augstas vērtības produktu - guļbūvju un elektrības stabu - ražošanai	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02
				1042											
8	Skuju koki	Kokmateriāli pielietošanai apaļā veidā	6	1041	Produktu grupa dārza elementu (sētas mietu, žogu elementu) ražošanai	0.04	0.04	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.08	0.08
9	Lapu koki	Kokmateriāli kurināšanai	10	2452	Produktu grupa skaldītu enerģētisko produktu (kamīnmalkas) ražošanai	0.07	0.06	0.05	0.05	0.04	0.04	0.06	0.05	0.21	0.2
				2552											
				2652											
				2052											
Kopā						1.96	2.03	1.67	1.65	1.6	1.67	1.5	1.45	6.71	6.8

Datu ticamība:

- Iespējamā novirze no norādītajiem koksnes produktu prognožu apjomiem ir +/-20%
- Iespējamā novirze telpiskās plānošanas elementiem, arī koksnes produktu reģionālajam izvietojumam ir +/- 20 %

Informācijas lietošanas ierobežojumi un datu precizitāte

- Koksnes ieguves apjomu atjaunošanas cirtē nosaka (limitē) Ministru kabineta rīkojums Par koku ciršanas maksimālo pieļaujamo apjomu, kurš tiek noteikts piecu gadu periodam. Aktuālā rīkojuma periods ir 2021.-2025. gads. Otrās piecgades periodam 2026.-2030. gadam informācija sagatavota, izmantojot LVM uzkrāto pieredzi un pieeju ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas plānošanā;
- Starpcirti veido krājas kopšanas un sanitārās cirtes. Sanitāro ciršu apjoms iepriekš nav prognozējams, krājas kopšanas ciršu apjoms tiek aprēķināts, izmantojot pieejamo audžu platību ar 3. un 4. apsaimniekošanas mērķi, cirtes atkārtojumu skaitu un cirtes izpildes periodu katrai sugai;
- Koksnes produktu prognozes iegūtas, izmantojot cirsmu informāciju par valdošajām sugām un vēsturiski uzkrātos datus par produktu iznākumu. Izmainoties piecgades cirsmu grozam un/vai produktu kvalitātes aprakstam, un/vai tirgus pieprasījumam, produktu prognozes var tikt precizētas, apjomus samazinot vai palielinot;
- Informācijas sagatavošanā LVM ir vadījusies pēc tās informācijas un apsvērumiem, kas ir zināma informācijas sagatavošanas brīdī. Jebkādas izmaiņas, kas tiešā vai pastarpinātā veidā var ietekmēt ražošanu, cirsmu izstrādes secību vai cirsmu grozu plašākā nozīmē (piemēram, Eiropas nozīmes biotopu izstrādes ierobežojumi, mežizstrādes darbu ierobežojumi putnu ligzdošanas laikā, dabas vērtību aizsardzības paplašinājumi u.c.) var veidot ietekmi uz koksnes produktu prognozēm vai izstrādes apjomiem;
- Informācija par koksnes produktu prognozēm izmantojama tikai taktiskā līmeņa plānošanas vajadzībām. LVM negarantē prognozēto koksnes produktu pieejamību pircējiem.
- Dati ir noapaļoti līdz simtdaļai. Reģionu apjomu summa pa produktu grupām noapaļošanas rezultātā var atšķirties no kopējās summas produktu grupu laukos.

Apkures vajadzībām LVM pārdod un nodrošina malkas piegādi apaļo kokmateriālu veidā, kā arī ierādot mežā sausos, kaltsos kokus, kuru iegāde ir par maksu. Tomēr vietējiem iedzīvotājiem, kuri vēlas iegūt malku pašpatēriņam, pastāv iespēja saņemt ciršanas atlieku vākšanas atļauju, kas ir pakalpojums bez papildus maksas. Lai to saņemtu, jāgriežas reģionā, kura teritorijā plānots veikt ciršanas atlieku vākšanu.

Plašāka informācija: <https://www.lvm.lv/sabiedribai/ko-drikst-meza/malka>.

6. Mežizstrādē lietotā tehnika un tehnoloģija, tās pamatojums

Lai mazinātu meža tehnikas ietekmi uz augsni un augošiem kokiem, kā arī nodrošinātu drošu darbu mežā un lielākus ieņēmumus no katra cērtamā koka, LVM ir noteikusi minimālās tehniskās prasības mežizstrādes tehnikai.

Ņemot vērā darbu izpildes kvalitātes prasības un cērtamo koku izmērus, tehnikai ir noteiktas prasības katrā no ciršu veidiem – atjaunošanas, krājas kopšanas un bojātu koku cirtēs.

Atjaunošanas cirtē tiek izmantota lielāka un smagāka mežizstrādes tehnika ar iespējām nozāģēt un sagarumot lielākus stumbrus, savukārt krājas kopšanas cirtē tiek izmantota mazāka izmēra un vieglāka tehnika, kas rada mazāku spiedienu uz augsni, tādējādi ierobežojot bojājumu risku gan augsnei, gan paliekošajiem kokiem. Plašāka informācija par tehnikas un aprīkojuma prasībām LVM mājas lapā <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/profesionaliem/mezizstrade/tehnika-un-aprikojums> .

7. Meža zemes izmantošanas veida maiņa

Lai ievērotu un nodrošinātu LVM izvirzīto ilgtermiņa mērķu sasniegšanu saistībā ar apsaimniekošanā esošās zemes resursu izmantošanu, pieņemot lēmumu par meža zemes pārveidošanu citā zemes lietošanas veidā, kura rezultātā mainās zemes funkcionālais izmantošanas veids, tiek ievērotas LVM definētās pamatnostādnes vides, sociālajās un ekonomiskajās sfērās.

Par darbību, kas saistīta ar meža zemes pārveidošanu citā zemes lietošanas veidā, uzskata darbību, kuras rezultātā tiek mainīta meža zemju kategorija citā zemes lietošanas kategorijā. Meža zemes pārveidošana citā zemes lietošanas veidā pieļaujama LVM īpašumā un pārvaldīšanā esošajās zemju platībās gadījumos, kad šāda darbība nepieciešama:

- Jaunu objektu būvniecībai;
- Valsts un pašvaldību autoceļu būvniecībai un pārbūvei;
- Energoapgādes (elektriskie tīkli, naftas vadi, gāzesvadi, gāzapgādes iekārtas un būves, gāzes noliktavas un krātuves, vēja elektrostacijas), elektronisko sakaru līdzekļu, ūdens apgādes un kanalizācijas tīklu objektu un infrastruktūras ierīkošanai;
- Valsts aizsardzības objektu uzturēšanai;
- Derīgo izrakteņu ieguvei;
- Meža koku sēklu ieguves plantāciju un meža stādāmā materiāla kokaudzētavu ierīkošanai vai paplašināšanai;
- Īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanai;
- Lauksaimnieciskai ražošanai (piem. ierīkojot augļu dārzus vai kultivēto ogu audzēšanai);
- Ūdenskrātuvju ierīkošanai (meža uguns apsardzības pasākumu īstenošanai);
- Sociālo objektu ierīkošanai (izglītības, zinātnes, sporta, kultūras un rekreācijas objekti), kā arī teritorijas labiekārtošanai;
- Kapsētu ierīkošanai.

Meža zemes pārveidošana citā zemes lietošanas veidā netiek pieļauta ja:

- Plānotā darbība ir pretrunā ar vietējās pašvaldības apstiprināto teritorijas attīstības plānojumu un tās attīstības pamatnostādnēm;
- Plānotā darbība skar augstvērtīgo mežu teritorijas vai saskaņā ar ietekmes uz vidi vērtējumu, plānotā darbība var būtiski negatīvi ietekmēt vidi, t.sk. augstvērtīgos mežus un nav iespējams veikt kompensējošos pasākumus negatīvās ietekmes uz vidi ierobežošanai.

Gadījumos, kad meža zeme tiek pārveidota citā zemes lietošanas veidā – zemes dzīļu resursu ieguve, nosakāms attiecīgās teritorijas rekultivācijas veids pēc zemes dzīļu resursu ieguves pabeigšanas.

Plānotā darbība, kas saistīta ar meža zemju pārveidošanu citā zemes lietošanās veidā, veicina reģionālo attīstību un rada priekšnosacījumus vietējās sabiedrības ilgtermiņa sociālajai un ekonomiskajai attīstībai.

Piemēram:

Informācija par ierosinātajām un uzsāktajām procedūrām, kas saistītas ar darbībām, kuru rezultātā notiek meža zemes pārveidošana citā zemes lietošanas veidā ir pieejama interneta vietnē: <https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/ietekmes-uz-vidi-novertejums/pazinojumi>.

Informāciju par derīgo izrakteņu ieguves vietām, to telpisko izvietojumu var skatīt šeit <https://www.zemesdziles.lv/>, kā arī novadu teritorijas plānošanas dokumentos.

Turpmākai potenciālo vēja parku izvietojanas izpētei zemesgabalu atlasē tiek iekļauti visi LVM apsaimniekošanā un īpašumā esoši neapbūvēti zemesgabali. Lai iegūtu datus, par

zemesgabaliem, kuros būtu pamatoti veikt vēja parku ierīkošanas izpēti, tiek piemērota izslēgšanas metode un sekojoši argumenti vēja parku ierīkošanai nederīgo platību izslēgšanai no sākotnējās atlases:

Transporta inženierbūves un Buferzona* to ekspluatācijas drošībai:

- Valsts galvenie A kategorijas autoceļi ar 300 m Buferzonu no autoceļa ass uz katru pusi;
- Valsts reģionālie P kategorijas autoceļi ar 200 m Buferzonu no autoceļa ass uz katru pusi;
- Dzelzceļa līnijas ar 300 m Buferzonu no dzelzceļa līnijas ass uz katru pusi;
- Rail Baltica dzelzceļa līnija ar 300 m Buferzonu uz katru pusi no projektētās dzelzceļa trases ass;
- LVM meža autoceļi un plānotie LVM meža autoceļi (plānota būvniecība līdz 2026. gadam, un to 10 m Buferzona no autoceļa ass uz katru pusi).

Elektropārvades līnijas un Buferzona to ekspluatācijas drošībai:

- augstsprieguma gaisvadu līnijas ar 300 m Buferzonu, uz katru pusi no gaisvadu līniju malējiem vadiem;
- augstsprieguma kabeļi ar 50 m Buferzonu uz katru pusi no kabeļa ass.

Apdzīvotu vietu tuvums:

- 800 m Buferzona ap dzīvojamām un publiskām ēkām;
- pilsētu un ciemu teritorijas ar 800 m Buferzonu.

Zemes ar specifisku zemes lietošanas veidu:

- Sēklu ieguves plantācijas;
- Kokaudzētavas;
- Ezeri;
- Esošās un plānotās, tai skaitā iznomātās, derīgo izrakteņu ieguves vietas;
- Vēsturiskās kūdras ieguves teritorijas, kurās tiek veikta krājumu inventarizācija;
- Apbūvei iznomātās teritorijas;
- Teritorijas, kas iznomātas ilggadīgo stādījumu ierīkošanai uz kūdras augsnēm (kā kūdras ieguves purvu rekultivācijas veids).

Teritorijas dabas daudzveidības saglabāšanai un rekreācijai:

- Natura 2000 teritorijas un ar DAP saskaņotie to paplašinājumi;
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijas (izņemot Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumos Nr.303 "Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 2.pielikumā minētās teritorijas);
- Dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" publicētie mikroliegumi un to buferzonas;
- Dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" publicētās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (izņemot iepriekš minēto Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritoriju), to skaitā dabas pieminekļi;
- Meža valsts reģistrā reģistrēti īpaši aizsargājamie meža iecirkņi;
- Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes datos reģistrētie aizsargājamie kultūras pieminekļi ar 500m buferzonu;
- LVM identificētās un izveidotās teritorijas dzīvotnes aizsardzībai un to Buferzonas;
- Mežaudzes, kurām LVM ir noteicis mežaudzes apsaimniekošanas mērķi dabas aizsardzībai (1.mērķis) un dabas aizsardzībai ar nebūtisku koksnes ieguvu (2.mērķis);

- LVM noteiktās medņu riestu vietas un teritorijas;
- LVM individuāli plānojamas (rekreācijas) teritorijas;
- LVM dabas vērtību koncentrācijas teritorijas;
- LVM datus reģistrētas (gan LVM izveidotas, gan citu personu izveidotas) dabas takas (ar 100 m Buferzonu no dabas takas ass līnijas uz katru pusi) un tūrisma vietas (punktveida objekti) ar 100 m Buferzonu.

Teritorijas, kurās norit izsoles par apbūves tiesības piešķiršanu process.

Atsevišķi novietoti zemesgabali, kas iepriekšējos punktos minēto platību izslēgšanas rezultātā ir mazāki par 5 ha, un zemesgabali, kas ir lielāki par 5 ha, bet tie tehniski nav piemēroti tālākai izpētei (piemēram, zemesgabala platums).

Teritorijas, kurām identificējams risks saistībā ar vēja parku izvietojuma aprobežojumiem nākotnē, tai skaitā valsts nozīmes infrastruktūras attīstībai, valsts drošībai un aizsardzībai.

Pielaujamās atkāpes no iepriekš uzskaitītiem platību izslēgšanas argumentiem, saistībā ar jaunatklātiem apstākļiem, kas var būtiski ietekmēt vēja parku ierīkošanas izpētes lietderību.

Atlases rezultātā iegūstami dati par zemesgabaliem, kuros būtu pamatoti veikt vēja parku ierīkošanas izpēti, kas tiek publicēti telpisko datu formā - "Potenciālo vēja parku attīstības teritorijas valsts meža zemēs". <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/zemes-pirksana-un-noma/veja-parki/veja-parku-attistitajiem> .

Karte par 2024.gadu tiek publicēta ne vēlāk kā Ministru kabineta noteikumu Nr. 350 "Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi" noteiktajā termiņā, t.i. ne vēlāk kā 2024. gada 1.februārī nodrošinot kartes turpmāku publisku pieejamību.

*Buferzona – LVM noteikta platība ap objektiem (inženierbūvēm, apdzīvotām vietām, LVM infrastruktūras objektiem, vides aizsardzības objektiem, apgrūtinātajām un aprobežotajām zemju teritorijām, īpašā valsts nozīmes statusa zemju teritorijām, u.c.), kurā ievērojami saimnieciskās darbības ierobežojumi, lai mazinātu iespējamo darbības ietekmi.

8. Kartes

No 2024 gada jūnija Interaktīvās kartes dati ir vienādi ar LVM GEO kartes datiem, un publicēti: <https://www.lvmgeo.lv/kartes> .

LVM GEO kartē apskatāmas gan aktuālās plānotās LVM meža apsaimniekošanas darbības (plānošanas vienību izvietojums pa gadiem un plānotajiem koksnes ieguves apjomiem atjaunošanas cirtē, attīstāmie autoceļi un atjaunojamās meliorācijas sistēmas), gan informācija par apsaimniekojamo teritoriju un aizsargājamās dabas teritorijas.

LVM GEO karte papildināta ar datiem no interaktīvās kartes:

1. LVM uzņēmuma dati:
 - LVM teritoriju nosaukumi, LVM plānošanas vienības, LVM kvartālu numuri;
 - Attīstāmie autoceļi un piekļuves, Atjaunojamās meliorācijas sistēmas.
2. LVM meža apsaimniekošanas plāns:
 - Saudzējamas vides un dabas vērtības (Dabas vērtību koncentrācijas teritorijas, individuāli plānojamas teritorijas, Ģenētisko resursu mežaudzes)
 - Meža apsaimniekošanas mērķi;
 - Koksnes produktu prognozes.
3. Dati apkopotī un izveidotas jaunas sadaļas:
 - DAP dabas datu sistēmas Ozols dati;

- Kultūrvēsturiskie objekti;

Vairākiem slāņiem ir pieejama papildus informācija atribūtu tabulās, piemēram, klientu centru adreses, plānotie koksnes ieguves apjomi un aizsargājamo teritoriju veidi.

LVM darbības nogabalos plāno atbilstoši nogabalu apsaimniekošanas mērķiem, no mēroga 1:50 000 un tuvāk kļūst redzams katra nogabala apsaimniekošanas mērķis (4.1.nodaļa). Situācija dabā ir dinamiska, tādēļ meža apsaimniekošanas mērķis kādam konkrētam nogabalam var tikt mainīts, ņemot vērā situāciju dabā, nogabala ainavekoloģisko nozīmīgumu u.c. aspektus saglabājot noteiktu dabas aizsardzības mežaudžu īpatsvaru.

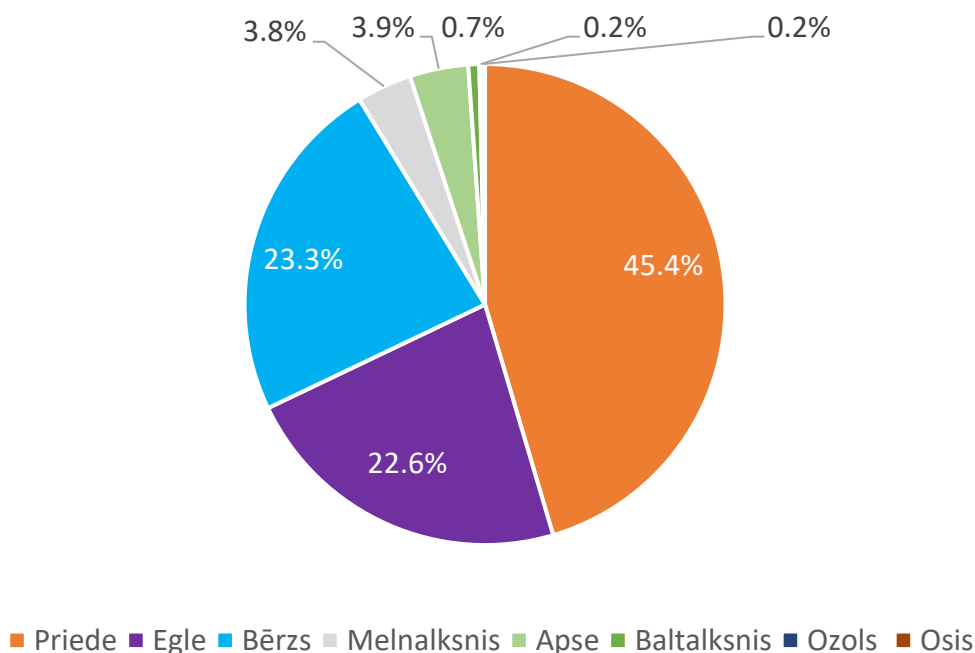
Attēlotie dati aktualizējas reizi nedēļā, katru pirmdienu.

9. Plānoto meža apsaimniekošanas darbību ietekmes vērtējums uz meža resursu stāvokli, kā arī vides un sociālo jomu. Monitorings

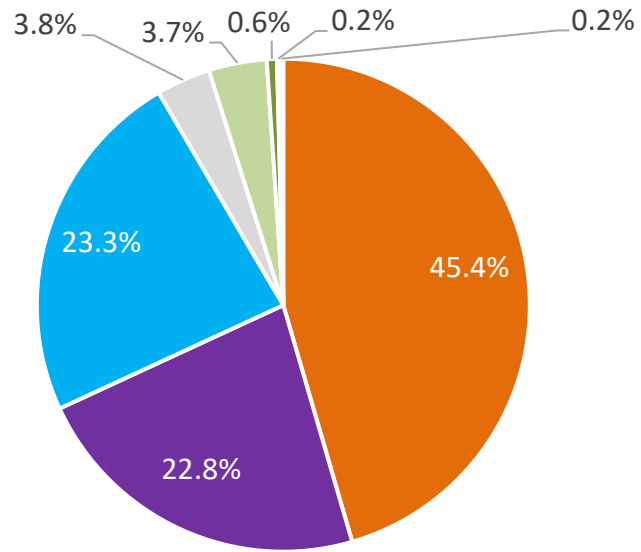
Lai novērtētu meža apsaimniekošanas ietekmi uz meža resursiem tiek veikti sekojoši pasākumi plānotās meža apsaimniekošanas ietekmes novērtēšanai:

9.1. Koksnes resursu stāvoklis, realizējot plānoto meža apsaimniekošanu

Salīdzinot mežaudžu īpatsvaru pēc valdošās sugas pirms un pēc plānoto meža apsaimniekošanas darbību veikšanas, var secināt, ka LVM valdījumā esošajos mežos nav būtisku izmaiņu pret esošo mežaudžu īpatsvaru pa valdošajām sugām (25. un 26. attēls).

25. attēls Mežaudžu sadalījums pa valdošajām sugām 2024.gadā, %

■ Priede
 ■ Egle
 ■ Bērzs
 ■ Melnalksnis
 ■ Apse
 ■ Baltalksnis
 ■ Ozols
 ■ Osis

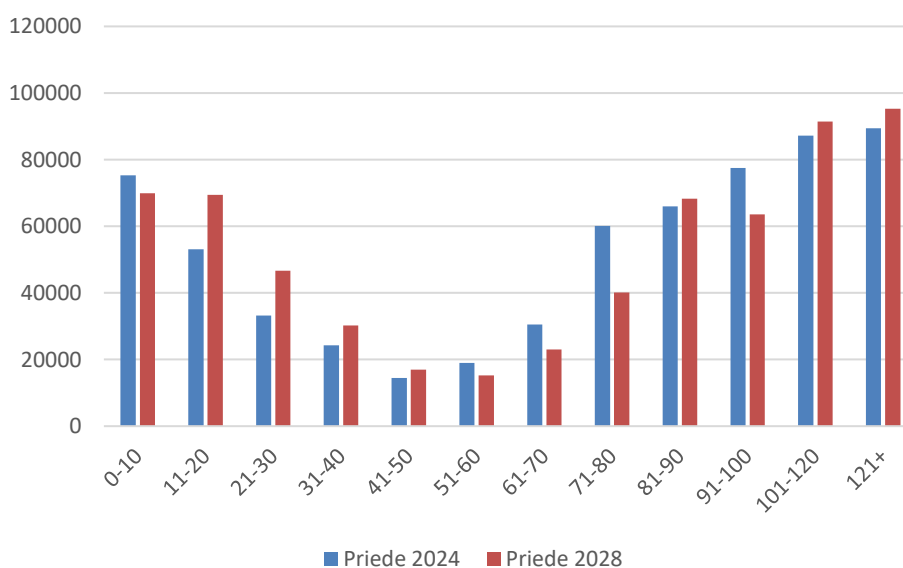
26. attēls *Prognozētais mežaudžu sadalījums pa valdošajām sugām 2028.gadā, %*

Mežaudžu vecumstruktūra ir samērā nevienmērīga. Vecumklase – ir iedalījuma vienība audžu sadalīšanai pēc vecuma. Atbilstoši augšanas īpatnībām, katrai sugai (arī zemākajās bonitātēs) iedalījums vecumklasēs atšķiras (21. tabula).

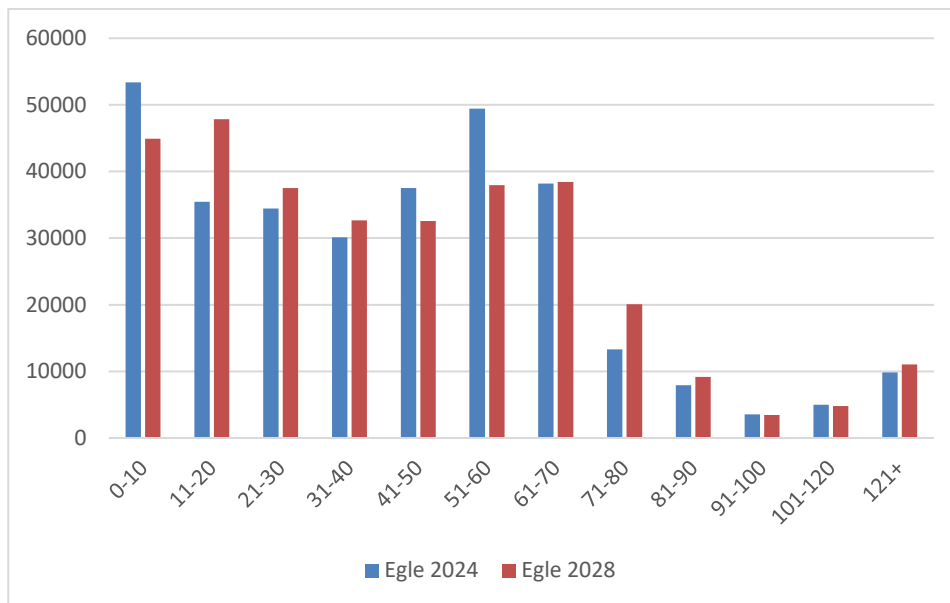
21. tabula *Sugu iedalījums pa vecumgrupām, gadi*

Suga, bonitāte	Jaunaudze	Vidēja vecuma audze	Briestaudze	Pieaugusi audze	Pāraugusi audze
Priede, I-III	1-40	41-80	81-100	101-140	>141
Priede, IV-V	1-40	41-100	101-120	121-160	>161
Egle	1-40	41-60	61-80	81-120	>121
Bērzs, I-III	1-20	21-60	61-70	71-90	>191
Bērzs, IV-V	1-20	21-40	41-50	51-70	>70

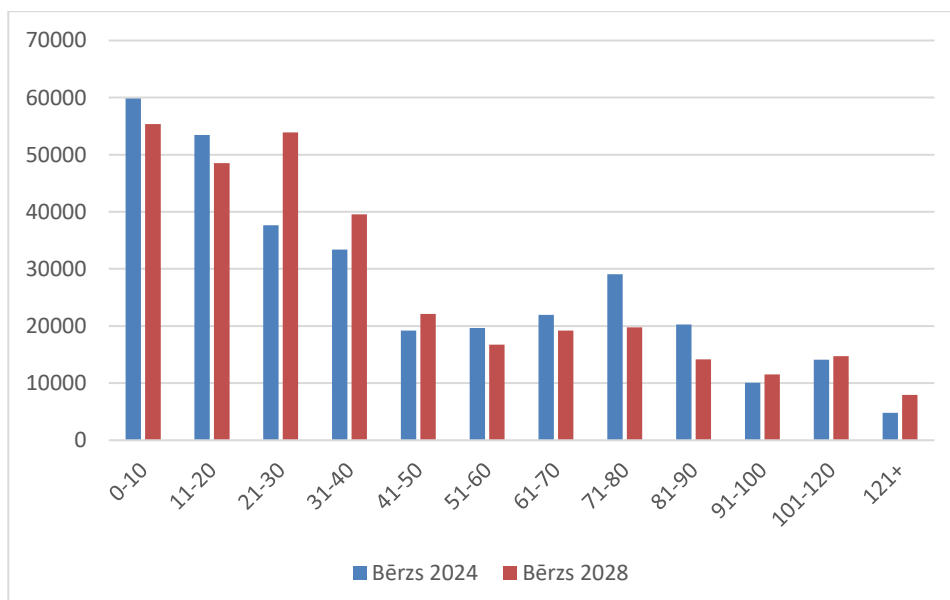
Priežu mežaudzes šobrīd vairāk pārstāvētas pieaugušu un pāraugušu audžu vecumā. Egļu mežaudzes dominē jaunaudžu un vidēja vecuma audžu vecumā. Bērza mežaudzes dominē jaunaudžu un briestaudžu vecumā. Realizējot plānotās meža apsaimniekošanas darbības, nav novērojamas būtiskas izmaiņas priežu, egļu, bērzu mežaudžu vecumstruktūrās (27-29. attēls). Priedes vecumstruktūra vairāk izlīdzinās.

27. attēls *Priedes mežaudžu sadalījums pa vecumgrupām pirms un pēc plānoto meža apsaimniekošanas darbību veikšanas, ha*

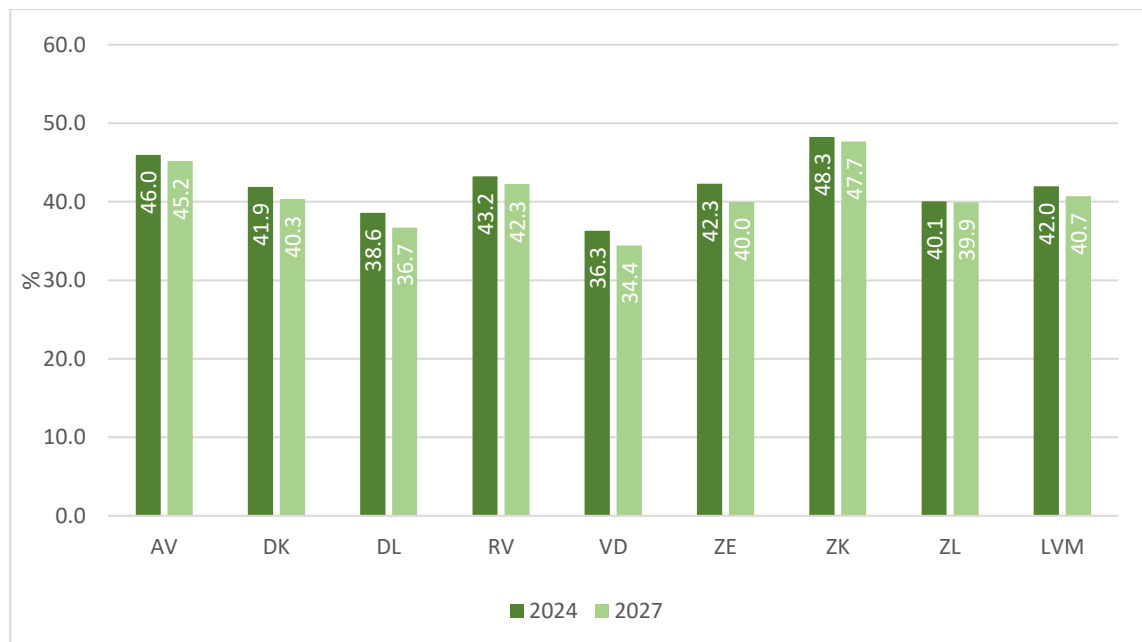
28. attēls *Egles mežaudžu sadalījums pa vecumgrupām pirms un pēc plānoto meža apsaimniekošanas darbību veikšanas, ha*

29. attēls *Bērsa mežaudžu sadalījums pa vecumgrupām pirms un pēc plānoto meža apsaimniekošanas darbību veikšanas, ha*

9.2. Pasākumi meža apsaimniekošanas ietekmes uz vidi mazināšanai

Saskaņā ar 4.1.7. nodaļā minēto, meža masīvu līmenī tiek nodrošināts noteikts 70 gadus un vecāku audžu īpatsvars. Realizējot plānotās meža apsaimniekošanas darbības, 70 gadus un vecāku audžu īpatsvars LVM mežos kopumā, reģionos un meža masīvos būtiski nemainās un būs lielāks par 30% (30. attēls).

30. attēls 70 gadus un vecāku mežaudžu īpatsvars reģionos pēc apsaimniekošanas plāna realizācijas

Meža infrastruktūras būvniecības un atjaunošanas darbībām, apmežošanas un atmežošanas gadījumiem, t.sk. karjeru un kūdras purvu izmantošanai, rekreācijas objektu attīstīšanai u.c. darbībām, saskaņā ar LVM procedūrām, objektu līmenī sagatavo vides norādījumus darbu izpildei, lai mazinātu plānoto darbību ietekmi uz dabas un vides aizsardzības teritorijām, t.sk. tādām kā Natura2000 teritorijām un Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslu, aizsargājamo sugu dzīvotnēm, nozīmīgiem biotopiem, ūdeņiem, augsni, kultūrvēsturiskajiem objektiem, teritorijas ainaviskajām, rekreācijas vērtībām.

Papildus tam, atbilstoši Latvijas Republikas spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, piemēram, ceļu būvniecības objektiem tiek veikts sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums un Valsts Vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus, kuru sagatavošanā ir iesaistīta arī Dabas aizsardzības pārvalde un citas kompetentās valsts institūcijas. Pamatojoties uz tehniskajiem noteikumiem, vides vērtību apsekojuma rezultātiem, vides eksperta noteiktajiem pasākumiem ietekmes uz vidi mazināšanai, katram būvobjektam tiek piemēroti tehniskie risinājumi atkarībā no konkrētajā vietā esošajiem specifiskajiem vides apstākļiem un konstatētajām dabas vērtībām, saskaņā ar LVM Vides aizsardzības prasībām meža darbos u.c. LVM vides tiesību aktiem <https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/iepirkumi/liquma-pielikumi/contractadd/19?start=20>.

Apzinoties MMS atjaunošanas iespējamo ietekmi uz vidi, t.sk. uz pārmitro meža biotopu funkcijām un struktūrām, atbilstoši katrā konkrētajā MMS objekta atjaunošanas plānošanas gadījumā izvērtētajiem riskiem, ietekmi mazinošos pasākumus nosaka LVM vides eksperts (sertificēts dabas eksperts), saskaņā ar LVM Vides aizsardzības prasībām meža darbos (16., kā arī 17. un citas nodaļas):

<https://www.lvm.lv/biznesa-partneriem/iepirkumi/liquma-pielikumi/contractadd/19?start=40>
balstoties uz aktuālo lauka apsekojumu rezultātiem.

Meža ceļu būves, MMS atjaunošanas un pārbūves projektu izstrāde notiek atbilstoši MEŽA INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTU PROJEKTĒŠANAS TEHNISKO NOTEIKUMU vides aizsardzības prasībām : https://www.lvm.lv/images/lvm/Profesionaliemi/Infrastrukt%C5%ABra/MIO_TN/mio_p_tn_2021_apstiprinati.pdf .

Teritorijās, kur saskaņā ar vides eksperta vērtējumu ietekme uz ES nozīmes biotopiem vai citām dabas vērtībām var būt būtiska, MMS atjaunošana, ceļu būvniecība, zemes dziļi ieguve u.c. netiek plānota.

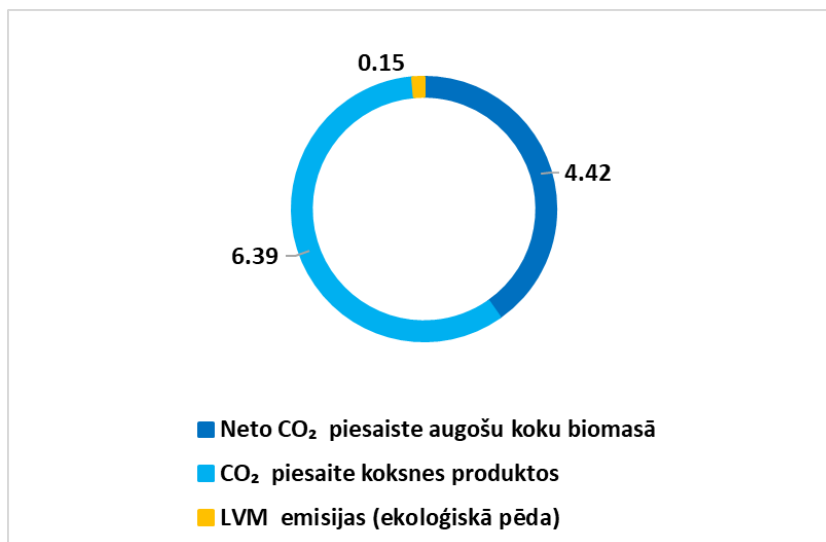
Lai mazinātu koku ciršanas ietekmi uz vidi mežaudzes līmenī, potenciālajās cirsmu platībās vērtē dabiskam mežam raksturīgās struktūras, tiek kartētas aizsargājamo sugu atradnes, ja tādas konstatē, un ietekmes uz vidi mazināšanai marķē saglabāšanai dabiskam mežam raksturīgās struktūras, ūdeņu aizsargzonas, dzīvotņu buferzonas, kultūrvēsturiskos objektus u.c. saglabājamus vides objektus, saskaņā ar LVM vides aizsardzības prasībām meža darbos.

Lai sekotu līdzi vides stāvokļa izmaiņām, ik gadu tiek realizēts vides stāvokļa monitorings, izvērtēti rezultāti, sagatavots LVM vides pārskats, kas tiek publicēts LVM mājas lapā (<https://www.lvm.lv/sabiedribai/meza-apsaimniekosana/vides-parskats>).

9.3. Siltumnīcefekta gāzu emisijas ražošanas procesos un oglekļa dioksīda piesaiste augošos kokos

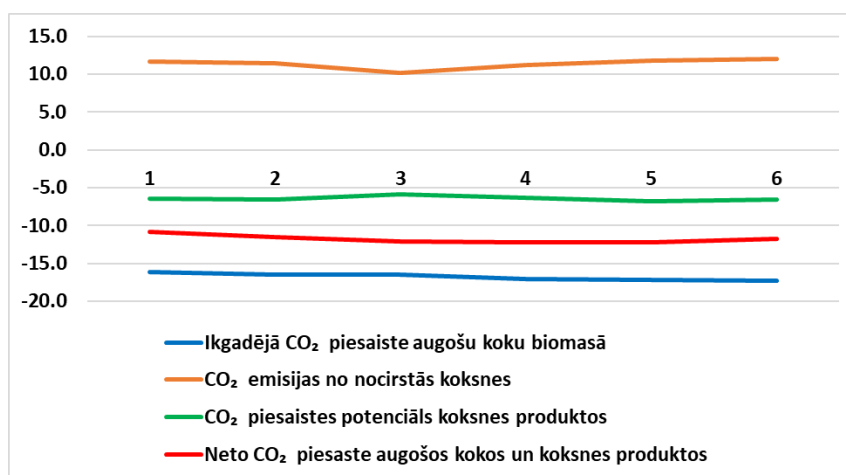
Tiešās siltumnīcefekta gāzu emisijas un to intensitāti uzņēmumā raksturo CO₂ pēdas nospiedums, jeb oglekļa dioksīda emisiju mērs, kas atspoguļo uzņēmuma saimnieciskās darbības laikā atstāto ietekmi. LVM rēķina CO₂ pēdu kopš 2011. gada atbilstoši uzņēmumā izstrādātai metodikai. Informācija par tiešajām siltumnīcefekta gāzu emisijām un to intensitāti LVM pieejama: https://www.lvm.lv/images/lvm/Par_mums/fin_faili/ilgtspejas-parskats_2024.pdf

LVM ilgtermiņa plānošanas procesā ikgadēji veic meža ilgtspējīgas apsaimniekošanas modelēšanu un iegūst prognozes par saimnieciskās darbības ietekmi uz mežu un tā stāvokli nākotnē, tajā skaitā prognozes par CO₂ piesaistes iespējām augošu koku biomasā, emisijas no nocirstās koksnes un potenciālu oglekļa uzkrājumu no nocirstās koksnes saražojamos koksnes produktos. LVM uzņēmuma līmenī no nocirstās koksnes saražojamos koksnes produktos uzkrāto oglekļa apjomu aprēķina, balstoties uz pieņēmumiem oglekļa uzkrājuma noteikšanai koksnes produktos, kas publicēti LVMI "Silava" pētījumā: https://www.lvm.lv/images/lvm/Petijumi_un_publicijas/Petijumi/atsk_SEGreference_2012.pdf

31. attēls Ikgadējā CO₂ bilance augošu koku biomasā un koksnē un koksnē ražotajos produktos, milj.t

Jāņem vērā, ka oglekļa apritē mežā piedalās ne tikai augoši koki, bet arī nedzīvā koksne, nobiras un augsnes organiskais ogleklis. Pašreiz LVM trūkst precīzu datu par šīm oglekļa krātuvēm un pagaidām augsnes organiskā oglekļa, atmirušās koksnes un nobiru oglekļa aprēķini LVM oglekļa bilances aprēķinā nav ietverti. Līdz ar to MAP ietvērto informāciju un aprēķina metodes par CO₂ piesaisti un SEG emisijām no mežsaimniecības un koksnē ražotajiem produktiem, kas atspoguļotas zemāk 32.attēlā, nevar tieši salīdzināt ar valsts SEG inventarizācijas ziņojumā iekļautajiem datiem un metodēm.

32. attēls Ikgadējās CO₂ bilances prognoze augošu koku biomasā un koksnē un koksnē ražotajos produktos 30 gados (6 piecgadēs), milj.t

Aprēķinātā ikgadējā CO₂ piesaiste LVM apsaimniekotajos mežos augošu koku biomasā 2024.g sasniedz 16.1 milj.t. CO₂. Prognozes, turpinot pašreizējo LVM mežsaimniecības praksi, līdz 2050.gadam uzrāda nelielu CO₂ piesaistes pieaugumu. Ieviestie un plānotie pasākumi meža ražības un mežaudžu noturības veicināšanā dos jūtamu rezultātu ilgtermiņā pēc vairākiem gadu desmitiem.

Lai kompensētu CO₂ piesaistes samazinājumu mežaudžu novecošanas rezultātā un nodrošinātu kopējās CO₂ piesaistes apjoma saglabāšanu pašreizējā līmenī un pieaugumu ilgtermiņā, nepieciešams tuvākajos gados mērķtiecīgi novākt mazražīgās mežaudzes mežos, kuru apsaimniekošanas mērķis ir koksnes ražošanas, un atjaunot tās ar selekcionētu stādāmā materiālu. Ilgtermiņā jāveido mežu vecumstruktūra, kas nodrošinātu maksimālu krājas pieaugumu un CO₂ piesaisti.

Pārskats par meža apsaimniekošanas apjomiem LVM 2019.-2023. gadā

Katra LVM reģiona rādītāji reģiona 4. pielikumā.

Darbība	Mērvienība	2019	2020	2021	2022	2023
Invazīvo sugu ierobežošana	ha	311	336	364	345	416
Mežaudžu krājas ikgadējais pieaugums (avots: LVMI "Silava")	Milj. m ³	10.03	9.95	9.86	9.74	9.77
Kopējais koksnes ieguves apjoms	Tūkst.ha	37.1	48.8	74.3	72.6	57.3
	Milj. m ³	6.21	7.18	7.71	6.17	7.10
Koksnes ieguves apjoms atjaunošanas cirtē	Tūkst.ha	15.7	17.7	18.9	16.5	20.1
	Milj. m ³	4.76	5.41	5.76	4.79	5.68
Koksnes ieguves apjoms starpcirtē	Tūkst.ha	21.2	31.1	55.4	56.2	37.1
	Milj. m ³	1.44	1.77	1.95	1.38	1.42
Augsnes gatavošana	Tūkst.ha	8.1	10	10.5	11.9	11.7
Meža dabiskās atjaunošanas veicināšana izcirtumos	Tūkst.ha	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1
Meža stādīšana	Tūkst.ha	8.9	9.3	10.4	13.2	12.0
Meža mašinizēta stādīšana	Tūkst.ha					0.9
Meža mašinizēta sēšana	ha	22	7	25	336	627
Atjaunoto meža platību agrotehniskā kopšana	Tūkst.ha	25.2	26.8	30.7	30.3	33.8
Atjaunoto meža platību papildināšana	Tūkst. ha	1.8	2.4	1.9	1.6	1.8
Jaunaudžu kopšana	Tūkst. ha	29.1	31.2	31.4	28.6	39.1
Augošu koku atzarošana	ha	164	70	61	3	8.2
Īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un ES nozīmes biotopu uzturēšana un atjaunošana	ha	572	485	514	464	394
Meža lauču uzturēšana					327	342
ES nozīmes biotopu kartēšana	ha	5585	5096	8560	3229	3040
Feromonu slazdu izlikšana	gab.	165	702	1538	930	3785
Mineralizēto joslu ierīkošana	km	6	0	6	0	0
Mineralizēto joslu kopšana	km	3338	3333	3184	2975	2979
MC ikdienas uzturēšana	Tūkst. EUR	7875	7998	7375	9144	9442
Stigu tīrīšana	km	67	77	86	51	36
MMS uzturēšana	Tūkst. EUR	991.1	1234.4	999.1	1335	1104.6

Ģenētisko resursu mežaudzes LVM

Nosaukums	Platība, ha
GRM Apriķi ozols	217
GRM Baldone priede	30.5
GRM Bēne-Svirlauka priede	660.2
GRM Birži apse	49
GRM Blīdene bērzs	75
GRM Dagda bērzs	81
GRM Dunika skābardis	11
GRM Dzērbene egle	25.4
GRM Inčukalna priede	118.8
GRM Skrīveri osis	263.3
GRM Skrīveri ozols	17.4
GRM Kaive egle	149.5
GRM Klāni ozols	14.4
GRM Koknese egle	81.7
GRM Liepna bērzs	250
GRM Liepna egle	68.9
GRM Liepna liepa	32.4
GRM Madona egle	58.5
GRM Malta egle	28.1
GRM Misa priede	93.3
GRM Ogre priede	480.4
GRM Priedaine priede	454
GRM Priekule bērzs	147
GRM Rēzekne egle	150.5
GRM Smiltene priede	73
GRM Suntaži bērzs	36.4
GRM Svirlauka osis	269.2
GRM Vijciems priede	288
GRM Viļaka apse	29.2
GRM Viļaka melnalksnis	98.3
GRM Zalve priede	25.6

LVM ģenētisko resursu mežaudzēm (ĢRM) atbilstoši normatīvajiem aktiem ir izstrādāti apsaimniekošanas plāni, kuri pieejami reģionu klientu centros. Katra reģiona ĢRM atbilstošā reģiona 6. pielikumā.

Tūrisma vietas Latvijas valsts mežos

Tūrisma vietas Latvijas valsts mežos	Skaitis
mammadaba galamērķi**	12
Dabas takas*	100
Velotakas	10
Skatu torņi (virs 20 m)	10
Skatu platformas	9
Dabas apskates objekti	77
Kultūrvēsturiski apskates objekti	80
Piknika vietas	615
Piemērotas cilvēkiem ar kustību traucējumiem	23

* Vienā tūrisma vietā var būt gan takas, gan apskates objekti, gan atpūtas, jeb piknika vietas

** mammadaba galamērķi - Latvijas valsts mežu dabas parks Tērvetē, LVM atpūtas un tūrisma centrs "Spāre", LVM atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki", Latvijas valsts mežu Vijciema čiekurkalte, LVM dabas parka glempings, LVM Pokaiņu mežs, LVM Lielauces ezers, LVM Kaņiera ezers, Latvijas valsts mežu Kalsnavas arborētums, LVM Gulbju ezers, LVM Jaunmoku pils, Skrīveru dendroloģiskais parks.

Reģionu tūrisma vietu saraksts katra reģiona 7. pielikumā.

Informāciju par tūrisma vietām Latvijas valsts mežos var atrast :

<https://www.mammadaba.lv/>

<https://www.lvmgeo.lv/kartes>

<https://www.lvmgeo.lv/produkti/lvm-geo-mobile>

Veids	Ar vides un darba aizsardzību saistītie atbilstošie Latvijas Republikas likumi, Ministru kabineta noteikumi
1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk tekstā - ĪADT)	02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", 11.12.1997. likums "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu", 30.04.2009. likums "Gaujas nacionālā parka likums", 21.11.2023. MK noteikumi Nr.674 "Par dabas liegumiem", 23.02.1999. MK noteikumi Nr.69 "Par aizsargājamo ainavu apvidiem", 09.03.1999. MK noteikumi Nr.83 "Par dabas parkiem", 16.03.2010. MK noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 28.03.2023. MK noteikumi Nr 144 " Par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem" Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi) – iespējams aplūkot likumi.lv 14.07.2022. MK noteikumi Nr.461 " Par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem" 28.03.2023. MK noteikumi Nr.143 "Par aizsargājamām alejām"
2. Aizsargjoslas (vides un dabas resursu aizsardzībai)	05.02.1997. Aizsargjoslu likums, 18.12.2012. MK noteikumi Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā", 18.12.2012. MK noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā".
4. Īpaši aizsargājami meža iecirkņi	18.12.2012. MK noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā".
5. Ģenētisko resursu mežaudzes	02.04.2013. MK noteikumi Nr.177 "Ģenētisko resursu mežaudžu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtība".
6. Kultūras pieminekļi	12.02.1992. likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību", 15.07.2003. MK noteikumi Nr.392 "Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika". 01.01.2022. MK noteikumi Nr.720. "Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi"
7.Sugu un biotopu aizsardzība	16.03.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums, 14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 20.06.2017. MK noteikumi Nr. 350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu", 21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153 "Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. 18.12.2012. MK noteikumi Nr.940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" 18.06.2013. MK noteikumi Nr. 325 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanu mežā“
8. Darba aizsardzība	20.06.2001. Darba aizsardzības likums, 02.05.2012. MK noteikumi Nr. 310 "Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā", 24.10.2002. Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 20.06.2001. Darba likums